

# ના માનો મહેતાજી

(ભાગ પહેલો)



: કર્તા :

ઝીણાભાઈ નીછાભાઈ મહેતા

હમિયુરા, ભચાની વડ,

સુરત.



પ્રતિપાદન.

\*

પ્રત ૨૦૦૦

\*

કિંમત ૦-૧૨-૦

\*

સંવત ૧૯૨૬.

\*

સને ૧૯૪૦



ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ ગુજરાતી કૉપીરાઇટ વિભાગ ]

અનુક્રમાંક ૨૨૪૩૫ કિંમત ૦.૧૨૦

ગ્રંથનામ ગામના મહિમા

વર્ગિક મૃત્યુદ્ધ : ૧૪૬ : ૨૧ : ૨૭

ૐ શ્રી.

# નામાનો મહેતાજી

ભાગ પહેલો.

—: રચનાર તથા છપાવી પ્રસિધ્ધ કરનાર:—

ઝીણામાઈ નીછામાઈ ગણદેવીકર

શરાફી નામાની સ્કુલના માસ્તર.

પ્રસિદ્ધ કરવાનું હેતુ:—ભવાની વડ-સુરત.

આ બુક આખતના દરેક ભક્ક ૧૮૬૭ ના રપ મા એકટ પ્રમાણે  
કતાંએ પાતાને સ્વાધીન રાખ્યા છે. માટે તેની રજા  
સિવાય કોઇએ છાપવું છપાવવું નહીં.

ત્રીતિયા આવૃત્તિ      પ્રત ૨૦૦૦.      કુલ પ્રત ૬૦૦૦.

કીંમત રૂ. ૦-૧૨-૦

મુદ્રક:-મોહનલાલ ગોવિંદરામ ભટ્ટ.

ધી "લિન્દુસ્થાન" પ્રિ. પ્રેસ : લાલગેટ : ખાંડખમર-સુરત.

## સ મ પ ણુ

ત્રિય ગુર્જર સંતાનોના કોમળ કર  
કમળમાં સપ્રેમ સમર્પિત

તમેજ આ ગુજરાતની ભાવી આશાઓ છે; દેશનું સાચું ધન છે; તમારાજ હાથમાં રાખીને ભાગ્ય મૂકાયેલું છે, તેમજ અમારું સ્વસ્થ છે; હું કોઈ સ્વાર્થ કે કીર્તિના લોભે બીજાને મારી શિક્ષણ ક'ગા કેમ અર્પિ શકું ! મારી પાસે જે છે તે આ છે, મારા જેવો પુસ્તકદ્વારા પોતાના અંતઃકરણ સિવાય અન્ય શું અર્પે ? મારી વિદ્યાનો સદુપયોગ થવાની આશાએ આ પુસ્તક તમારા હાથમાં પૂર્ણ વાસ્તવ્ય ભાવે મૂકતાં મારું હૃદય હર્ષથી ઉભરાય છે. અમૃત પ્રિય ગુર્જર સંતાનો આપણી મન કામનાઓ પ્રભુ સક્ષણ કરે ! જામિત્યાં રમ.

મંગલાભિલાષી

ઝીણાભાઈ નીછાભાઈ મહેતા



આ બુકનો અભ્યાસ કેવી રીતે કરવો

તેની સમજ.



“નામાનો મહેતાજી” ભાગ ૧ લા ઉપરથી પ્રથમ દરેક વ્યાખ્યા બરોબર રીતે સમજવી અને પછી તેના ઉપરથી કાચામાં નમૂનો જેવો થાય તેવો કરવો, અને પછી નમૂનામાં જેવું કે શું શું ભૂલો પડી, તે બરાબર રીતે સમજી લઈ પાકું કરવું. એટલે મનોચત્તના સવાલ ઉપરથી જેવું આવડે તેવુંજ કાચું કરવું, અને પછી પાકામાં જેવું કે શું શું ભૂલો પડી તે બરાબર સમજી લઈ પાકું કરવું; પછી તેને સાંકળિયાંની સમજૂતી સમજી લઈ પાનાં લખી ખાતાંઓ પાડી ખતવવું, અને આસો વદ ૦૦) એ જમાખર્ચી મેળ સિવાયની ખાતાવહી બનાવી અને પછી ખાતાવહીમાં જેવું કે બરાબર છે કે કેમ? તે થયા બાદ કાર્યું સરવાયું કાઢવું પછી આસો વદ ૦૦) નો જમા ખર્ચીમેળ વરસ આખરે ખાતાંની માંડવાળના નિયમ પ્રમાણે મેળ કાચો કરવો, અને તેને પાકા સાથે તપાસી (મેળવી) ભૂત હોય તે બરાબર સમજી જવી પછી ખાતાવહીમાં ખતવવી. પાકું સરવાયું કાઢવું એટલે જુના ખાતાંને માંડીવાળી બાકી નવે ખાતે નવા ચોપડામાં ચઢાવવી. એજ પ્રમાણે પહેલો ભાગ બરોબર શીખી બીજો ભાગ શરૂ કરવો તે ગૂણ ઉપર પ્રમાણે શીખવો. જમાખર્ચો મોઢે કરવાં. હિસાબો બરોબર ગણી જવા. તોલ, કોષ્ટક, કુંચી ભાગ પાડવા બરોબર રીતે શીખવું. હિસાબો જલદી કેમ થાય તે રીતે ગણતા શીખવું. અને વ્યાજને ખાતાંઓ ઉપરથી ગણતા શીખવું.

“વ્યાજગુરૂ” વ્યાજ ગણવાની રીતો મોઢે કરવી. પછી નામાના મહેતાજીમાંથી સાદુ અને કાપતું વ્યાજ બરોબર શીખી લેવું; પછી વ્યાજગુરૂમાં પાને ૬ મે ખાતું વસનજી લલ્લુભાઈનું છે, તેનું દરેક રીતે ગણી જવું અને તેવું જ બીજું ખાતું રકમ જુદી (ફેરફાર કરી) લખવી. અને તે મિતિ, વાર તારીખ વગેરે પંચાંગમાંથી જુદી લખવી, અને તે ખાતાનું દરેક રીતે સમજી ગણી જવું.

“હૂંડી શિક્ષક” દરેક વ્યાખ્યા સમજ વગેરે બરોબર સમજી જવું. અને પછી હૂંડી જમાખર્ચ પાને ૫૫ અને આ બુક પાને ૧૬૨ મે છે તે મોઢે કરી પાને ૪૭ ના સવાલ જવાબો જેવા આવડે તેવા કરવા, અને પછી પાકા જવાબ તપાસી જવા, એ પ્રમાણે શીખવા માટે કચી નોટબુક ત્રણ ઘાયા કોરા કાગળની ચામડાના પુઠાંની બાંધવી, અને પાકી બે ઘાયાની અને ખાતાવહી એક ઘાયાની કોરા કાગળની ચામડાના પુઠાંની બાંધવી, અને સળ પાડી લેવા અને સળનું બરોબર ધ્યાન રાખી લખાણ મારા અક્ષરે લખવું. નામાનો મુખ્ય આધાર અક્ષર ઉપર છે. માટે અક્ષર જેમ બને તેમ ઠેરવીને સરસ લખવા.

“વેપારી તત્ત્વ” સવાલ ઉપરથી આવડે તેવું કાચું કરવું. અને પછી તપાસી જવું કે શું શું ભૂલો છે. તે બરોબર મનન કરવું.

આ છઠ્ઠા ધોરણના કે મોટી ઉંમરના અને અંગ્રેજી જ્ઞાન ધરાવનારાઓ માટે ઉત્તમ સગવડ છે. બાકીનાઓ માટે હુમારા નામાની બહોળા જાતિ અનુભવની વરસ ૩૧ ની શાળામાં દાખલ થઈ શિક્ષણની ખાત્રી કરી લેવી. હુમારા શિક્ષણનો એક જ દાખલો રજુ કર્યું છે; જેથી ખાત્રી થશે.

# CERTIFICATE.

---

Mr. Zinabhai Nichhabhai Mehta has been on the Staff of this School for many years as a part time instructor in the Indian System of Book-keeping (Deshi Nama) taught to the students of the Commercial Class attached to this School. His work has been methodical and uniformly excellent. Several pupils having undergone a course of training under him are now well settled in commercial firms and are in charge of accounts of the firms. He is pain-taking and accurate in the duties entrusted to him, and the Inspectors were satisfied with the quality of work shown by students. He is the Author of a special book on the subject and his own institution has been wellknown here as a training school for the Deshi Nama system of account-keeping. He is generous and obliging and I hand him this testimonial willingly with best wishes.

(Sd.) *K. S. Dabu, M. A.*

15th. Dec. 1924 Principal,

Sir J. J. English School, SURAT.

# સર્ટિફિકેટની સગવડ



જે ઉમેદવારો અમારી પાસે ત્રણ માસ રહી અભ્યાસ ન કરી શકે તેને માટે સર્ટિફિકેટ આપવાને અમે નીચેની સગવડ રાખી છે.

અ-અમારા “નામાનો મહેતાજી” ભાગ ૧-૨ “વ્યાજ શુરૂ” અને “હૂંડી શિક્ષક” એ સિવાય વેપારી તત્વો ન. ૩. સવાલ જવાબ કાચાં પાકાં સરવાળાં જમા ખર્ચાંમેળ જીની, નવી, ખાતાવહી સહિત ઉપરથી ઉમેદવાર કોઈપણ જગ્યાએ રહી અભ્યાસ કરે અને પછી અહીંની ટર્મની પરિક્ષાની અગાઉ અઠવાડીયા પહેલાં હાજર થઈ એ પુસ્તકનું રીવીઝન તથા પ્રત્યેક નિષ્પન્ના પ્રશ્નોત્તરો કરે અને નામાના અંગેના ગૂંચવણ લયાં ખુલાસાઓ મેળવે તે પછી બે દિવસ પરિક્ષામાં બેસે ને તેમાં પાસ થાય તેને અમે “સર્ટિફિકેટ” રાખેતા મુજબ આપીશું. શીના રૂા. ૬) મ. ઓ. થી મોકલવા.

બ-ફરના રહેનાર ઉમેદવારો અહીં આવી પરિક્ષા ન આપી શકે તેમણે આ “નામાનો મહેતાજી” ભાગ ૧-૨ “વ્યાજ શુરૂ” “હૂંડી શિક્ષક” ઘેર મંગાવીને પાકો અભ્યાસ કરવો. નોટો બનાવવી. પછી અહીં પરિક્ષા થાય તે પહેલાં રૂા. ૮) મ. ઓ. થી મોકલી અહીંના સવાલ પેપરો મંગાવવા અને તે માટે પોતાના રહેવાના સ્થળના કોઈ સારા પ્રતિષ્ઠિત ગૃહસ્થના ઉપર સવાલ પત્રો મોકલીએ તેમની રૂખરૂ ઉત્તરો લખી તેમનીજ મારફત પોસ્ટદ્વારા અમારા પર મોકલવા ને તેની સાથે અભ્યાસ વખતે બનાવેલી નોટો પણ જોવા મોકલવી જે ઉપરથી તપાસ કરતાં પાસ થયેથી અમારા તરફથી સર્ટિફિકેટ આપવામાં આવશે. પરિક્ષાની દેખરેખ રાખનાર ગૃહસ્થ પ્રમાણિકપણે પરીક્ષાની દેખરેખ રાખશે અને પેપરો લેશે તથા મોકલશે એવો તેમના હાથનો કાગળ મ. ઓ. બ્યારે મોકલે ત્યારેજ સાથે મોકલી આપવો.

લખો યા મળો:—

: શાખા : હીરાખાગ સામે, ) ઝીણાભાઈ નીછાભાઈ મહેતા  
૬૨, પટેલ રોડ મુંબઈ ૪. ) સરાફી નામાની સ્કૂલ, ભવાની વડ-સુરત.

## ભૂમિકા

દેશીનામાના મારા અનેક અનુભવો પછી પ્રકટ કરેલા આ પુસ્તક માટે તે પ્રસ્તાવના શી? હા એટલું તો ખરું કે આ કામમાં જેમ ઘણા પાકે અનુભવ તેમ તે વધુ ઉપયોગી. માટે આત્મ-પ્રશંસાનો દોષ થયો હોય તો તેની ક્ષમા ઇચ્છીને પણ અહિં કેટલીક હકીકત ટુંકમાં પ્રકટ કરવા ધારું છું.

મેં ૧૯ મે વર્ષે ગુજરાતી, અંગ્રેજીનો ઉચિત અભ્યાસ પૂરો કર્યો. તે પછી નવસારીમાં લોકમાન્ય મારા વિદ્યાગુરુ શ્રીયુત દેશાઈ ભગવાનજી રજુછોડજી દાંડીકર કે જે હાલ પાણજ તાલુકે ચીખલીમાં રહે છે તેમની પાસે દેશી નામાનું સંપૂર્ણ શિક્ષણ મેળવ્યું. મારી હાલની યોગ્યતા તે મારા પૂજ્ય ગુરુને આભારી છે. પછી મેં એ વિદ્યાને નીચેના સદગૃહસ્થોને ત્યાં ઉપયોગમાં લીધી.

૧. મારવાડી શા. હરજી મુળજી સુ. ગણદેવી
૨. „ શા. પના મોટાજી સુ. બુહારી
૩. તારીઆ અબાહુસેન મેમજી સુ. બારડોલી
૪. શેઠ બા. બા. હોરમસજી બરબોરજી બીમડીવાલા સુ. ભોપાલ
૫. રેલ્વેલાઈન કંટ્રાક્ટર રામજી ભગવાન ઇટારસી
૬. વેપારી અને સરાફ શા. જેઠાલાલ દુર્લભદાસ ખીલીમોરા
૭. સરાફ અને કમીશન એજન્ટ મોદી દુર્લભદાસ ગોપાળજી સુ. વલસાડ
૮. સરાફ હેસાઈ પરાગજી શુરભાઈની કું. મુંબઈ
૯. જંગલ અને ઇમારતી કાટના કંટ્રાક્ટર વેપારી અને કમીશન એજન્ટ હેસાઈ પરાગજી ફકીરભાઈ સુ. ભાગડા બંદર
૧૦. સેન્ટજોન મીલના બા. બા. બરબોરજી હોરાબજી કવેટા (બહુચિસ્તાન)

વગેરે ઘણી જગ્યાએ મેં મહેતાજી તરીકે નામાનું કામ કરી વલસાડમાં નામાની સ્કુલ રાખી અને ત્યારબાદ સુરતમાં આજે ૩૧ વરસથી “ સરાપ્રી પાકા નામાની શાળા ” વિદ્યાર્થીઓને રહેવાની સગવડ સાથેના મકાનમાં રાખી છે.

આ શાળામાં હેશ હેશાવરના વેપારી અને શરાફ તથા કમીશન એજન્ટોનું નામું, હિસાબી કામ, વ્યાજ ફૂંડી, જમાખર્ચ કાચું સરવાયું, પાકું સરવાયું, નફોટોટો. વરસ આખરે ખાતાંની માંડવાળ, અને નવા ચોપડાઓની શરૂઆત, વગેરેનું કામ શીખવવામાં આવે છે.

આ શાળામાં વ્યાજ સુધીમાં મારા હાથ નીચે લગભગ ૬૭૦૦ ઉપરાંત વિદ્યાર્થીઓ કે જેમાં વનાંકયુલર ફાઈનલ થયેલા માસ્ટરો. મેટ્રીકયુલેટેડ યુવકો પણ હતા. સૌએ આ શિક્ષણનો લાભ લઈ વેપારી ધંધામાં સારો લાભ મેળવ્યો છે, ને મેળવી રહ્યા છે.

અમોને ઘણા ગૃહસ્થો તરફથી અમારાં બહેળાં અનુભવી શિક્ષણના પુસ્તક બહાર પાડવાની બલામણ થવાથી તથા કેટલાંક છપાયેલાં નામાનાં પુસ્તકોમાં પુરાણી ઢબ અને અપૂર્ણતાઓ જોવાથી ચાલુ સુધરેલી રીત રિવાજ પ્રમાણે નીચે પ્રમાણે પુસ્તકો બહાર પડ્યાં છે.

૧ વ્યાજગુરૂ—એમાં આઠ પ્રકારના વ્યાજ રીત ગણી બતાવ્યાં છે.

૨ ફૂંડીશિક્ષક—એમાં દરેક જાતની ફૂંડીઓની સમજ; જમાખર્ચ સહિત આપી છે.

એ પુસ્તકોની ત્રિજી આવૃત્તિની પ્રત ૨૦૦૦ પુરી થવા આવી છે.

૩ નામાનો મહેતાજી ભાગ ૧ લો—એ પુસ્તક હાલ એક વરસથી બહાર પાડ્યું છે; એમાં સ્ત્રી અને મજૂરથી માંડીને સાધારણ વેપારીઓ, નાના વેપારીઓ અને વ્યાજ ધંધાવાળાઓના

નામા સવાલ જવાબ, દાખલા દલીલ સાથે, નફોટો, કાચું પાકું સરવાયું, ખાતાંઓની માંડવાળ, જુને ચોપડેની બાકી નવે ચોપડે ચઢાવવી, વગેરે બતાવ્યું છે. આ ત્રિજી આવૃત્તિ હાલની ચાલુ ૯મ રિવાજે સુધારા વધારા સાથે બહાર પાડી છે.

આ પુસ્તકમાં એક અને અંગ્રેજી રીતે વ્યાજ ગણવા વગેરેમાં મુંબઈ શાખા. હીરાબાગ સામે, ૬૨, પટેલ રોડ મુંબઈ ૪. ના સંચાલક છે. મગનલાલ મણીભાઈ તથા મુકુ વગેરે સુધારવામાં છે. નાનુભાઈ દુર્લભભાઈ કતારગામવાળાની મદદ માટે આભારી છીએ.

**નામાનો મહેતાજી ભાગ ૨ જો—**બહાર પાડ્યો છે તેમાં મોટા વેપારીઓ, શરાફો કમીશન એજન્ટોના નામાના દરેક ચોપડાઓની સમજૂતી સાથે નામું સવાલ જવાબ સહિત માંડી બતાવ્યું છે. દેશ દેશાવરમાં ચાલતાં તોલ, બારદાન, વટાવ, મુદત, કોષ્ટક વગેરે જૂની જૂની રીતે હિસાબ ગણી બતાવ્યા છે. પરીક્ષાના સવાલ જવાબ અર્થાત્ એમાં અમારા નામાના શિક્ષણની પૂરેપૂરી હકીકત આવી જાય છે. આથી ઘેર બેઠા પુસ્તક પરથી કોઈપણ શિખનાર શીખી શકે એ ઉદ્દેશથી આ પુસ્તકો બહાર પાડવાનું અમે સાહસ કર્યું છે એ પુસ્તકોના સાંકળીયાં આ બુકની અનુક્રમણિકામાં છે.

**૫ વેપારી તત્વો—**કે જેમાં કાચાં પાકાં સરવાયાં જમાખર્ચી મેળ, જૂની અને નવી ખાતાવહી સહિત સવાલ-જવાબ સાથે બહાર પાડ્યાં છે.

પુસ્તકમાં નજર દોષથી જે કાંઈ અશુદ્ધિ કે ભૂલચૂક જણાય તો તે જિજ્ઞાસુઓએ દરજુજર કરી મને લખી જણાવવા કૃપા કરવી કે નવી આવૃત્તિમાં તે સુધારી શકાય શક્તિયોરૂપ સં. ૧૯૯૬.

: ગૃહસ્થાન :  
તાકકળાઉ-ગણદેવી  
વાયા ખીલીમોરા  
જીલ્લો સુરત.

વિનિત,  
**ઝીણાભાઈ નીછાભાઈ મહેતા**  
શરાફી પાકા નામાની શાખા લવાની વડ,  
સુરત.

# અનુક્રમણિકા.

ખાતું

વિષય

- ૧ નામું, નામાની જરૂર શી, ચોપડા બાંધવાની રીત.
- ૨ ચોપડાના સળ વિષે, ચોપડા એટલે શું ? નામું લખતી વખતે યાદ રાખવાની બાબતો.
- ૪ ચોપડાના સળનો ઉપયોગ, નવું વર્ષ ગણવા વિષે, ચોપડાનું પૂજન કરવા વિષે.
- ૫ મિતિ ભરવા વિષે, સિલક કાઢવા વિષે, નોકર, મજૂર વગેરેના ચોપડા વિષે.
- ૬ આવક ખર્ચનું ખેડું ખાતું, વધારાના ખાતાં વિષે, ખેડામેળ, ખાતાવહી, નાના વેપારીઓના ચોપડા, કાચો રોજમેળ.
- ૭ પાકો રોજમેળ, રોકડમેળ, બિલબુક, નોંધ.
- ૮ ઉધારનોંધ, જમેનોંધ, કાચી પાકી નોંધ.
- ૯ ભંગડ બુક, ઉધરાણી બુક, વ્યાજ વિષે, વ્યાજવહી, વ્યાજનું ખોખું.
- ૧૦ તારીજ કાઢવા વિષે, મુદત કાઢવા વિષે, સર કાઢવાની રીત, વ્યાજ કાઢવાની રીત, ટકા વ્યાજ અને તેરીખ વ્યાજ, સાદું વ્યાજ, કાપતું વ્યાજ.
- ૧૧ પેટાં ફેાડવાની રીત, વારોવાર વ્યાજ, વારોવાર મેળવવાની રીત. પહેલી
- ૧૩ વારોવાર મેળવવાની રીત બીજી.
- ૧૪ સૂઢ ( સળંગ ) વ્યાજ, સૂઢ વ્યાજ ગણવાની રીત.
- ૧૫ વરસ બાકી વ્યાજ. તારીખવાર વ્યાજ વ્યાજી ધંધાવાળાઓના ચોપડા, સામા દસ્કતની ખાતાવહી.
- ૧૬ પ્રોત્રીસરી નોટ, ચેક, ચિઠ્ઠી, હૂંડી વિષે. હૂંડી લખવાના નિયમો.
- ૧૭-૧૮ હૂંડી.



૧૬ હૂંડીની પૂરેપૂરી માહિતી-પહોંચ, લોન, શેર, ડીબેન્ચર, બોન્ડ, સરવાયાં વિષે, કાચું સરવાયાં વિષે.

૨૦ પાકું સરવાયાં વિષે, ખેડૂતોએ નામું કેમ રાખવું, સ્ત્રીઓએ ઘરનો હિસાબ કેમ રાખવો. વરસ આખરે ખાતાની માંડવાળ વિષે, નવા ચોપડાની શરૂઆત વિષે.

૨૧ ભરતિયું અને તેનું જમા ખર્ચ, કાગળ, તારીજ વિષે, ખાતાનો આંકડો, ખારદાન.

૨૨ તોલ, વટાવ, મુદત, લોન, શેર, ચેક, બેંક, પોસ્ટ વગેરેની માહિતી, સાંકળિયાંની માહિતી, મેજોની સમજૂતી, હિસાબો, પરિક્ષાના પ્રશ્નો, બેંકના વ્યાજના ધારાધારણ વિષે.

૨૩ થી ૮૬ સુધી મનોચત્ત ૧ થી ૧૮ સવાલ અને જવાબ અને સમજૂતી પાને ૧૭૫ થી ૧૮૦ સુધી.

૮૬ થી ૧૦૮ સુધી પાકી ખાતાવહી જુની બંધ કરી તથા નવી કરી અને સાંકળિયાંની સમજૂતી પાને ૧૬૫-૧૬૬ અને ખાતાંઓની સમજૂતી પાને ૧૬૭ થી ૧૭૪ સુધી.

૧૦૬ તારીજ વિષે

૧૧૦ બેંક ખાતાનો નમૂનો નંબર ૧ અ

૧૧૧ " " " " ૨ બ

" ડબલ " " ૨ ક

૧૧૨ બેંક મેજ " " ૩

૧૧૪ પાકી ખાતાવહી નમૂનો " ૪

કાચું નામું ટાંચણું " " ૫

૧૧૫ પાકાં નામાનો નમૂનો " ૬

૧૧૭ ઉધાર બિલ " " ૭ અ

૧૧૮ રોકડા બિલ " " ૭ બ

૧૧૯ જાંગડ બુક " " ૮

૧૨૦ ઉઘરાણી બુક " " ૯

૧૨૧ ખાતાવહીનું વ્યાજ માટે ખાતું

૧૨૨ વ્યાજ સાદી રીતે નમૂનો નંબર ૧૦

૧૨૩	વ્યાજ કાપતી રીતે	,,	,,	૧૧
૧૨૪	સામા ઠસ્કત	,,	,,	૧૨
૧૨૫	કાચું સરવાયું	,,	,,	૧૩
૧૨૬	પાકું સરવાયું	,,	,,	૧૪
૧૨૭	ખેડુતનો નામાનો	,,	,,	૧૫
૧૩૦	સ્ત્રીઓના નામાનો	,,	,,	૧૬
૧૩૧	ભરતિયું	,,	,,	૧૭
૧૩૨	કાગળ	,,	,,	૧૮
૧૩૩	વરસ આખરે ખાતાંઓની માંડ- વાળના નિયમો નમૂનો નંબર			૧૯
૧૩૪	વારોવાર વ્યાજ	,,	,,	૨૦
૧૩૭	સડ (સળંગ) વ્યાજ	,,	,,	૨૧
૧૩૮	દેશી કાપતી રીતે વ્યાજ	,,		૨૨ અ
૧૩૯	અંગ્રેજી (બેંક) રીતે વ્યાજ	,,		૨૨ બ
૧૪૧	બેંક રીતે શ્રીકેસ ડીપોઝીટ ખાતાંનું વ્યાજ નમૂનો નં. ૨૩. અ.			
૧૪૨	,, કરન્ટ એકાઉન્ટ	,,		૨૩. બ.
૧૪૩	પ્રોમીસરી નોટ	,,		૨૪.
૧૪૪	ચેક નમૂનો નંબર.	,,		૨૫.
૧૪૫	ચિઠ્ઠી	,,		૨૬. અ. બ. ક.
૧૪૬	હૂંડીનું ખોખું થતાં સુધીમાં તે ઉપર જે જે લખવામાં આવે છે. તે હૂંડીના નામ, શાહ જોગી, નામ જોગી.			
૧૪૭	ધણી જોગી, કોરે પુઠેની, જવાબી, શાખૌ, લેણી, તમારી વતીની, રોકડ કે દર્શની, કાચી પાકી, સુદતી.			
૧૪૮	હૂંડીના નાણાં ભરવાનો રિવાજ.			
૧૪૯	હૂંડી ગેરવલ્લે પડે તો પેઠ, પરપેઠ, કાગળ વિષે.			
૧૫૦	હૂંડીવહી વિષે.			
૧૫૨	હૂંડી નોંધ વિષે.			
૧૫૪	હૂંડીનો સવાલ.			
૧૫૫	હૂંડીનો જવાબ પાને ૧૬૧ સુધી. હૂંડી લખનાર લખાવનાર, વેચાણ કરનાર, વેચાણ લેનાર, સ્વીકારનાર, દેખાડ			

- કરનારનું નામું તથા હૂંડીનું 'ખોખું'.
- ૧૬૨ હૂંડી ઉધાર અને રોકડીનું નામું કેમ માંડવું તે વિષે.
- ૧૬૨ લોન, શેર, પોસ્ટ વગેરેની સમજ પાને ૧૬૫ સુધી.
- ૧૬૫ સાંકળિયાંની સમજૂતી.
- ૧૬૭ ખાતાંઓની સમજૂતી પાને ૧૭૩ સુધી.
- ૧૭૪ મેળ ૧ થી ૧૮ સમજૂતી વિષે ટીપ.
- ૧૭૫ મેળ ૧ થી ૧૮ સુધીની સમજૂતી પાને ૧૮૧ સુધી.
- ૧૮૧ હિસાબો ગણવાની ક્ષેત્રી રીત વિષે.
- ૧૮૩ પરીક્ષાના પ્રશ્નો (સવાલ) પાને ૧૯૦ સુધી.
- ૧૯૧ ખંકના વ્યાજ વિષે.
- ૧૯૨ જમાખર્ચામેળ વિષે ટીપ કલમ, પાને ૮૫ ની.

## અનુક્રમણિકા ભાગ ૨ નો.

- ૨૦૧ મોટા વેપારી અને શરૂકાના ચોપડા, રોકડમેળ કચો રોકડમેળ.
- ૨૦૨ પાકો રોકડમેળ, નોંધ, જમેનોંધ, ઉધારનોંધ.
- ૨૦૩ ખાતાવહી, હૂંડીનોંધ, હૂંડીવહી, સહીબુક, સામાવસ્કત આંકડાબુક.
- ૨૦૫ કખાલાબુક, ખરીદીબુક. બિલબુક, સરવાયાંબુક, વખારમેળ, દાગીનામેળ.
- ૨૦૬ ખંકબુક, ચેકબુક, હાજરીબુક, ભાડાંબુક, આવરો સોદાબુક.
- ૨૦૭ મુંબઈની ઓર્ડરના માલની ભરતિયાંની નોંધ.
- ૨૦૬ કમળ, ભરતિયું.
- ,, શરૂકા અને વેપારીની પેટી (દુકાન)ના રોકડમેળ, નોંધ, જમે અને ઉધારથી સવાલો અને તેના જવાબો પાનું ૧૬૭.

- ૨૬૪ ભૂલથી લખાએલું નામું સુધારવા વિષે.
- ૨૬૫ લોન વિષે, શેર વિષે.
- ૨૬૬ હૂંડીના કુરબા વિષે સમજ.
- ૨૬૭ વરસ આખરે ખાતાંની માંડવાળના નિયમો.
- ૨૭૦ સહીબુકનો નમૂનો નંબર. ૨૦.
- ૨૭૩ માલના વેચાણ ખર્ચનો આંકડો નમૂનો નંબર. ૨૧.
- ૨૭૪ લાકડાંના આંકડાનું માપ (તોલ) નમૂનો નંબર. ૨૧ અ.
- ૨૭૫ ચોખા, ખાંડ, ગોળનું તોલ વ, ક, દ,
- ૨૭૬ માલનો કબાલો નમૂનો નંબર. ૨૨. અ, વ,
- ૨૭૭ ખરીદી બુકનો નમૂનો નંબર. ૨૪. અ, વ,  
વખાર મેળ નમૂનો નંબર. ૨૫.
- ૨૮૦ દાગીના મેળ નમૂનો નંબર. ૨૬. અ, વ,
- ૨૮૧ સોદાબુક નમૂનો નંબર. ૨૭.
- ૨૮૨ મુંબઈના સરાશી વહીવટનો નમૂનો નંબર. ૨૮.
- ૨૮૬ કાગળ નમૂનો નંબર. ૨૬. અ, વ, ક,
- ૨૮૯ ભરતિયું નમૂનો નંબર. ૩૦. અ, વ,
- ૨૯૨ ઓર્ડરના માલના ભરતિયાનું જમા ખર્ચ.
- ૨૯૩ મંગાવેલા માલના ભરતિયાનું જમા ખર્ચ અને આપણે  
આપણા હિસાબે વેચવા મોકલેલા માલનું જમા ખર્ચ.
- ૨૯૪ માલના વેચાણ ખર્ચના આવેલા આંકડાનું જમા ખર્ચ  
ખીડી મોકલેલા આંકડાનું જમા ખર્ચ.
- ૨૯૫ તારીજ વિષે, હિસાબો, કુચીઓ, કોષ્ટકો, શેર મણ,  
કળશી, માણી, ખાંડી, ગાલ્લી, ભાર, સુરતી તોલા, મુંબઈ  
તોલા, ચાંદીના ભાર, ઔસના રૂ. ભાર, પૌડના રૂ. રૂ. ના  
પૌંડ, ડાલરના રૂ. તોલ કાઢ્યા વિષે. મુંબઈના સુરતી કરવા  
વિષે. હૂંડવેટના, ગોળ લાકડાં, ચોરસ લાકડાં, પ્રત્યર,

પાવડુના, જંરીના, મોતીનાં, મુંબઈના હિસાબ, ચૈ'કડોના, હજારના, મુંબઈ ગોળ લાકડાંના ઠગનના, રેશમના, રૂની ગાંસડીના, સુતરના.

૩૨૦ સુરતમાં બારદાન, તોલ, વટાવ, મુદત વિશે.

૩૨૧ મુંબઈ કરીઆણી (ગાંધી,) કણીઆ, કટલરી, હોલું, તાંબા પીત્તળ, લાકડાં, જરી.

૩૨૩ પરિક્ષાના સવાલ અને જવાબો. પાનું ૩૫૮ સુધી.

વ્યાજ ગુરૂ—નવ જાતનાં એક ખાતું સાલ ૫ ના ગણી બતાવ્યાં છે.

હૂંડી મિલકત—નું પૂરેપૂરું નામું આ ભાગમાં આપ્યું છે.

વેપારી તત્ત્વો—૩ ખરીદ વકરો, સરકાર કમીશનની પેલી, લિમિટેડ કુંઠ ના કાયાં પાકાં સરવાયાં, સવાલ જવાબ, ખાતા-વહી, સહિત. કુલ પાનાં ૪૪૫ સુધી.



## “વેપારનું તત્ત્વ”

કાચું અને પાકું સરવાણું

વ્યાપારીઓ માટે દેશી નામું અગત્યનું છે છતાં તેના જાણકાર ઓછા થતા જાય છે. એ નામાની પણ એવી ગૂંચ છે કે જે ઘણા ઓછા સમજી શકે છે અને તે સમજવા માટે મોટા પગારના મહેતાજી નિભાવવા પડે છે. સુરતની શરાણી પાકા નામાની શાળા તરફથી કાચાં પાકાં સરવાણાં સમજાવનારી પુસ્તીકા બહાર પડી છે તે નામાના વિષયનો અભ્યાસ કરનાર તેમજ એ વિષયમાં રસ લેનાર અને હીત ધરાવનારા વ્યાપારીઓ માટે ઉપયોગી થઈ પડશે. બંને પુસ્તકોની કુલ કિંમત ૧૦ આના છે. તે નીચલે ઠેકાણેથી મળશે. શરાણી પાકા નામાની શાળા, હરિપુરા, ભવાની વડ-સુરત.

અભિપ્રાય : મુંબઈ સમાચાર (તા. ૫-૬-૪૦)

નામાનો મહેતાજી: લેખક શ્રી. ઝીજુલાઈ દેસાઈ. મૂલ્ય રૂ. ૩-૪-૦ આ ઉપયોગી પુસ્તકના બંને ભાગો વાંચી જોતાં અમને ખાતરી થઈ છે કે પાઠ્ય પુસ્તક થવાને યોગ્ય છે. નામું સમજાવવાની સરલ પદ્ધતિએ આ પુસ્તકની ઉપયોગિતામાં વધારો કર્યો છે. નામાને લગતી બાબત હકીકત તેમાં પૂરી પાડવામાં આવી છે. અમે ઇચ્છીએ છીએ કે આ શાળાપયોગી પુસ્તકનો વિદ્યાર્થીઓ તથા શિક્ષકો વગેરે સૌ કેઈ સારો લાભ ઉઠાવે.

અભિપ્રાય : નવયુગ (તા. ૨૦-૧-૨૬)



॥ ओ३म् ॥  
॥ श्री गणेशाय नमः ॥

# नामानो महताञ्

भाग पहेलो



नामुं

१. नामुं—आપણે ત્યાં ઉપજ, ખરચ, લેવડ, દેવડ, કે આપણે ઘણી જાતનાં અને અનિયમિત હોય છે; તે જે પ્રકારનાં હોય તે બરાબર રીતે કાગળ ઉપર લખવામાં આવે તેને નામું કહે છે.

૨. નામાની જરૂર શી ?—પેઠાશ કેટલી અને ખરચ કેટલો તે જોવાથી કરકસરીની ટેવ પડે છે. કોનીકોની પાસે કેટલુંકેટલું લહેણું અને કોનુંકોનું કેટલુંકેટલું દેવું છે, તે બરાબર રીતે સમજાય છે, જેથી તરતકસારનો વખત આવે નહિ, નોકર વગેરેથી ચોરી થાય નહિ, કયા માલમાં નફો રહ્યો; અને તે કેટલો તેમજ કયા માલમાં ખોટ ગઈ, અને તે કેટલી, એ બધું નામાથી માલમ પડે છે. માલ ચોરાયો હોય તો તે પણ માલમ પડે છે. દરરોજનું લેણુંદેણું અને ઉપજ ખર્ચ મોઢે રહી શકે નહિ, અને તે લાંબા વખતે ભૂલી જવાય માટે નામું રાખવુંજ જોઈએ, અને તે આપણે થતાંજ ઘણા વેપારીઓ લખી લે છે, પણ સંભારીને લખવા ઉપર મુલતવી રાખતા નથી. જેઓ એ કામમાં આળસ કરે છે, તેઓ પોતાના ધંધામાં ફાવી શકતા નથી, માટે નામું રાખવાની ખાસ જરૂર છે.

૩. ચોપડા બાંધવાની રીત—દરેક કાગળના બપોળે કે ત્રણ ત્રણ પાનાં પાડીને દરેક પાનાં ઉપર છ, આઠ કે બાર સળ અવળા સવળી પાડે છે. અને મથાળે કે વચ્ચેવચ્ચે દોરાવતી બાંધે છે, કોઈ ચામડાનું, પાઉનપેપર કે કપડાંનું પૂડું રાખે છે, હમણાહમણા

અંત્રેજી રિવાજ પ્રમાણે કેટલાક વેપારીઓ ડાયરીબુકો રાખે છે; પણ તે જલદી ફાટી તૂટી જવાનો સંભવ છે. માટે ઉપરના ચોપડા બાંધવાની રીતજ ઘણી સારી છે. કેટલાક મિતિવાળી છાપેલી ડાયરીઓ રાખે છે. તેમને કેઇ દિવસ આપલે યોછીવત્તી થઇ હોય તો ફેરી જવ્યા રહે છે અને વધારે આપલે હોય તો જવ્યા ઘટી પડે છે અને જો માળ ઉપરથી ફેંકે તો પાનાં પાનાં છૂટાં પડી જાય છે; વગેરે હરકતો પડે છે.

૪. ચોપડાના સળ વિષે—પોતાનું લખાણ નિયમિત રાખવા માટે દરેક પાનામાં છ, આઠ કે બાર સળ અવગણાસવળી રાખે છે, પણ ઘણા પ્રચાર તો આઠ સળનો છે.

૫. ચોપડો એટલે શું!—નામું લખવાના સળવાળા કાગળના બાંધેલા જથ્થાને ચોપડો કહે છે.

૬. નામું લખતી વખતે—યાદ રાખવાની બાબતો.

ક-લેવું તો પ્રથમ લઈ પછી લખવું (જમા કરવું).

સ્વ-આપવું તો પ્રથમ લખી (ઉધારી) પછી આપવું.

ગ-રૂ. આવ્યા કે ગયા, આવ્યા હોય તો જમે કરવા અને ગયા હોય તો ઉધારવા.

ઘ-આવ્યા પણ નહિ અને ગયા પણ નહિ એમ હોય એટલે માલ હૂંડી, પહોંચ, ભરતિયું, રૂપિઆની કબૂલાત, કેઇ ચીજની અદલબદલ, વગેરે આવ્યું ગયું હોય તો જેટલા રૂ. જમા કરવા તેટલાજ રૂ. પાછા ઉધારવા, અને જેટલા રૂ. ઉધારવા તેટલાજ રૂ. પાછા જમે કરવા. આવી રકમોને જમાખર્ચી રકમ કહે છે.

ચ-આપણું ઘર કેવડું છે, તેમાં કંઈકઈ સગવડો છે, તેમ નામાનું ઘર ખાતાવહી છે, ખાતાવહીમાં ખરચ ખાતાંઓ, માલ ખાતાંઓ મિલકત ખાતાંઓ, વેપારીઓનાં ખાતાંઓ, ઘસકોનાં ખાતાંઓ, ગામના અને બહાર દેશાવરના, દલાલ, મુકાદમ મહેતા-જીઓ, વગેરેનાં પરચૂરણ ખાતાંઓ, ક્યાંકયાં છે, તે યાદ રાખીને મેળ નોંધમાં લખવું, અને જે નવુંજ ખાતું હોય, તે રકમ નવે ખાતે



લખવી, પછી મેળ બંધ કરી એકચિત્તે ખતવવું. કોઈ રકમ ખતવવી રહેવી ન જોઈએ. એકને બદલે બીજાને ખાતે ખતવાય નહિ તેની સંભાળ રાખવી, જમા રકમ હોય તે ઉધાર તરફ ખાતામાં ખતવાય નહિ, નવી રકમ ખાતું પાડીને ખતવવી. વિગતખાતું, શ્રી મેળખાતું કે બાબતખાતું ખતવાય નહિ, પણ તેના પેટામાંની ખાતેવાર રકમો હોય તેજ ખતવવી. શ્રી પુરાંત અને શ્રી જલ્લસ બાકી એ રકમો કોઈ પણ ખાતે જમા ઉધાર નથી, માટે તે રકમો ખતવવામાં આવતી નથી.

છ-એક ખાતે વિગતવાર માલ, બાવ રૂા. હસ્તે આવ્યા ગયા હોય, જુદીજુદી મિતિના હોય, તો તેનું પેટું પડે છે, અને પેટાંનો સરવાળો માથે ચઢે છે. (જુઓ આસો વદ ઉનો મેળ) પાનું ૩૩.

જ-કાચું બંધ કરી પાકું કરતી વખતે નામવાર ખાતેની રકમો પ્રથમ લખવી, પછી માલ ખાતેની અને છેવટે ખરચ ખાતેની રકમો લખવી. પરંતુ એ પ્રમાણે થોડાજ લખે છે. હિસાબ અને સરવાળા ફરીથી કરી સિલક કાઢવી; કે જેથી હિસાબમાં અને સરવાળામાં ભૂલ થઈ હોય તેમજ કોઈ રકમ લખવી રહી ગઈ હોય તો તે પકડાય છે.

ઙ-જેને નામે જમે કરીએ અગર ઉધારીએ તે વખતે તેની સાથે વાત કરતા હોય તેમ લખવું; એટલે તે બંધાય છે, અને આપણે છૂટા રહીએ છીએ.

ટ-અટકમાં શાહ અગર જે અટક હોય તેનો પહેલો અક્ષર, શાહમાં શાઁ બાબતમાં બાઁ, હસ્તેમાં હાઁ, રૂપિયામાં રૂાઁ, દરમાં દાઁ, ખાંડીમાં ખાંઁ, ગાલ્લીમાં ગાઁ, હંદ્રવેટમાં હંઁ, તારીખમાં તાઁ, વગેરે વગેરેમાં પહેલો અક્ષર અને મીડું કાઢવામાં આવે છે.

ઠ-જેજે ખાતે આંકડા ચઢે ત્યાં બેવડી લીટી; પછી બાબતમાં એકવડી લીટી; તેજ પ્રમાણે પેટાંની રકમોમાં પણ જ્યાં આંકડા ચઢ્યો હોય ત્યાં બેવડી લીટી અને બાબત હોય તો એકવડી લીટી દોરાય છે. પણ આ પુસ્તકમાં બેવડી લીટીને સ્થાને એક લીટી દોરી છે અને એક લીટીની જગ્યાએ લીટી મૂકીજ નથી.)

૬- જે સળની રકમોનો સરવાળો કરવો હોય તે સળ મૂકી  
જેવડી લીટી દોરી સરવાળો કરવામાં આવે છે.

(જુઓ આસો વદ ૧ નો મેળ) પાનું ૨૫.

૭-જમાનો જ અને ઉધારનો ઉ મેળ દોરતી વખતે કાઢવામાં  
આવે છે.

૮-નામને અટક, ખરચ અને માલ ખાતાં વગેરેને શ્રી  
લગાડવામાં આવે છે.

૯-દેશાવરવાળાની અને આપણી મિતિ અને રૂા. મળે તે  
ખાસ ધ્યાન રાખવું.

૧૦. ચોપડાના સળનો ઉપયોગ—ચોપડાના આઠ સળ  
હોય છે, જેમાં જમાના ચાર સળ અને ઉધારના ચાર સળ. તેમાં  
પહેલા સળમાં ખાતાંની રકમનો રૂા. નો આંકડો ભરવામાં આવે  
છે, અને ત્રણ સળમાં લખાણ લખવામાં આવે છે. પેટું પાડવું  
હોય તો બીજા સળમાં આંકડો અને જે સળમાં લખાણ લખવામાં  
આવે છે, અને પેટાંનું પેટું પાડવામાં આવે તો અરધા સળમાં  
આંકડો અને દોઢ સળમાં લખાણ લખવામાં આવે છે. જો છ  
સળનો ચોપડો હોય તો ત્રણ સળમાંથી અરધા સળમાં આંકડો અને  
અઢી સળમાં લખાણ લખવામાં આવે છે. એક રકમ માટે પેટું  
પાડવામાં આવતું નથી. (જુઓ આસો વદ ૩ ના મેળમાં) પાનું ૩૩.

૧૧. નવું વર્ષ ગણવા વિષે—ધણજા વેપારીઓ કારતક  
સુદ ૧ થી નવું વર્ષ ગણે છે, પણ કોઈકોઈ ચૈત્ર સુદ ૧,  
કોઈ કોઈ તા. ૧ લી જાનેવારીથી, ને પારસી મુસલમાન વગેરે  
લોકો પોતપોતાનાં જસતાં વર્ષથી નવું વર્ષ ગણે છે. જેને જેવો  
રિવાજ. પણ ઘણો રિવાજ કારતક સુદ ૧ થી ગણવાનો છે.

૧૨. ચોપડાનું પૂજન કરવા વિષે—સૌ કોઈ પોતપોતાના  
ઈષ્ટ દેવનાં નામ લખી લાલ સવાઈ કાઢે છે, અને પછી કંકુ,  
ફૂલ, પાન, ચંદન, વગેરે ચઢાવી ધૂપ, દીપ, યજ્ઞ, વગેરે કરી  
ઈશ્વરની ઉપાસના કરે છે કે હે ઈશ્વર ! તું મારા વેપારમાં સહાય થઈ

મારી લક્ષ્મી સવાગણી કરજે. (જુઓ આસો વદ ૧ના મેળ ઉપર પૂજા કરેલી છે.) પાનું ૨૪.

૧૦. મિતિ ભરવા વિષે—વચ્ચોવચ શ્રી ૧૧, પહેલાં જે સળમાં નિશાની અને પછી પહેલો સળ મૂકી લીટી દોરી તેમાં સાલ, મિતિ અને વાર, તારીખ, મહિનો, સન, ભરવું. (લખવું) પછી મેળ હોય તો ચાર સળમાં જમા અને ચાર સળમાં ઉધાર કરી લખવું; પછી જમાનો પહેલો સળ મૂકી ત્રણ સળમાં જેવડી લીટીઓ દોરવી, અને એજ પ્રમાણે ઉધારનો પહેલો સળ મૂકી ત્રણ સળમાં જેવડી લીટીઓ દોરવી. અને પછી ગયા દિવસની સિલક હોય તેને શ્રી પુરાંત કરી લખવું. (જુઓ પાનું ૬૦.) અને નોંધમાં ઉપર પ્રમાણે મિતિ ભરી ઉધાર નોંધમાં ‘ઉ’ કરી પહેલો સળ મૂકી સાત સળમાં જેવડી લીટીઓ દોરવી અને જમા નોંધમાં જ કરી સાત સળમાં જેવડી લીટીઓ દોરવી. અને પછી ખીજ સળમાં તારીજ (તારણ) ઉધાર નોંધ હોય તો જમે કરવું અને જમાનોંધ હોય તો ઉધાર કરવું. (જુઓ આસો વદ ૧૧ નો મેળ અને નોંધ.) પાનું ૬૦ થી ૬૪.

૧૧. સિલક કાઢવા વિષે—જમા ઉધારના સરવાળા કરી ખીજ કાગળમાં જમામાંથી ઉધારનો સરવાળો બાદ કરતાં જે રહે તે આંકડો કોથળી સાથે મેળવી જોવો અને મળી રહેતો ઉધાર બાજુએ પહેલાં સળમાં લખી ત્રણ સળમાં જેવડી લીટી દોરી શ્રી જણુસ બાકી કરી લખવું. પેટાંમાં રોકડા, નોટ, ઉપલક વગેરે વિગત જણાવવી. પછી ઉધારનો પાછો સરવાળો કરવો. એ પ્રમાણે સિલક કાઢી મેળ બંધ થયો કહેવાશે. (જુઓ આસો વદ ૧ નો મેળ.) પાનું ૨૫.

## ચોપડા વિષે

૧૨. નોકર, મજૂર વગેરેને—વધુ લેવડદેવડ હોતી નથી એટલે એ લોકો આવક, ખર્ચનું એકજ બેકું ખાતું રાખે છે. જો ઉધાર આપલે કરતા હોય તો તેઓનાં વધારાનાં બેકાં ખાતાં

રાખે છે. અને તેમાંજ જમા ઉધાર મિતિવાર લખ્યા . જય છે. અને જે વધારે આપલે થતી હોય તો બેઠા મેળ અને ખાતાવહી રાખે છે.

૧૩. આવક ખર્ચનું બેઠું ખાતું—એટલે રોકડા રા. આવે તે મિતિવાર જમા કરવા અને ખર્ચ થાય તે મિતિવાર ઉધારવા. (ભુઓ નમૂનો નંબર ૧.) પાનું ૧૧૦.

૧૪. વધારાના ખાતા વિષે—આવક ખર્ચના બેઠાં ખાતામાંથી એક ખાતેની રકમ તપાસ કરી કાઢતાં વારલાગે અગર ભૂલથી આસામીવાર કોઈ રકમ રહી જય માટે વધારાનાં બેઠાં ખાતાં [માણસોના લેણદેણનાં] રાખે છે. તેમાં પણ મિતિવાર જમા ઉધાર લખ્યા જય છે. (ભુઓ નમૂનો નંબર ૨) પાનું ૧૧૧.

૧૫. બેઠા મેળ—એટલે આઠ દિવસ, પંદર દિવસ કે મહિના સુધીનો મેળ રાખી તેમાં રકમ, મિતિ અને ખાતાવાર જમા ઉધાર બાબત સાથે લખ્યા જવું અને સિદ્ધક કાઢવી તે (ભુઓ નમૂનો નંબર ૩) પાનું ૧૧૧-૧૧૨.

૧૬. ખાતાવહી—એટલે ખાતાવાર ખતવેલો ચોપડો, જેમાં રકમ, મેળ પાનું અને મિતિ લખે છે, પણ જરૂરી ખાતાઓમાં મુખ્ય બાબત લખે છે. (ભુઓ નમૂનો નંબર ૪) પાનું ૧૧૩.

૧૭. નાના વેપારીઓ—જેવા કે પરચૂરણ અનાજ, કાપડ, વગેરે વેચનાર તેમજ કટલરી, દવા, હુંટ, મશીનરી સામાન, તરકારી, પાનખીડી, મીઠાઈ, લોઢાંવાળા, વીશીવાળા, હોટલવાળા વગેરે દુકાનદારો બેઠામેળ, કાચો રોજમેળ, પાકો રોજમેળ, રોકડમેળ, કાચીપાકી નોંધ, (નોંધ બે હોય છે.) (૧) જમે નોંધ (૨. ઉધાર નોંધ.) બીલામુક બે, ઉધાર અને રોકડ. જંગડમુક, ખાતાવહી, ઉધરાણીમુક, વગેરે ચોપડાઓ. જેને જેવો વહીવટ [કામકાજ] તે પ્રમાણે રાખે છે.

૧૮. કાચો રોજમેળ—એટલે રોજરોજની ઉધાર અને રોકડ લેવડદેવડનું ટાંચણ કે ટિપ્પણ કરવું તે. (ભુઓ નમૂનો નંબર ૫) પાનું ૧૧૪.

૧૯. પાકો રોજમેળ—એટલે રોજરોજનું ટાંચણ કે ટિપ્પણ ઉપરથી સારા અક્ષરે એક ખાતે બે વાર જમા હોય, અગર એક ખાતે બે વખત ઉધાર હોય તો તે એક કરી લખવું, વિગત અધૂરી હોય તો તે પૂરેપૂરી લખવી. (ગામનું નામ, હસ્તે ખરી મિતિ) વગેરે જે લખવું રહ્યું હોય તે પૂરેપૂરું લખવું. (જુઓ નમૂનો નંબર ૬) પાનું ૧૧૫.

૨૦. રોકડ મેળ—રોજરોજની રોકડી રકમો કે રોકડ જેવી જમાખર્ચી રકમોનું નામું માંડવાનો ચોપડો.

(જુઓ આસો વદ ૧૧ નો મેળ) પાનું ૬૦.

૨૧. બીલ બુક—ઉધાર અથવા રોકડથી માલ આપીએ તો તેનો સામા માણસને આંકડો કરી આપવો તે. બીલબુક માલ ધણી પોતે પોતાના નામની છપાવી રાખે છે. (જુઓ નમૂનો નંબર ૭.) તે આંકડાને અંગ્રેજીમાં બીલ કહે છે. અને કેટલાક ભરતિયું પણ કહે છે. પાનું ૧૧૭-૧૧૮.

૨૨. નોંધ—ઉધાર માલ આપીએ, અને લાવીએ તેનું જમાખર્ચ નાંખવાનો ચોપડો.

૨૩. ઉધાર નોંધ—આપણે સવારથી સાંજ સુધીમાં જેને જેને માલ ઉધાર આપ્યો હોય તેનું જમાખર્ચ નાંખવાનો ચોપડો (જુઓ. આસો વદ ૧૦ ની નોંધ) પાનું ૬૩.

ઓર્ડરથી દેશાવર માલ મોકલ્યાનું ભરતિયું અને તે ભરતિયાનું જમાખર્ચ મહેતાજી ભાગ બીજામાં જુઓ. આપણે આપણા હિસાબે માલ વેચવા સાડ દેશાવર આપણા આડતીયા ઉપર મોકલ્યો હોય તો તેનું ભરતિયું થતું નથી પણ માલ મોકલ્યાની રસીદ સાથે કાગળ લખી જણાવવામાં આવે છે. તેનું જમાખર્ચ નંખાય છે. તો તે જુઓ નામાનો મહેતાજી ભાગ બીજો. આપણા ઉપર દેશાવરથી આપણો આડતીયો પોતાના હિસાબે માલ વેચવા સાડ મોકલી આપે છે અને રસીદ બીડી મોકલે છે તથા આપણને તે કાગળ લખી જણાવે છે. તેનું નામું માલ

વેચવાનું અને તે માલ વેચતાં થએલા ખર્ચનું નામું તથા તે માલ વેચાઈ રહે તેનો વેચાણ ખર્ચનો આંકડો કરી મોકલી આપવામાં આવે છે. તેનું જમાખર્ચ જુઓ મહેતાજી ભાગ ૨ જો. આપણે આપણા હિસાબે આપણા આડતીયા ઉપર દેશાવર માલ વેચવા મોકલીએ તે માલ વેચાણ અને ખર્ચનો આંકડો બીડી મોકલે તે વેચાણ ખર્ચનો આંકડો અને તેનું જમાખર્ચ જુઓ મહેતાજી ભાગ બીજો.

૨૪. જમા નોંધ—સવારથી સાંજ સુધીમાં જેનેજેને ત્યાંથી માલ લાવ્યા હોયએ તેનું જમાખર્ચ નાંખવાનો ચોપડો. (જુઓ આસો વદ ૧૦ ની નોંધ) પાનું ૬૪.

આપણે આપણા આરતીયા પાસે આપણા હિસાબે દેશાવરથી માલ મંગાવીએ તો તેનું ભરતિયું દેશાવરથી આવે તે જુઓ નમૂનો નંબર ૧૭ અને જમાખર્ચ તે આવેલાં ભરતિયાનું મેળથી સાલ ૧૯૯૬ ના આસો વદ ૭ મે માંડેલું છે. અને નોંધથી નામાનો મહેતાજી ભાગ બીજો જુઓ.

૨૫. કાચી ઉધાર નોંધ—ઉધાર બીલબુક એજ કાચી ઉધાર નોંધ છે. હવે બીલબુક ઉપરથી કાચીનોંધ કરવાનો રિવાજ બંધ થયો છે, પણ કોઈ કોઈ હજી કરે છે. હવે કેટલાક તો ઉધાર બીલબુક ઉપરથીજ પાકી ખાતાવહીમાં ખતવતા થઈ ગયા છે. તેથી ખર્ચ અને વખતનો બચાવ થાય છે પણ ભૂલ થવા સંભવ રહે છે. એટલે મોટામોટા વેપારીઓજ રાખે છે.

૨૬. પાકી ઉધાર નોંધ—ઉધાર બીલબુક ઉપરથી અથવા કાચીનોંધ ઉપરથી જે સારા અક્ષરે નોંધ કરવામાં આવે છે. દિવસમાં એકજ જણાને ખાતે બે વાર હોય તેને એક કરી લખે છે તે.

૨૭. કાચી જમે નોંધ—આવેલાં બીલ અથવા ભરતિયાં ઉપરથી જે નોંધ કરવામાં આવે છે તે કાચીનોંધ કોઈક રાખે છે, અને કેટલાક રાખતા નથી.

૨૮. પાકી જમેનોંધ—આવેલાં બીજ અથવા બરતિયાં અથવા કાચીનોંધ ઉપરથી જે સારા અક્ષરે નોંધ કરવામાં આવે છે તે.

૨૯. જાંગડ યુક—કિંમત ઠરવી માલ જોઈએ તેટલો વેચવા અગર વાપરવા વાયદે લઈજાય તેમાંથી પસંદ પડે તેટલો વેચવા રાખે, વેચાય તેટલો વેચે, અને બાકી માલ પાછો આપી જાય તે લખવાના ચોપડાને જાંગડયુક કહે છે, અને ત્યાર પછી મેળ અથવા નોંધમાં લઈજાય છે, અથવા તેના ઉપરથી ખાતાવહીમાં ખતવે છે. (જુઓ નમૂનો નંબર ૮) પાનું ૧૧૯.

૩૦. ઉધરાણી યુક—જેનેજેને ઉધાર માલ આપ્યો હોય તેઓનાં ખાતાં પાડી ખાતાંની અંદર આંકડો મિતિ અને જરૂરી ખામત સાથે નોંધ અને મેળ ઉપરથી ખતવાયેલો ચોપડો. (જુઓ નમૂનો નંબર ૯) પાનું ૧૨૦.

## વ્યાજ વિષે.

૩૧. વ્યાજ—રૂ. આપવા લેવામાં જે સેંકડે અને મહિને કે વરસે વધારો આપવા લેવાનો ઠરાવ કરવામાં આવે છે તેને વ્યાજ કહે છે.

૩૨. વ્યાજવહી—ખાતાવહી ઉપરથી જેને વ્યાજ ખાતાંઓ હોય તેઓનું વ્યાજ ગણી રાખવાના ચોપડાને વ્યાજવહી કહે છે. (જુઓ નમૂનો નંબર ૧૦-૧૧) પાનું ૧૨૨-૧૨૩.

૩૩. વ્યાજનું ખોખું ખનાવવાની રીત—પ્રથમ ચોપડાનું પાનું અને પછી અધવચમાં શ્રી૧૧ લખી પ્રથમ સળમાં નિશાની લખવી, અને તે સળ મૂકી નીચેના બીજ સળથી સળંગ (આખી) લીટી ફોરવી, અને તેમાં જેનું વ્યાજ ગણવું હોય તેની અટક, નામ, ગામ, ખાતું, પાનું, વગેરે લખી જે સાક્ષનું વ્યાજ ગણવું હોય તે સાલ લખવી; પછી જમા ઉધાર કરી પ્રથમ જમાનો અને પ્રથમ ઉધારનો સળ ફોરો રાખી પછી રૂ. નો આંકડો મિતિ લખી જે રીતથી વ્યાજ ગણવું હોય તે રીતે માસ દિવસ કાઢી સર ગણવા. (જુઓ નમૂનો નંબર ૧૦-૧૧) પાનું ૧૨૨-૧૨૩.

૩૪. તારીજ કાઢવા વિષે—તારીજ એટલે ઉપર ગણેલા વ્યાજનું છેવટનું શું તત્વ રહ્યું તે. (જુઓ નમૂનો નંબર ૧૦-૧૧) પાનું ૧૨૨-૧૨૩.

૩૫. મુદત કાઢવા વિષે—મુદત કાઢવી એટલે જે રા. ના માસ દિવસ કાઢવા હોય તે. રા. ની મિતિથી જ્યાંસુધીના રા. નું વ્યાજ ગણવું હોય, તે મિતિ સુધીના માસ દિવસ ગણી કાઢવા. તેમાં પેટાં ફાડ રીતે પહેલો દિવસ ગણે તો છેલ્લો દિવસ ગણવો નહિ. પણ બાકી લેણા અગર હેવા હોય તેમાં પહેલો અને છેલ્લો બેઉ દિવસ ગણાય છે. (જુઓ નમૂનો નંબર ૧૧) પાનું ૧૨૩.

૩૬. સર કાઢવાની રીત—રા. આનાને મહિનાએ ગુણવાથી જે આવે તે સર (હોકડા) બદામ આવે; અથવા રા. અને આનાને દિવસે ગુણી ૩૦ એ ભાગવાથી જે ભાગાકાર આવે તે હોકડા બદામ આવે.

૩૭. વ્યાજ કાઢવાની રીત—જે નકડી સર બાકી લેણા અગર હેવા આવ્યા હોય તેને ટકાની તેરીએ ગુણવાથી જે આવે તે હોકડા થાય, અને આનાની તેરીએ ગુણવાથી જે આવે તે બદામ થાય.

૩૮. ટકા વ્યાજ અને તેરીખ વ્યાજ—ટકા વ્યાજ કહ્યું હોય તો વરસ એકનું વ્યાજ જાણવું, અને તેરીખ વ્યાજ કહ્યું હોય તો મહિના એકનું વ્યાજ જાણવું.

૩૯. સાદું વ્યાજની રીત—અસલની રીત. જમીની અને ઉધારની બંને બાજુની રકમના માસ દિવસ ગણી સર કાઢી વ્યાજ ગણવામાં આવે છે. (જુઓ નમૂનો નંબર ૧૦) પાનું ૧૨૨

૪૦. કાપતાં વ્યાજની રીત—હાલની સુધરેલી રીત મોટી રકમમાં નાની રકમ પેટાં પાડી સમાવવી, અને જે તરફ મુદત આવતી હોય તે કાઢી સર ગણી વ્યાજ કાઢવામાં આવે તે. (જુઓ નમૂનો નંબર ૧૧) પાનું ૧૨૩.



૪૧. પેટાં ફેાડવાની રીત—પ્રથમ એક રકમ જમાની પહેલો સળ સરનો મૂકી લખવી, અને એક રકમ ઉધારની પહેલો સળ સરનો મૂકી લખવી. એ બે રકમમાં નાની જમાની રકમ ઉધારની મોટી રકમમાં સમાઈ ગઈ. હવે જમે બાબતુ બીજી રકમ લખી. તે પણ ઉધારની મોટી રકમમાં સમાઈ ગઈ. હવે જમાની ત્રીજી રકમ જમા બાબતુ લખી. તે પણ ઉધારની મોટી રકમમાં સમાઈ ગઈ. હવે જમાની ચોથી રકમ અને ઉધારની બીજી રકમ લખી તો જમાની મોટી રકમમાં ઉધારની નાની રકમ સમાઈ ગઈ. હવે ઉધાર તરફ ત્રીજી રકમ લીધી. તે જમાની રકમમાં સમાતી નથી માટે જમાની રકમમાં જોઈતા રૂ. ૩૦) લીધા તે ઉધારની રકમમાંથી લીધા, હવે પાંચમી રકમ જમેની લખી તે ઉધારની રકમમાં સમાઈ ગઈ. હવે જમાની છઠ્ઠી રકમ લીધી તે ઉધારનો ત્રીજી રકમમાં સમાતી નથી માટે ઉધારની ત્રીજી રકમમાં ઘટતા રૂ. ૧૫) જમાની છઠ્ઠી રકમમાંથી લીધા. એ પ્રમાણે ખાતામાં જેટલી રકમ હોય તે તમામ રકમોનું કરતા જવું (જુઓ નમૂનો નંબર ૧૧) પાનું ૧૨૩.

૪૨. બારોવાર વ્યાજ—એટલે વાર પ્રમાણે વાર મેળવી માસ દિવસ ગણવા. (જુઓ નમૂનો નંબર ૨૦) પાને ૧૩૪. ખા. પા. ૧૨૧.

૪૩. બારોવાર મેળવવાની રીત—સાદી રીતે અગર કાપતી રીતે જે પ્રમાણે વ્યાજનું 'ખોખું' કર્યું હોય, તે પ્રમાણે માસ દિવસ કાઢી દર મહિને ૦૥ દિવસ પ્રમાણે કાપવો. (બાદ કરવો) પણ ચાહ રાખવું કે ૦૥ દિવસનું વ્યાજ ગણવામાં આવતું નથી એટલે આખા દિવસજ કપાય છે. માટે એક માસની અંદર કંઈ કપાય નહિ, ત્રણની અંદર હોય તો એક, પાંચની અંદર બે, સાતની અંદર ત્રણ, નવની અંદર ચાર, અગીઆરની અંદર પાંચ અને તેરની અંદર છ દિવસ કપાય છે. એ પ્રમાણે કાપવાથી

બરોબર આવી રહે છે, પણ કોઈ વખતે એક દિવસ વધે છે. કે કોઈ વખતે એક દિવસ ઘટે છે. તો તે મેળવવા સારૂ ૦૧ દિવસ પ્રમાણે કાપતાં રહેલા માસ દિવસમાં મહિનાને બેએ શુભવા, એટલે કે મહિને બે દિવસ પ્રમાણે ચઢાવી જે દિવસ હોય તે દિવસ ઉમેરવા. જે આવે તેને સાતે એટલે સતવારીએ ભાગવાથી ભાગતાં જે શેષ રહે. તેની સાથે જ્યાંથી એટલે કે જે વારથી વ્યાજ ગણવું હોય. તે વારથી જ્યાં સુધી ગણવાનું હોય, તે વાર સુધી મેળવતાં જો બરોબર આવી રહે તો જાણવું કે બરોબર છે; અને કદાચ જો એક દિવસ વધે તો એક દિવસ ઓછો કરવો. અને કદાચ જો એક દિવસ ઘટે તો એક વધારવો. કાપતી રીતે ગણવામાં પહેલો દિવસ ગણીએ તો છેલ્લો દિવસ ગણતા નથી પણ બાકી લેણા અગર દેવામાં પહેલો અને છેલ્લો બેઉ દિવસ ગણાય છે. તેમજ વારોવારનો તાળો શેષ રહેલા સાથે મેળવાય છે.

જેમકે સાલ ૧૯૯૬ના કારતક સુદ ૧ ને વાર રવેઉથી સાલ ૧૯૯૬ ના બાકી લેણા અગર દેવા આસો વદ ૦)) ને વાર બુધ રૂ. ૧૫૦)

મા. દિ.

૧૨-૦ રહ્યા

૫—

મા. દિ.

૦-૬ વારોવારના ૦૧ દિવસ પ્રમાણે બાદ કર્યા.

૧૧૧૬ નક્કી પણ તે બરોબર છે કે કેમ. તેનો નીચે મુજબનો તાળો મેળવી મુકવા.

$\begin{array}{r} \times 2 \\ 23 \\ +2 \end{array}$

૭) ૩૨ (૪  
૨૮

૪ શેષ સાથે રવી, સોમ, બોમ, બુધ, તો મા. ૧૧૧ દિ. ૬ બરોબર છે. જવાબ.

**નિયમ:**—એક દિવસથી વધુ ઘટેવધે નહિ અને જો ઉપર પ્રમાણે તાળો મેળવી જોતાં જો એ દિવસ વધે અગર ઘટે તો જાણવું કે વાર લખવામાં ભૂલ થઈ છે. તે પંચાંગમાં તપાસવું.

### વારોવાર મેળવવાની રીત બીજી

આ વ્યાજ કાઢવાની રીત કાપતા વ્યાજના જેવીજ છે, ફેર માત્ર મુદત ગણવાની રીતમાં તે નીચે મુજબ.

વાર પ્રમાણે ગણવાની એક રીત પ્રથમ તિથિ પ્રમાણે માસ ગણી નક્કી કરવા. તેમાંથી દર મહિને ૦૧ દિવસ પ્રમાણે ગણતાં જેટલા દિવસ આવે તેટલા દિવસ આવેલી મુદતમાંથી બાદ કરવા. બાકી જેટલી મુદત રહે તેટલી વાર પ્રમાણે ગણતાં આવવી જોઈએ એમ અડસદો જાણવો. એ નક્કી કરવા માટે અડસદે રહેલી મુદતમાં જેટલા માસ હોય તેનાં પખવાડિયાં કરવા. એ પખવાડિયાં જેટલા દિવસ પહેલી તિથિના વારથી તે વારને મૂકીને ગણવા. છેલ્લો વાર આવે તે દિવસે 'છેલ્લું' પખવાડિયું પૂરું થયું એમ સમજવું. પછી તેની જોડેના વારથી છેલ્લી તિથિના વાર સુધી વાર ગણવા. તેમાં છેલ્લો વાર ગણવો. તે એટલે સુધી કે મહિના ઉપર દિવસનો અડસદો નક્કી કર્યો છે તેની લગલગ આવી રહે. ઉદાહરણ-ધારો કે પોષ સુદી ૭ ને વાર શનિથી આવતા પોષ સુદી ૬ ને બુધવાર સુધી વાર પ્રમાણે મુદત ગણવી છે. તો પ્રથમ તિથિ પ્રમાણે ગણતાં ૧૨ માસ થયા. તેનાથી અરધા દિવસ પ્રમાણે ૬ દિવસ જતાં માસ ૧૧૧-૬ દિવસનો અડસદો આવ્યો હવે ૧૧૧ માસના પખવાડિયાં ૨૩ થયાં તેટલા દિવસમાં પહેલી તિથિનો શનિવાર છે ત્યાંથી મૂકીને ગણતાં છેલ્લે સોમવાર આવ્યો એટલે ૨૩ મું પખવાડિયું સોમવારે પૂરું થયું પછી સોમવારથી છેલ્લી તિથિના બુધવાર સુધી ગણતાં એ દિવસ આવ્યા પણ લગલગ ૬ દિવસ આવવા જોઈએ માટે એ દિવસવાળો બુધવાર નહિ પણ તેની પછીનો બુધવાર હોવો જોઈએ. માટે એક અઠવાડિયું તેથી ૨૧-૭=૬

દિવસ થયાં તે ઉપરના દિવસ સાથે મળી રહે છે. ત્યારે આવી રીતે ગણતારાં ૬-૭ કે ૮ દિવસનો ફેર રહે ત્યારે ૭ દિવસ ઉમેરી લેવા.

૪૪. સૂક (સળંગ)—વ્યાજનું વ્યાજ નહિ ગણવું તે. અમુક રૂ. બે, ત્રણ, ચાર, કે પાંચ, વગેરે વરસ રહે તેનું સામદું વ્યાજ ગણવું તે. (વ્યાજનું વ્યાજ નહિ ગણવું તે.) (જુઓ નંબર ૨૧.) પાનું ૧૩૭. ખા. પા. (૧૩૬.)

૪૫. સૂક વ્યાજ ગણવાની રીત—અમુક રૂ. જેટલા વરસ, માસ, અને દિવસ રહે. તેને વરસે ગુણવાથી જે આવે તે સર (ઢોકડા) અને રૂ. ને માસે ગુણી ૧૨ એ ભાગવાથી જે આવે તે સર વરસના આવેલા સરમાં ઉમેરવા. હવે રૂ. અને દિવસનો ગુણાકાર કરી ૩૦ અને ૧૨ એ ભાગવા જે આવે તે સર વરસના આવેલા સરમાં ઉમેરી દેવા. પછી કુલ જેટલા સર થયા હોય તે સરને વરસના ટકાએ ગુણવાથી જે આવે તે સર (ઢોકડા) ના રૂ. કરવા. જેમકે, રૂ. ૩૦૦) સાલ ૧૯૬૩ના કારતક સુદ ૭ મે આપેલા છે. તો સાલ ૧૯૬૩ના બાદરવા સુદ ૧૪ સુધીનું વરસ એકના ટકા ૬ લેખે શું વ્યાજ થાય.

રૂ.	વરસ	માસ	દિવસ	અને	ટકા
૩૦૦	૪	૧૦	૭		૬

$$\frac{૪૪}{૧૨૦૦)} \quad \frac{૩૦૦ \times ૧૦}{૧૨} = ૨૫૦.$$

૨૫૦)

૫૪૪૧

$$\frac{૩૦૦ \times ૭}{૧૨ \times ૩૦} = ૫૪૪૧$$

૧૪૫૪૪૧

૪૬

૧૩૦૮૫

૬૪૪

૦૪૪૪૧

૧૩૧૦૨૪૧ સરના રૂ. ૧૩૧)૦૪૪ જવાબ.

ટીપ્—કેટલાક ત્રિરાશી રીતે પણ ગણે છે, અને અંગગણિતવાળાઓ એને સાદું વ્યાજ કહે છે. પણ વેપારી લાઘનવાળાઓ એને સડ એટલે સળંગ કહે છે. અને વ્યાજનું વ્યાજ ગણે છે. તેને અંગગણિતવાળા ચકટદ્વિ વ્યાજ કહે છે. તેને વેપારીઓ કાપતું કે પેટાં ફાડ વ્યાજ કહે છે.

૪૬. વરસ બાકી વ્યાજ—એટલે જે મિતિથી લેણદેણ (આપલે) શરૂ થઈ હોય તેની એક વરસની મિતિની બાકી કાઢી ગણવું તે. (જુઓ નમૂનો નંબર ૨૨.) ખા. પા. ૧૩૬ વ્યાજ પાને ૧૩૮-૧૩૯.

૪૭ તારીખવાર વ્યાજ—એટલે તારીખ પ્રમાણે વરસ શરૂ થાય છે, અને વરસ પૂરું થાય ત્યાં સુધીની બાકી કાઢવી તે. (જુઓ નમૂનો નંબર ૨૩.) ખાતું પાને ૧૪૦. વ્યાજ પાને ૧૪૧, તારીખના દિવસ કાઢવા માટે ચાર, છ, નવ, અગીઆરમાં તેના તો દિન ત્રીશ અવરે એકત્રીશ છે, બીજે અઠ્ઠાવીશ. ચલ્લુ ચોથા વરસનો બીજે જે બોલાય, તે તો એગણત્રીશનો ગણતાં એમ ગણાય પણ સૈકાના વરસમાં શૂન્ય વીણુ ચારે નવ લગાય, તે તો અઠ્ઠાવીશનો ગણતાં એમ ગણાય. (લગાય ચારે તો એગણત્રીશ.)

૪) ૧૯,૦૦ (૪૦ શેષ ૩. રહ્યા અઠ્ઠાવીશો.

૧૬

૦૩

## વ્યાજનું ધંધાવાળાઓ.

૪૮ વ્યાજનું ધંધાવાળાઓ ચોપડા રાખે છે તે—બેઠા મેળ અથવા રોજમેળ, કાચો પાકોમેળ, ખાતાવહી, ઉધરાણીબુક હૂડીવહી, વ્યાજવહી, સામાદસ્કત, વગેરે ચોપડા રાખે છે.

૪૯. સામાદસ્કતની ખાતાવહી—જેનેજેને વ્યાજે ફા. આપીએ તેમની પાસે ખાતું પડાવી લઈ એક આનાની ટિકિટ ઉપર સહી કરાવી લેવાનો ચોપડો. (જુઓ નમૂનો નંબર ૧૨.) પાનું ૧૨૪.

૫૦. ગ્રોમીસરી નોટ—એટલે ૩૦ લેનાર વચન આપે છે કે, તમો જ્યારે માંગો ત્યારે, જ્યાં માંગો ત્યાં અમુક વ્યાજના દરે અમારી બતથી, હુમારી માલમીલકતથી વ્યાજ સાથે પુરેપુરા ૩૦. આપવા બંધાઈએ છીએ. (જુઓ નમૂનો નં. ૨૪) પાનું ૧૪૩.

૫૧. એક—એટલે હૂંડી અથવા ચીઠ્ઠી લખી આપવી તે. (જુઓ નમૂનો નંબર ૨૫) પાનું ૧૪૪.

૫૨. ચીઠ્ઠી—એટલે ૩૦. આપવા અપાવવા લખવું તે. (જુઓ નમૂનો નંબર ૨૬ અ, બ, ક.) પાનું : ૧૪૫.

## હૂંડી વિષે.

૫૩. હૂંડી—એટલે વેપારીઓમાં ચાલતી નોટ, જેને અંગ્રેજીમાં એક કહે છે, તે કોરા કાગળ ઉપર લખાય છે. કોરા કાગળ છ કે સાત આંગળ પહોળો અને વેંત લાંબો હોય છે. અને તેથી ઓછોવતો પણ હોય છે. કેટલાક તેને છપાવી રાખે છે, પણ છપાવનાર ૩૦. રાખ્યાવાળાનું નામ, મુદત, મિતિ વગેરે જેજે લખવાનું હોય તે જગ્યા કોરી રાખી છપાવી રાખે છે.

૫૪. હૂંડી લખવાના નિયમો.

ક. ચાર આંગળ મથાળું કોરું રાખવું, પછી વચ્ચેવચ્ચે શ્રી ૧૧, ડાબી બાજુએ નિશાની, અને જમણી બાજુએ નંબર લખવો.

સ્વ. એક સગ જેટલી જગ્યા કોરી રાખવી; પછી સ્વસ્તિ શ્રી વગેરે શુભસૂચક શબ્દ લખવો.

ગ. હૂંડી જ્યાં લખવી હોય તે ગામનું નામ.

ઘ. જેના ઉપર હૂંડી લખવી હોય તેની અટક અને નામ પૂરેપૂરું લખવું.

ચ. હૂંડી જેણે જે ગામથી લખવી હોય તેણે જોગ શ્રી અમુક ગામથી ફલાણા એટલે લખનારે પોતાની અટક અને નામ પૂરેપૂરું લખવું, અને પછી સામાવાળાને જે લખવું હોય તે, જેગોપાળ, જુહાર; સલામ, વગેરે. ચોખ્ખતા પ્રમાણે વાંચશે એમ લખવું.

છ. જત અત્રેથી રાખ્યા, એટલે રૂા. આપી હૂંડી લેનારની અટક અને નામ 'પૂરેપૂરું' લખવું. અગર શાહુનેગ પાસેથી પણ લખાય છે.

જ. રૂા. નો આંકડો અને પછી અ'કે લીધા તે.

ઙ. શાહુ વેપારી નેગ અગર જેને નાણાં અપાવવા હોય તેની અટક અને નામ.

ટ. નાણાં આપવાની મુદત.

ઠ. નાણાં હૂંડીની રીતનાં, અથ, ઠામ, ઠેકાણું; ચોક્કસ કરી આપને એમ લખવું.

ડ. નિશાની એજે કાગળ મધ્યે લખીશું અથવા અમારે ખાતે ઉધારી આપશે લખે છે.

ણ. હૂંડી લખી તે મિતિ વાર, તારીખ, હસ્કત, વગેરે લખવું પછી ખેવડી લીટી દોરી વધેલો કાગળ ફાડી નાંખવો.

ત. હૂંડી લખી તેની બીજી બાજુએ ચોકઠાંમાં રૂા. નો આંકડો અને પછી બમણા કે ચોગણા કરી આપવા લખવું.

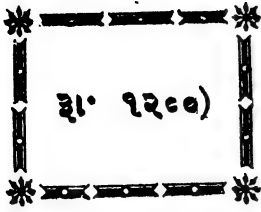
થ. છેવટે જેના પર હૂંડી લખી હોય તેવું 'પૂરેપૂરું' સરનામું લખાય છે.

પપ. હૂંડી.

૦૦૦૦૪૮૮૦૦૦૦ શ્રી ૧૧

નંબર. ૭૧.

સ્વસ્તિશ્રી મુંબઈ બંદર મહાશુભસ્થાને પૂજ્ય શ્રીપાંચ દેસાઈ પરગણ સુરભાઈની કુાં નેગ, શ્રી વલ્લસાડ ભાગડા બંદરેથી લિ૦ મોદી દુલ્લભદાસ ગોપાળજીના નમસ્કાર વાંચશેા. જત અત્રેથી રાખ્યા દેસાઈ નાનાભાઈ હરિલાઈ પાસેથી રૂા. ૧૨૦૦) અ'કે એક હજાર બસો લીધા; તે શાહુ વેપારીનેગ, મુદત તરત, નાણાં હૂંડીની રીતના, અથ ઠામ ઠેકાણું ચોક્કસ કરી આપને. નિશાની એજે કાગળ મધ્યે લખીશું. એજ કામકાજ. સાલ ૧૬૭૫ ના ભાદરવા મુહ ૧૧ ને વાર શનિ તા. ૬-૬-૧૬૧૬ દા. પોતે.



રૂપીઆ છસોથી બમણા પુશ કરી આપજો.

શ્રી પાંચ દેસાઈ પરાગજી સુરભાઈ કુંઠ  
ઠે. પાયધુની.

સુાં મુંબઈ



૫૬. હૂંડીની બીજ પૂરેપૂરી માહિતી—દરેકેદરેક જાતની હૂંડી કેને કહેવી અને ઉધાર તથા રોકડી હૂંડીનું નામું કેમ માંડવું તે સવાલજવાબ સહિત. હૂંડીવહી, હૂંડીનોંધ કેને કહેવી તથા કોણકોણ ક્યાંના રાખે. નાણાં ભરવાનો રિવાજ. પે'ઠ, પરપે'ઠ, હૂંડીનું ખોખું થાય ત્યાં સુધીમાં તે ઉપર શુંશું લખાય વગેરે માટે જુઓ પાનું ૧૪૬ થી ૧૬૨.

૫૭. પહોંચ—એટલે રૂાં ભરે તેની રસીદ (પાવતી) આપવી. (જુઓ નમૂનો નંબર ૧૯) પાનું ૧૩૩.

૫૮. લોન—સરકાર, કે અર્ધસરકાર પ્રજા હસ્તકના ખાતાં મ્યુનિસિપાલિટી વગેરેને વ્યાજે ધીરવા તે બદલ સરકાર કે અર્ધસરકાર લખી આપે છે તે.

૫૯. શેર—કોઈપણ લિમિટેડ કું. કે વેપારમાં ભાગીદાર થવું અને રૂાં આપવા તે બદલ તેમના તરફથી જે લખી આપવામાં આવે છે તે.

૬૦. ડીબેન્ચર—અમુક મુદતે રૂા. આપવા બંધાય તે બદલ જે લખી આપવામાં આવે છે તે.

લોન, શેર, ચેક, ડીબેન્ચર, વગેરેની બેંક તથા પોસ્ટ વગેરેની વધુ સમજ પાને. ૧૬૩-૧૬૪.

## સરવાયાંબુક વિષે.

૬૧. સરવાયાંબુક—જેમાં મહિને, ત્રણ મહિને, છ મહિને, કે વરસ આખરે દરેક ખાતાંઓની બાકી પાકી ખાતાવહી ઉપરથી ઉતારી લઈ સિલક કાઢવામાં આવે છે, તેને સરવાયાંબુક કહે છે. સરવાયાં બે જાતનાં હોય છે, (૧) કાચુંસરવાયું. (૨) પાકુંસરવાયું.

૬૨. કાચુંસરવાયું—મહિને, ત્રણ મહિને કે છ મહિને જ્યારે જોઈએ ત્યારે પાકી ખાતાવહી ઉપરથી દરેક ખાતાંઓની બાકી ઉતારી કાઢી પછી જમા ઉધાર રકમના સરવાળા કરી સિલક કાઢવામાં આવે છે, અને તે સિલક છેલ્લા મેળની સિલક સાથે

મળી રહે ત્યારે જાણવું. કે આપણું સરવાયું બસબસ છે, તે સરવાયાને કાચું સરવાયું અથવા અવલ સરવાયું કહે છે. (જુઓ નમૂનો નંબર ૧૩.) પાનું ૧૨૫.

૬૩. પાકું સરવાયું—દરેક ખરચ ખાતાંઓ અને માલ ખાતાંઓ વગેરે જેને ખાતાંઓ માંડી વાળવાં હોય તે માંડી વાળી જમાખર્ચી મેળ પા ૮૦ નિયમ પાનું ૧૩૩ મુજબ કરી ખતવી જૂને ચોપડેની બાકી નવે ચોપડે ચઢાવવામાં આવી હોય તેનું જે સરવાયું કાઢવામાં આવે છે તેને પાકું સરવાયું અથવા આખર સરવાયું કહે છે; (જુઓ નમૂનો નંબર ૧૪. પાનું ૧૨૫.

૬૪. ખેડૂતોએ નામું કેવું રાખવું—જેમને ત્યાં ખિલકુલ નામું નહિ હોય તેઓએ જે દિવસથી નામું રાખવું હોય તે દિવસે પોતાની માલ મિલકત ઘર, જમીન, જાનવર, અનાજ, શેકડ, ઘરેણાં વગેરે સ્થાવરજંગમ તથા લેણુંદેવું જેને ખાતાંઓ રાખવાં હોય તે તે ખાતે કિંમત ડા. ઉધારી માલિકના ખાતે જમા કરવા અને દેવું હોય તે માલિકને ખાતે ઉધારી જેનાજેના દેવા હોય તેઓના ખાતે જે મિતિના હોય તે મિતિ લખી જમા કરવા, અને ખેતી અંગે ખરચ થાય તે ખેતી ખાતે અને ઘરનો ખરચ તે ખરચ ખાતે ઉધારવા, અને ખેતીની આવક આવે તે ખેતી ખાતે જમા કરવી.. એ પ્રમાણે દરરોજની મિતિ લખી ખાતાંવાર જમા ઉધાર લખ્યા જવું. તેઓએ ખેડોમેળ અને ખાતાવડી રાખવી. (જુઓ નમૂનો નંબર ૧૫.) પાનું ૧૨૭.

૬૫. સ્ત્રીઓએ ઘરનો હિસાબ કેમ રાખવો—ખરચ માટે જે ડા. આવે તે મિતિ અથવા તારીખ લખી જમા કરવા અને તેમાંથી જે ખરચ થાય તે મિતિ અથવા તારીખ લખી ઉધાર્યા જવું, (જુઓ નમૂનો નંબર ૧૬.) પાનું ૧૩૦.

૬૬. વરસ આખરે ખાતાંઓની માંડવાળ વિષે—જમા ખર્ચીમેળ મનોચત્ર ૧૭ પાનું ૮૦ અને ખાતાવડી પાનું ૮૬ થી ૧૦૨ જુઓ. અને નિયમ પાનું ૧૩૩-૧૩૪ જુઓ.

૬૭. નવા ચોપડાની શરૂઆત વિષે—મનોચત્ર ૧૮ પાનું ૮૫ અને ખાતાવડી પાનું ૧૦૩.

૬૮. ભરતિયું—એટલે માલની ખરીદીના રૂા. અને તે ઉપર થએલો ખર્ચનો નકકી આંકડો કરી મોકલવો તેને ભરતિયું કહે છે. (જુઓ નમૂનો નંબર ૧૭) પાનું ૧૩૧.

૬૯. મંગાવેલા માલના (દેશાવરથી) આવેલાં ભરતિયાનું જમા ખર્ચ—જેણે માલનું ભરતિયું મોકલ્યું હોય તેને ખાતે ભરતિયાના નકકી રૂા. જમા કરી માલ ખરીદ ખાતે ઉધારવા અને [જો દરેક માલ ખાતાં જુદાં હોય તો તે જેજે માલ આવ્યો હોય તે માલ ખાતે ઉધારવું, પેટામાં ભરતિયાની નકલ ઉતારી જવી.]. જુઓ મનોયત્ન ૭ મું પાનું ૪૮.

૭૦. કાગળ—એટલે એક માણસે ખીજ માણસ ઉપર પોતાની હકીકત મણ કરવી તે. જુઓ નમૂનો નંબર ૧૮ પાનું ૧૩૨.

૭૧. તારીજ વિષે—એટલે તત્ત્વ વધારે જમા કે ઉધારનું ટૂંકમાં ઉધાર જમા કરવું તે. જુઓ પાને ૧૦૬.

૭૨. ખાતાનો આંકડો—એટલે કોઈપણ પોતાની લેવડ દેવડનો મિતિ અને વિગતવાર લખાએલો હિસાબ જુઓ. નમૂનો નંબર ૨. પાનું ૧૧૧-૧૨૦.

શાં નારણદાસ જેરામ ખાંડનું તોલ દા. ૧૦ નું મણ, રતલ, ૬-૩, ૬-૩, ૬-૪, ૬-૩, ૬-૨, ૬-૬, ૬-૬, ૬-૫, ૬-૪, ૬-૩, = ૬૧ ૪ કુલ મણ સવાએકસઠ, ચાર રતલ. અને ૨૮ રતલ=૧ મણ, ૪ મણ=૧ હંદ્રવેટ.

૭૩. ખારદાન—ખાલી કોથળા કે ડખ્ખા વિગેરેનું વજન માત્રમાંથી દર ગૂણે કે નંગે વેપારી ઠરાવ પ્રમાણે બાદ કરવાનો રિવાજ હોય છે. પણ તે કિંમતી ચીજમાંજ ખાલી માલમાં કોથળાનું વજન તે કોથળાની કિંમત જેટલું લગલગ હોય છે. એટલે બાદ કરવાનો રિવાજ નથી. એટલે ખારદાન માલમાં હોય છે. જેથી ખાલી ગૂણ કે ડખ્ખાની કિંમત લેવી નહિ અને ખારદાન બાદ કરવું નહિ. એ ધારો (રિવાજ) શહેરેશહેરનો જુદો છે.

૭૪. તોલ—એક મહુ ઉપર ૧, ૨, ૩, ૪, ૫, ૬ વગેરે વધુ શેર તોલી લેવાનો કે આપવાનો રિવાજ (ધારો) છે. તોલ કાઢવાની રીત મહુ, શેરને ૪૦એ ગુણી તોલે ભાગવા અથવા તોલનું તોલ કાઢવું કે ભાગ પડે તો બાદ કરવો. જુઓ મહેતાજી ભાગ બીજો. અને આ બુકમાં પાને ૧૮૧-૧૮૨.

૭૫. વટાવ—સો રૂપિયાના માલ ઉપર ટકો, અર્થો ટકો, પા ટકો, કે એથી ઓછો વટાવ શહેરશહેરનો અને માલે માલનો રિવાજ, (ધારો) જુઓજુઓ હોય છે.

૭૬. મુદત—આજે માલ લીધો તો આજ પછીથી ચાર, આઠ, દસ, પંદર, બાવીસ, ત્રીશ દિવસે કે બે ત્રણ મહિના પછીથી નાણાં આપવાના રિવાજને મુદત કહે છે. એ મુદત પહેલાં નાણાં આપે તો તે બાકીની મુદતનું વ્યાજ લેવાનો રિવાજ છે.

૭૭. લોન, શેર, એક, બેક, પોસ્ટબેંકીસ વગેરેની બજાવાજેગ માહિતી (જુઓ પાનું ૧૬૩-૧૬૪)

૭૮. સાંકળિયાંની માહિતી—(સમજૂતી) જુઓ પાનું ૧૬૩-૧૬૪.

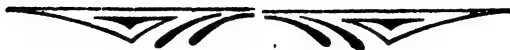
૭૯. ખાતાંઓની માહિતી—(સમજૂતી) જુઓ પાનું ૧૬૭ થી ૧૭૪.

૮૦. મેળોની સમજૂતી—૧ થી ૧૮ સુધીની માહિતી જુઓ પાનું ૧૭૫ થી ૧૮૦.

૮૧. હિસાબો—ગણવાની સહેલી રીત પાને ૧૮૧-૧૮૨.

૮૨. પરીક્ષા—(એકઝામીનેશન)ના સવાલો પાને ૧૮૩થી ૧૯૦.

૮૩. બેંકના વ્યાજના ધારાધોરણ વિષે માહિતી સમજૂતી પાને ૧૯૧.



## મનોયત્ન ૧ હું.

(સવાલ) ઉપરથી કાચોમેળ કરવો. સમજૂતી પાને ૧૭૫

આપણી દુકાન પરચૂરણ માલની છે. તો આપણા ઘરાકને વટાવ આપવાનો રિવાજ નથી અને આપણે વેપારી છીએ તો માલના પૈસા આપીએ ત્યારે વેપારી પાસે વટાવ કાપીને નાણાં આપવાનો રિવાજ છે. પણ સાચી માલ લીધો હોય તો વટાવ કાપતા નથી.

સાલ ૧૯૯૬ ના આસો વદ ૧ ને વાર ગરેબી તા. ૧૭-૧૦-૪૦

૧. હેસાઈ નાનાલાઈ હરિભાઈએ પરચૂરણ માલની દુકાન કાઢી છે તેમાં તેઓએ રોકડા. રૂ. ૨૧૦૦ કાઢ્યા છે, અને લેણું નીચે પ્રમાણે જણાવે છે.

૨. આજ પહેલાંનું હેવું.

રૂ. ૧૫૦૦) સાલ ૧૯૯૬ ના મહા સુદ ૨ ના હેસાઈ મહાદેવ હરિભાઈના દા. રૂ. ૦)ની તેરીખના હેવા છે.

રૂ. ૨૦૦) બાઈ હરિગૌરી તે નંદશંકર તાપીશંકરની છેકરીના સાલ ૧૯૯૬ ના વૈશાખ સુદ ૨ ના દા. ૦૧ ની તેરીખના હેવા છે.

૩. આજ પહેલાંનું લેણું.

રૂ. ૩૭૦૧) શા. વરજઠાસ લક્ષ્મીદાસ પાસે સાલ ૧૯૯૬ ના પોષ સુદ ૫ ની મિતિના સાનગીરો દસ્તાવેજી ધર ગાળો ૧ મ્યુનિસિપાલ ટીકા નંબર એ. ૫. ૩૨૩ વાળું લખી લઈ દા. રૂ. ૦૧૧ની તેરીખે આપેલા છે.

રૂ. ૩૨૫) શા. છોટાલાલ છગનલાલને અવેજમાં સોનાની સાંકળી તોલા ૧૬૧ બારની લઈ દા. ૦૧ ટકા લેખે સાલ ૧૯૯૬ ના મહા સુદ ૧૦ મે આપેલા છે.

રૂ. ૧૫૦) શા. ભોગીલાલ આત્મારામને સામાદસ્કતનું ખાતું પાડી લઈ સાલ ૧૯૯૬ ના શ્રાવણ સુદ ૬ એ. દા. રૂ. ૦૧૧ની તેરીખે આપેલા છે.

૪. ચોપડાનું પૂજન કર્યું તેમાં ૦) પાન સોપારી.

૦)૧ શ્રીફળ ૧.

૦)૧ પૂજનો સામાન.

૦)૦૧ કુંલ.

૧) શ્રી તાપી બ્રહ્મચર્યાશ્રમને.

૦૧ બ્રાહ્મણને દક્ષિણા.

૦૧૧ મીઠાઈ.

૫. ટેબલ ૧ રૂ. ૧૧) તુ. ખડીઓ રૂ. ૧) નો શેતરંજી ૧ રૂ. ૧૧ ની લીધી.

૬. બરૂ ૦) રુશનાઇનો શીશો ૧ રૂ. ૦૮ નો લાવ્યા.

૭. મેમ્બર તુરમહમદ ડોસાબાઇને ત્યાંથી ખાંડ દા. ૧ ના મજુ ૨) ડા શેર બારદાન શેર ૧ લેખે તોલ ૪૧ દા. રૂ. ૧૨) લેખે ઉધાર લાવ્યા. સાફી. (વટાવ નહિ.)

૮. રોકડેથી ચોખા ગુલુ ૧૦ ના મજુ ૨૫ ની ખાંડી ૧૧ દા. રૂ. ૧૬૦) લેખે શાં લાલદાસ ફકીરદાસને ત્યાંથી લાવ્યા વટાવ ટકા ૧ લેખે કાપી લીધો.

૯. બી બોમ્બે બેંકમાં ખાતું કર્યું; દા. રૂ. ૦) ની તેરીખે રૂ. ૧૧૦૦) રોકડા બરી આવ્યા. પહોંચાણુક લાવ્યા.

૧૦. રોકડ વકરે રૂ. ૨૧ નો થયો.

ટીપ:-આ સવાલ ઉપરથી કાચો રોજમેળ કરવો.

## રોજમેળ

પૂજા.

શ્રી	ઓરમ	નમઃ
શ્રી	ગણેશાય	નમઃ
શ્રી	શારદાય	નમઃ
શ્રી	ગુરુભ્યો	નમઃ
શ્રી ૧૧		શ્રી ૧૧

○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

સાક્ષ ૧૯૯૬ના આસો વદ ૧ને વાર ગરેઉ તા. ૧૭-૧૦-૪૦

3

૩૭૦૧) શા. વરજદાસ લખમી.

દાસના ખાતે ઉધાર ચાલુ  
 સાલના પોષ સુદ ૫ આ.  
 સાનગીરો દસ્તાવેજ  
 મુજબ ધર ગાળો ૧  
 મ્યુનિસિપલ નંબર ૫  
 ૩૨૩  
 દા. રૂ. ૧૦૦ ની તેરીખે  
 વ્યાજથી નવું નામું શરૂ  
 કર્યું તે સાડ તમારા  
 ખાતે ઉધારી જમા છે.  
 આ. પા. ૨૬.

૩૨૫ શા. છેટાલાલ છગનલાલ  
ના ખાતે ઉધાર ચાલુ  
સાલના મહા મુદ્દ ૧૦  
ખા. અવેજમાં સોનાની  
સાંકળી તોલા ૧૬૮  
બારની હા. રૂા. ૦૮ ની  
તેરીએ મૂકી ગયેલા જે  
આજથી નવું નામું શરૂ  
કર્યું તે સાડ તમારા  
ખાતે ઉધારી જમા છે.

૩૨૫ શા. છેટાલાલ છગનલાલ  
ના ખાતે ઉધાર ચાલુ  
સાલના મહા મુદ્દ ૧૦  
ખા. અવેજમાં સોનાની  
સાંકળી તોલા ૧૬૮  
બારની હા. રૂા. ૦૮ ની  
તેરીએ મૂકી ગયેલા જે  
આજથી નવું નામું શરૂ  
કર્યું તે સાડ તમારા  
ખાતે ઉધારી જમા છે.

૩૨૫ શા. છેટાલાલ છગનલાલ  
ના ખાતે ઉધાર ચાલુ  
સાલના મહા મુદ્દ ૧૦  
ખા. અવેજમાં સોનાની  
સાંકળી તોલા ૧૬૮  
બારની હા. રૂા. ૦૮ ની  
તેરીએ મૂકી ગયેલા જે  
આજથી નવું નામું શરૂ  
કર્યું તે સાડ તમારા  
ખાતે ઉધારી જમા છે.

૩૨૫ શા. છેટાલાલ છગનલાલ  
ના ખાતે ઉધાર ચાલુ  
સાલના મહા મુદ્દ ૧૦  
ખા. અવેજમાં સોનાની  
સાંકળી તોલા ૧૬૮  
બારની હા. રૂા. ૦૮ ની  
તેરીએ મૂકી ગયેલા જે  
આજથી નવું નામું શરૂ  
કર્યું તે સાડ તમારા  
ખાતે ઉધારી જમા છે.

8965)

૨૧૦૦) ફેકડા.

૬૨૭૬)

ખા. પા. ૬.

૧૫૦૦) દેસાઈ મહાદેવ હરિ-  
ભાઈના ખાતે જમા ચાલુ  
સાલના મહા સુદ ૨ ખા.  
આજથી પહેલવહેલું  
નવું નામું શરૂ કર્યું તે  
સાડે તમારા દેવા રૂ. ૩.  
તમારા ખાતે જમા કરી  
ઉધાર છે. ૬૨ રૂ. ૦) ફે  
ની તેરીખના.

ખા. પા. ૧૬.

૨) શ્રી વટાવ ખાતે જમા.

ખા. પા. ૨.

૨૦૦) બાઈ હરિગૌરી તે નંદ-  
શંકર તાપીશંકરની છોક  
રીના ખાતે જમા ચાલુ  
સાલના વૈશાખ સુદ ૨  
ના ખા. આજથી પહેલ  
વહેલું નવું નામું શરૂ  
કર્યું તે સાડે તમારા ખાતે  
જમા કરી ઉધાર છે. ૬૧.  
રૂ. ૦૮૬૧ની તેરીખના.  
ખા. પા. ૧૭.

૨૪૫) મેમજી તુરમહમ ડોસા  
ભાઈના ખાતે જમા ખા.  
ખાંડ ૬૧. ૧ના મજુર ૨. ૩૧

૫

૦)૩ બારદાન તોલ.

૧) ૨)

ખ પા. ૨૭.

૧૫૦) શા. ભોગીલાલ આત્મા-  
રામના ખાતે ઉધાર ચાલુ  
સાલના શ્રાવણ સુદ ૬  
ખા. સામાદસ્કેતના ખાતાં  
મુજબ દા. રૂ. ૦૧૧  
ની તેરીખેના આજથી  
નવું નામું શરૂ કર્યું  
તે સાડે તમારા ખાતે  
ઉધારી જમા છે.

ખા. પા. ૭.

૧૭૦૦) ભાઈશ્રી નાનાભાઈ હરિ-  
ભાઈના ખાતે ઉધાર ખા.  
આજથી નવું નામું શરૂ  
કર્યું તે સાડે દેવા રૂ. ૩.  
નીચે મૂજબના તમારા  
ખાતે ઉધારી જમા છે.

૧૫૦૦ દેસાઈ મહાદેવ  
હરિભાઈના.

૨૦૦) બાઈ હરિગૌરી  
તે નંદશંકર  
તા પી શંકરની  
છોકરીના.

૧૭૦૦)

ખા. પા. ૬.



૨)૦૥ ખાકી દા. ફા. ૨૨૪)૮૥ શ્રી માલ ખરીદ ખાતે  
 ૧૨) લેખે તે ઉધાર શ્રી  
 માલ ખરીદ ખાતે.  
 ખા. પા. ૫

૨૧) શ્રી માલના વકરા ખાતે  
 જમા ખા. વકરાના રોકડા  
 ખા. પા. ૧.

૮૦૨૩૥૮૮

૨૪)૮૮૥ ખાંડ દા. ૧ ના  
 મજુ ૨)૩૥ ના  
 જમે મેમજુ તુર-  
 મામદ ડાસાલાઈ  
 ના ખાતે

૨૦૦) ચોખા ગૂણુ ૧૦  
 ના મજુ ૨૫ની  
 ખાંડી ૧૧ દા.  
 ફા. ૧૬૦) લેખે  
 રોકડા હા. શા.  
 લાલદાસ ફરીર-  
 દાસ

૨૨૪)૮૮

ખા. પા. ૧

૧૧૦૦) ધી ખેંક ઓંક યોમ્બેના  
 ખાતે ઉધાર ખા. રોકડા  
 લીધા દા. ફા. ૦) ની  
 તેરીખે ચાલુ ખાતે પહોંચ  
 યુક આપી હા. મણીલાલ  
 ખા. પા. ૮

૨૩) શ્રી સરંજમ ખાતે ઉધાર

૧૧) ટેબલ ૧.

૧) ખડીઓ ૧.

૧૧) શેતરંજી ૧.

૨૩)

ખા. પા ૪.

૩૧-૧૧ શ્રી ખરચ ખાતે ઉધાર  
ખા. ચોપડાનું પૂજનકર્યું.

૦)૧ શ્રીકૃષ્ણ ૧ ના

૦૧૧૦૧ મીઠાઈ ફુલ  
૦૧૧ ૦)૦૧

૦૧ ગ્રાહણને દક્ષિણ

૦)૩ પાન સોપારી

૦)૨ પૂજનો સામાન

૧) તાપી બ્રહ્મચર્યા-  
શ્રમમાં મોકલ્યો.

૦.૧ રુશનાઈનો શીશો ૧

૦)૩ ખરૂ

૩૧-૧૧

ખા. પા. ૩.

૭૨૨૬૧૦૧

૭૬૬૧૧૧ શ્રી જલસ બાકી

૪૮૬) રોકડા.

૩૦૦) નોટ.

૦૧૧૧૧ પરચૂરણ.

૧૦) ઉપલક

૭૬૬૧૧૧

૮૦૨૩૧૧

ટીપ:-જલસ બાકીના પેટામાં  
નોટ, રોકડા, ઉપલક, પરચૂરણ,  
ફાથળીમાં જે હોય તે લખવા એજ  
પ્રમાણે દરરોજ કરવું જેથી બીજા  
મેળામાં લખ્યું નથી.

## મનોયત્ન ૨ જી. ( સચાલ )

માલ ૧૯૬૬ના આસો વદ રને વાર શુક્ર તા. ૧૮-૧૦-૪૦

૧. આજની સિલક રૂ. ૭૬૬૧૧૧ છે.

૨. રૂપિયા એકસોની નોટના રોકડા આખ્યા તેના વટાવનો રૂ. ૦૧ રોકડો શા. માધવરાવ લક્ષ્મીદાસ પાસેથી મળ્યો.

૩. શા. ૦૧ છોટાલાલ નાનચંદથી ઘઉં ગૂણુ ૧૨ ના મણુ ૩૦ ની ગાંડી ૧ દા. રૂ. ૨૧૦) લેખે રોકડેથી લીધા વટાવ ટકા ૧ લેખે કાપી લઈ રૂ. આખ્યા.

૪. દેસાઈ રણછોડજી ગોવિંદજીને ઉધાર નીચે મુજબ માલ આખ્યો હા. પોતે. ઘઉં મણુ ૨૧૧ દા. રૂ. ૭૧૧ લેખે, ખાંડ મણુ ૦૧ દા. રૂ. ૧૩) લેખે, ચોખા મણુ ૨૧૧ દા. રૂ. ૬ લેખે.

૫. મેમણુ નુરમામદ ડોસાભાઈને ત્યાંથી ઉધાર આટો ગૂણુ ૬ દા. રૂ. ૧૫૫ લેખે, રવો ગૂણુ ૩ દા. રૂ. ૧૮૧ લેખે અને તુવરની દાળ ગૂણુ ૧૨માં ગૂણુ ૬ વગર વણેલીના મણુ ૧૫ની ખાંડી ૦૧૧૧ રૂ. ૨૪૦) અને વણેલી ગૂણુ ૬ના મણુ ૧૫ની ખાંડી ૦૧૧૧ દા. રૂ. ૨૮૦) લેખે લાવ્યા.

૬. ગઈ કાલની ગૂણુ ૧૦ અને આજની ૩૩ ની ગાડી ૭ના ભાડાંના રૂ. ૫૫ રોકડા ગાડીવાળા લૈયા રામનાથને આખ્યા.

૭. કાર્ડ કવર ટિકિટ રૂ. ૧) ની લાવ્યા, કાગળ ઘા ૫ દર રૂ. ૦૧ લેખે રોકડેથી લાવ્યા.

૮. તોળવાનો કાંટો અને ત્રાજવાના રોકડ રૂ. ૩૩૩ શા. ૦૧ છગનલાલ રણછોડને આખ્યા, અને કાટલાં મણુ ૧૧૧ થી ૦૧ સુધીનાં નંગ ૧૩ ના રોકડા રૂ. ૧૬) શા. કુલચંદ ડુંગરજીને આખ્યા.

૯. શા. ઉમાકાન્ત મગનલાલ રૂ. ૫૦૦) દા. રૂ. ૦) ની તેરીખે વ્યાજે મૂકી ગયા. હા. પોતે.

૧૦. દેસાઈ વલ્લભભાઈ વસનજીને રૂ. ૫૦૦) દા. રૂ. ૦૧૧૧ ની તેરીખે વટાવ ટકા ૧ લેખે કાપી લઈ આખ્યા.

૧૧. રોકડ વકરો રૂ. ૫૨૧ થયો.

o oooooooxyxxxx-

સાલ ૧૯૯૬ ના ગ્રાસો વદ ૨ ને વાર શુક્ર તા. ૧૮-૧૦-૪૦

६

ઉપરા શ્રી માલ ખરીદ ખાતે  
ઉધાર.

૨૧૦) ઘઉં ગૂણુ ૧૨  
મણુ ૩૦ની ગાદ્દી  
૧ દા. રૂ. ૨૧૦)  
લેખે રોકડા હા.  
શા. છોટાલાલ  
નાનથંદ.

૫૩૭) મે. નુરમામદ ડોસાલાઈ  
ના ખાતે જમા.

૯૧૥ આટો ગૂચુ ૬  
દા. રૂ. ૧૫૧

यथा रवेः ग्रास्यु उ द्वा.  
इ. १८॥.

૧૮૦) તુવરનીદાળ વગર  
વણેલી ગૂણુ ૬  
મણુ ૧૫ની ખાંડી  
૦।। દા. રૂ. ૨૪૦)  
લેખે.

૨૧૦) તુવરની દાળ વણે  
લી ગૂણુ ૬ મણુ  
૧૫ની ખાંડી ૦।।  
દા. રૂ. ૨૮૦)  
લેખે.

439)

уи. 41. 4.

૫૩૭) જમે મેમણુ નુર-  
મામદ ડોસાભાઈ

૯૧૥ આટે ગૂઝુ  
૬૬.૩૧.૧૫૧

પપા રવે ગૂઝ  
: ૩ દા. ૩૧.૧૮૮

૧૮૦) તુવરનીદાળ  
ગૂચુ ૬ દા. રૂ. ૨૪૦)

૨૧૦) તુવરની દાળ  
ગૂણ ૬ દા. રૂ. ૨૮૦)

439)

પા ગાદ્દી ૭ ગૂણ ૪૩  
 ના રોકડા ભાડાંના  
 હ. ભૈયા રામનાથ

୭୫୨।

૫૦૦) શા. ઉમાકાન્ત મગનલા-  
લના ખાતે જમા ખા.  
રોકડા રૂ. ૫૦૦) દા.  
રૂ. ૦) ની તેરી ખે વ્યાજે  
મૂકી ગયા હા. પોતે.  
ખા. પા. ૨૧.

૬૭૭- શ્રી માલના વકરા ખાતે  
જમા.

૫૨૥ રોકડા વકરાના.

૪૪૩૩- ઉધાર વકરાના.

૬૭૭-

ખા. પા. ૧.

૧૬૩૮૮-

ખા. પા. ૧.

૪૪૩૩- દેસાઈ રણછોડજી ગોવિં-  
દજીના ખાતે ઉધાર હા.  
પોતે.

૧૬) ઘઉં મણુ ૨૥  
દા. રૂ. ૭૦.

૩ ખાંડ મણુ ૦૧  
દર રૂ. ૧૩)

૨૨૥ ચોખા મણુ ૨૥  
દર રૂ. ૬.

૪૪૩૩-

ખા. પા. ૧૨.

૨૥- શ્રી અર્ચ ખાતે ઉધાર

૧) કાર્ડ કવર ટિકિટના

૧૥- કાગળ ઘા ૫  
દર રૂ. ૦૧

૨૥-

ખા. પા. ૩.

૫૨૧ શ્રી સરન્નમ ખાતે ઉધાર

૩૩ કાંટો તથા ત્રાજ-  
વાંના રોકડા હા.  
છગનલાલ રણછો-  
ડદાસ.

૧૬) કાટલાં દોઢ મણી-  
કાથી પાશેરા સુધી  
ના રોકડા હા.

નાનચંદ કુંગરજી

ખા. પા. ૪.

૫૦૦) દેસાઈ વલ્લભભાઈ વશ-  
નજીના ખાતે ઉધાર ખા.  
રૂ. ૫૦૦) રોકડા દા. રૂ.  
૦૥૥ ની તેરીએ લઈ ગયા  
હા. પોતે ખા. પા. ૧૬

૧૩૫૧૥૥

૫૮૬૥૥ શ્રી જજીસ ખાડી

ટીપ:-શ્રી વટાવ ખાતે જમામાં  
છૂટાછૂટા આંકડા છે તે જજી ખાતર  
લખ્યા છે તે આ મેળ પાડા છે એટલે  
લખવા જોઈએ નહિ.

૮૬) રોકડા.

૩૦૦) તિજોરી.

૨૦૦) નોટ.

૦૥૥ પરચૂરણ.

૧૬૩૮૥૥

## મનોચત્ન ૩ જી (સવાલ)

સાલ ૧૯૬૬ના આસો વદ ૩ને વાર શનેછી તા. ૧૬-૧૦-૪૦

૧. આજની સિલક રૂ. ૫૮૬૥૥ છે.

૨. મુંબઈ શા. કેસરીચંદ ભાણુભાઈ ઉપર ચોખા હલવો  
નાની મિલનાનો ભાવ શું છે તે જજીવવાને માટે તાર કર્યો, તાર  
ખરચ રૂ. ૦૥૥ રોકડા થયા.

૩. નવા ચાકુ (ખંગાળી) તોલે જુવાર ગાડી ૫ દેસાઈ  
મોહનભાઈ નારજી મરેલીવાળાએ ચાકુ સાલની પાકેલી પોતાની  
ખેતરની નવી દા. રૂ. ૧૨૦) લેખે સુરત બેઠાં આપવા કરી તે  
પેટે બાનાના રૂ. ૫૦) રોકડા લઈ ગયા. હા. પોતે.

૪. શ્રી રંગુની સ્ટોરવાળાને ત્યાંથી રોકડેથી દીવાસળી  
ચુસ ૧૦ લાખ્યા (સાડી)

૬૥૥ ચુસ ૫ દા. રૂ. ૧૥૥૥

७॥— सुस प द. १॥—

५. शा. कस्तुरय'ह पानाय'हथी योभा गूषु २५ उधार लाव्या.

૧૮૭૭ થોખા હલયો ગૂણ ૧૫ ના મહુ ઝજાની ખાંડી ૧૧૧-૨૧  
દા. રૂ. ૧૦૦) લેખે.

૧૬૬. ચોખા જીરાસાલ ગૂણ ૧૦ ના મણ રૂડાની ખાંડી  
૧-ડાઠા દા. રૂ. ૧૪૦) લેખે લીધા.

એ પેટ તેણે આને રૂ. ૧૫૦) રોકડા લીધા હા. પોતે.

૬. મેમજી નુરમામદ ડોસાબાઈને ત્યાંથી મહેતાજી રંગીલદાસ ખાંડ દા. ૧નો હિસાબ લેવા આવ્યા તેને આપ્યો. સાક્ષી. (વટાવ નહિ.)

૭. રેતી શેર ૧૦ રૂ. ૦૧-ની લાવ્યા. ૦)- પાનસોપારી.

૮. બાઈ ચંચળ તે ભોગીલાલ નંદશંકરની છોકરી રૂ. ૨૦૦)

શકડા અવેજમાં સુનાનો ઢોરો તોલા પ) - બારનો મૂકી દા. રૂ. ૦૧  
ની તેરીએ વટાવ ટકા રૂ. ૦૧ લેએ કાપી લઈ ગયા. દા. પોતે.

૯. શેઠના છોકરા ચી. મણીલાલ સ્કૂલ ફીના માસ સપ્ટેમ્બરના  
રૂા. ૫) રોકડા લઈ ગયા.

૧૦. રોકડો વકરે. રૂ. ૧૦૫૮૮૦ થયે.

ટીપ:-જેમજેમ સવાલ વાંચો તેમતેમ કાચામેળમાં લખો.

મનોયત્ન ઓ જાનો જવાબ. (રો. પા. ૩.)

0 0999999999999999

શ્રી ૧૧

આથી ૧૯૯૬ના આસો વદ અને વાર શનેથી તા. ૧૯-૧૦-૪૦

५.

③

૫૮૬૥ શ્રી પુરાંત બાકી

૩૭૧૥ શ્રી માલ જરીદ ખાતે ઉધાર

૩૫૩૥ શા. કસ્તુરચંદ પાના-  
 ચંદના ખાતે જમા ખા.  
 ચોખા ગૂણ રપ ના.

०॥— भुंजिष्यी शोषानो  
 लाव भंग्वाव्यानो  
 तार कर्षो तेना.

૧૮ જાણેખા હલવો ગૂણ  
૧૫ના મણ ૩જા  
ની ખાંડી ૧૩-૨૩  
દા. રૂ. ૧ ૦૦ લેખે.

૧૭) દીવાસણી ચુસ ૧૦  
ના હા. રંચુની  
રોટોરવાળા.

## દાન દીવાસળી ગ્રંથ ૫

૧૬૬ ચોખા જરાસાલ  
ગૂણ ૧૦ મણ  
૨૩૩૩ની ખાંડી ૧)  
૩૩૩ દા. રૂ. ૧૪૦)  
લેખે.

૩૫૩૩૩

તે ઉધાર શ્રી  
માલ ખરીદ ખાતે  
ખા. પા. ૨૦.

૧) શ્રી વટાવ ખાતે જમા  
ખા. પા. ૨

૧૦૫૪ શ્રી વક્સ ખાતે જમા  
ખા. રોકડ વકરાના.  
ખા. પા. ૧.

૧૦૪૬૩૩૩

દા. રૂ. ૧૩૩

૭૩૩ દીવાસળી ઝુસ

૫ દા. રૂ. ૧૩૩

૧૭)

૩૫૩૩૩ ચોખા ગૂણ ૨૫

૧૮૭૩ ચોખા ગૂણ

૧૫ના.

૧૬૬૬ ચોખા ગૂણ

૧૦ ના.

૩૫૩૩૩ તે જમા

શા. કસ્તુરચંદ પા

નાચંદના ખાતે.

૩૭૧૩૩

ખા. પા. ૧

૧૫૦) શા. કસ્તુરચંદ પાનાચંદ  
ના ખાતે ઉધાર ખા. રોકડ  
રૂ. ૧૫૦) ચોખા ગૂણ  
૨૫ તમોચે આપી તે  
પેટે લીધા તે હા. પોતે.  
ખા. પા. ૨૦.

૦૩ શ્રી ખરચ ખાતે ઉધાર

૦૩ રેતી શેર ૧૦ ના

૦૫) પાનસોપારી

૦૩

ખા. પા. ૩.



૨૪) ॥ મે. નુરમામદ ડાસા-  
ભાઈના ખાતે ઉધાર આ.  
ખાંડ દા. ૧ નો હિસાબ  
ચૂકતે હા. રંગીલદાસ.  
ખા. પા. ૫.

૨૦૦) આઈચિંચળ તે લોગીલાલ  
નંદશંકરની છોકરીના  
ખાતે ઉધાર આ. રોકડા  
રૂા. ૨૦૦)ના અવેજમાં  
સોનાનો દોરો તેલા પ)-  
ભારનો મૂકી દા. ગાની  
તેરીએ લઈ ગયાં હા.  
પોતે. ખા. પા. ૧૮.

૫) શેઠ નાનાભાઈ હરિભાઈના  
ખાતે ઉધાર આ. રોકડા  
ચી. મણીલાલની સ્કૂલ  
ફી માસ સપ્ટેમ્બરના  
લઈ ગયા તે. ખા. પા. ૬

૫૦) દે. મોહનભાઈ નારણજી  
મરોલીવાળાના ખાતે  
ઉધાર આ. તમોએ  
તમારા ખેતરની પાકેલી  
નવી જીવાર ગાલ્લી ૫  
સુરત ખેડાં દા. રૂા. ૧૨૦)  
લેખે આપવા કરી તે  
પેટે રોકડા લીધા હા.  
પોતે. ખા. પા. ૧૧.

૮૦૧૧૦૥

૨૪૫૧૧-॥ શ્રી જજીસ બાકી

૧૦૪૬૧૧૧

## મનોયત્ન ૪ થું (સવાલ)

શ્રી ૧।

સાલ ૧૯૯૬ના આસો વદ ૪ને વાર રવેણી તા. ૨૦-૧૦-૪૦

૧. આજની સિલક રૂા. ૨૪પાના છે.

૨. મહેતાજી વસનજી કેશવજીએ પગાર પેટે રૂા. ૧૦)

રોકડા લીધા.

૩. મુંબઈથી શા. કેશરીચંદ બાણાભાઈનો તાર આવ્યો કે ચોખાનો ભાવ રૂા. ૧૨ના છે. તો તેને કાગળ લખો કે તમારો તાર મળ્યો. હમારા હિસાબે ચોખા ગૂણુ ૧૫૦ માં હલવો નાની મિલનો ગૂણુ ૧૦૦ તથા જીરાસાલ ગૂણુ ૫૦ ડખા ૧ માં રેલવે મારફતે બજાર કસી ખરથ વગેરેમાં ફાયદો થાય તેમ કરી રવાના કરશો. રસીદ સાથે ભરતિયું ખીડી આપશો. આ સાથે હૂંડી ૧ રૂા. ૧૨૦૦) ની શા. રાયચંદ વીરચંદ ઉપરની લખી અત્રેથી શા. નેમચંદ નાથાજીની હમારા રાખ્યાની નંબર ૩૧૧ ની તરતની શાહબેગ આજની મિતિની લખી સ્ટાંપવાળી ખીડી મોકલી છે તે મળ્યા તથા હૂંડી શિકરાયાનો જવાબ લખશો. (એ હૂંડી આપણે ૦)ના લેખે વટાવ આપવો કરી ઉધાર લખાવી લીધી છે.) દર-રોજ માલના ભાવનું લીસ્ટ ખીડતા રહેશો, કે પોસાણુ મુજબ ખરીદ લખતા રહીએ વગેરે બાબત લખો. જુઓ પાનું ૧૩૨.

૪. દેસાઈ રણુછોડજી ગોવિંદજી રોકડા રૂા. ૨૫) આપી ગયા.

૫. દેસાઈ વલ્લભભાઈ ભીમભાઈ ઉધાર નીચે મુજબ માલ લઈ ગયા તે પેટે તેણે રૂા. ૫૦) રોકડા આપ્યા હા. પોલે.

૨૭|| ચોખા મણુ ૩ દા. રૂા. ૬।

૩૧। ચોખા મણુ ૫ દા. રૂા. ૬।

૪|| ખાંડ મણુ ૦। ૫ દા. રૂા. ૧૩।

૦) દીવાસળી પડીકું ૧

५१ ५५

9

6

૬૪)≡ ડૅ. વડલજલાઈ લીમલાઈ

ભાઈ મુંબઈવાલા  
ના ખાતે.

૦૮ ડૂંડીઆમણના તે  
ઉધાર શ્રી વટાવ  
ખાતે.

૧૨૦૦૮

ખા. પા. ૨૫.

૨૫) દે. રણછોડજી ગોવિંદજી  
ના ખાતે જમા ખા.  
રોકડા રૂ. ૨૫) હા. પોતે  
ખા. પા. ૧૨.

૫૦) દે. વલ્લભભાઈ ભીમ-  
ભાઈના ખાતે જમા ખા.  
રોકડા આજે માલ લીધો  
તે પેટે હા. પોતે.  
ખા. પા. ૧૫.

૧૭૬) શ્રી માલના વકરા  
ખાતે જમા.

૬૪) ઉધાર વકરો.

૧૧૧૧૧૧ રોકડા વકરો.

૧૭૬)

ખા. પા. ૧.

૧૬૬૭)

ના ખાતે ઉધાર.

૨૭૧૧ ચોખા મણુ ૩  
હા. રૂ. ૬૧

૩૨૧ ચોખા મણુ ૫  
હા. રૂ. ૬૧

૪૧૧૧૧ ખાંડ મણુ ૦  
૫ હા. રૂ. ૧૩

૦) દીવાસળી પડીકું  
૧.

૬૪, તે જમે  
શ્રી માલ ખરીદ ખાતે  
હા. પોતે. ખા. પા. ૧૫.

૦૮ શ્રી વટાવ ખાતે ઉધાર  
ખા. ડૂંડી ૧ રૂ. ૧૨૦૦  
ના વટાવના તે જમા  
શા. નેમચંદ નાથજીને  
ખાતે. ખા. પા. ૨.

૧૦૦) ધી ઝંક ઝાંક ઝાંકેના  
ખાતે ઉધાર ખા રૂ.  
૧૦૦) રોકડા બચા હા.  
મણીલાલ ખા. પા. ૮.

૦) ખરચ ખાતે ઉધાર.

૦, ચાહ ૦) પાન  
ખા. પા. ૩.

૧૨૭) શ્રી સરજમ ખાતે ઉધાર  
ખા. તિજેરી ૧ લાવ્યા.  
૧૨૫) તિજેરીના રોકડા

હા. મોશરજી ઉકા  
મીચી.

૨) ગાડી ભાડું મજૂર  
૧૧ ૦૦૦

૧૨૭)

ખા. પા. ૪.

૫) ભાઈ નાનાભાઈ હરિભાઈ  
ના ખાતે ઉધાર ખા. ધી  
શેર ૩૦૦ ના રોકડા હા.  
પ્રેમચંદ ખા. પા. ૬.

૧૫૦૬૥૮૮

૧૬૦૮ શ્રી જલ્પસ ખાડી

૧૬૬૭) - ૮

## મનોયત્ન પ મું. (સવાલ)

સાલ ૧૯૬૬ના આસો વદ પને વાર સોમ તા. ૨૧-૧૦-૪૦

૧. આજની સિલક રૂ. ૧૬૦૮ છે.

૨. નુરમામદ ડોસાભાઈને ત્યાંથી ગૂચુ ૨૧નો હિસાબ લેવા  
આવ્યા તો તેને વટાવ ટકા ૧ લેખે કાપી લઈ આપો. હા.  
મહેતાજી રંગીલદાસ.

૩. શેઠ નાનાભાઈ હરિભાઈએ રૂ. ૨૦૦૦) રોકડા આપ્યા.  
હા. પોતે.

૪. શા. ઉમાકાન્ત મગનલાલને ત્યાંથી રૂ. ૨૦૦) રોકડા  
મહેતાજી નારજી લેવા આવ્યા તો તેને આપ્યા.

૫. દેસાઈ વલ્લભભાઈ વસનજી રૂ. ૨૦૦) રોકડા આપી  
ગયા હા. પોતે.

૧. કેસાઈ મોહનભાઈ નારણજી જુવાર ગાણી પના સોદામાં આજે જુવાર ગાણી ૧૫-૬-૩૫૫ તોલ્લી આપી ગયા. હા. મોરારજી.

૭. શા નાનચંદ્ર કપુરચંદ્ર નીચે મુજબ માલ ઉધાર લઈ  
ગયા. હાલ નાગરજી.

੪੫) ਗੋਪਾਲ ਮਾਤੁ ਪ ਛਾ. ੩. ੬)

૨૬) ચોખા માણુ ૪ ઠા. રૂ. ૬॥

૧૮) તુવરની ઠાળ માણુ ૨ દા. ૩. ૬)

૮. શા. નેમય'ક નાથાણને હૂંડીના ઠા. રા. વાળી તેરીખે  
બ્યજ સાથે હેવા આવ્યા તો આખ્યા. હા. પરાગણ. (વટાવના  
રા. વાળ માખ્યા નહિ જેથી આખ્યા નથી.)

૬. શા. મોતીલાલ જોડાલાલને ત્યાંથી રોકડેથી ખાંડ જવા  
કા. ૧૦ મહુ રસાા રાા ખારદાન શેર ૧ાા લેખે ખાદ તોલ ૪૧  
કા. ૩૧. ૧૨ાાા— લેખે વટાવ ટકા ૩ લેખે ખાદ મુદત તરતના.

୧୦. ଶାନ୍ତି ପଦ୍ମେ ଶ୍ରୀ. ୧୭୦।।

११. पान ०) - व्यासतेक्ष उपप्लो १ इ. शा. नो. द्वाव्या.

૧૨. બત્તીનું લેમ્પ ફા. ૧૦) નું લાલ્યા તેના રોકડા રંચુની રોરવાળાને આપ્યા.

૧૩. ખાંડ દા. ૧૦નું ગાડીમાડું તથા ઉત્તરાર્ધ રૂ. ૧૮  
રોકડા આપ્યા.

૧૪. રૂ. ૫૦૦) ની નોટના શેકડા લાખ્યા તેના વટાવના  
રૂ. ૦.૮૧ આપ્યા.

મનોયત્ન પમાનો જવાબ. (રો. પા. ૫)

0 00000000000000000000

શ્રી ૧૧

આજી ૧૬૯૬ના આસો વદ પને વાર સોમ તા. ૨૧-૧૦-૪૦

४

६

૧૬૦૧= શ્રી પુરાંત બાઈ

૫૩૭) મે. જુરમામદ ડાસાબાઈ

૧૩૧૧૦૧૧ શ્રી વટાવ ખાતે જમા

ના ખાતે ઉધાર ખા.

५१८

41711

આટો ગૂણ ૬ રવો ગૂણ

ਪਾ. ਪਾ. ੨.

૨૦૦૦) ભાઈનાનાભાઈ હરિભાઈ  
ના ખાતે જમા ખા.  
રોકડા રૂ. ૨૦૦૦) હા.  
પોતે ખા. પા. ૬.

૩ અને તુવરની દાળ  
ગૂણુ ૧૨નો હિસાબ  
ચૂકતે હા. રંગીલદાસ  
ખા. પા. ૫

૨૦૦) દે. વલ્લભભાઈ વસનજી  
ના ખાતે જમા ખા.  
રોકડા રૂ. ૨૦૦) હા.  
પોતે ખા. પા. ૧૬.

૨૦૦) શા. ઉમાકાન્ત મગનલાલ  
ના ખાતે ઉધાર ખા.  
રોકડા રૂ. ૨૦૦) હા.  
નારજી ખા. પા. ૨૧

૨૦૫૦) દે. મોહનભાઈ નારજી  
મરોલીવાળાના ખાતે  
જમા ખા. જુવાર ગાદ્દી  
પના સોદા પેટે ગાદ્દી  
૧૧-૬૧-૩૧૧ હા. રૂ.  
૧૨૦) લેખે આપી ગયા  
હા. મોરારજી  
ખા. પા. ૧૧.

૪૮૭) શ્રી માલ ખરીદ ખાતે  
ઉધાર

૨૦૫૦) જુવાર ગાદ્દી  
૧૧-૬૧-૩૧૧ હા.  
રૂ. ૧૨૦) લેખે  
તે જમે દેસાઈ  
મોહનભાઈ ના-  
રજી મરોલી  
વાળાના ખાતે

૨૫૬૧૧) શ્રી માલના વકરા  
ખાતે જમા

૧૭૦૧૧) રોકડ વકરે  
૮૬) ઉધાર વકરે

૨૫૬૧૧)  
ખા. પા. ૧

૦) શા. નેમચંદ નાથાજીના  
ખાતે જમા ખા. વ્યાજ  
હૂડી રૂ. ૧૨૦૦) તું  
તે ઉધાર શ્રી વ્યાજ  
ખાતે ખા. પા. ૨૫

૨૮૬૬૧)

૨૮૦૧) ખાંડ હા. ૧૦  
જવા મજુ  
૨૨૧૧-૨૧

૫.

૦૧૧-૬૧૧) ખારદાન  
૦૫

તોલ ૦૧૧૧૧)

૨૧૧૧૧) ખાંડી રૂ.  
૧૨૧૧- લેખે રોકડા  
હા. શા. મોતી-  
લાલ જેઠાલાલ

૧૮ ખાંડ દા. ૧૦  
તુ' ગાડીભાડું  
તથા ઉતરાઈ

૩૮૭) ૮૮

ખા. પા. ૧

૮૬) શા. નાનચંદ કપુરચંદના  
ખાતે ઉધાર

૪૫) ચોખા મણુ પ  
દર રૂ. ૬)

૨૬) ચોખા મણુ ૪  
દા. રૂ. ૬૮

૧૮) તુવરની દાગ મણુ  
૨ દા. રૂ. ૬)

૮૬) હા. મહેતાજી  
નાગરજી તે જમે  
શ્રી માલના વકરા  
ખાતે ખા. પા. ૨૮

૦) શ્રી બ્યાજ ખાતે ઉધાર  
તે જમે શા. નેમચંદ  
નાથાજીના ખાતે  
ખા. પા. ૬

૧૨૦૦) શા. નેમચંદ નાથાજીના  
ખાતે ઉધાર ખા. હૂંડી  
૧ રૂ. ૧૨૦૦) ના હા.  
પરાગજી  
ખા. પા. ૨૫

૨૮ શ્રી ખરચ ખાતે ઉધાર



૦) પાનસોપારી

૨૥ વ્યાસતેલ ૩૫બે  
૧.

૨૥ ખા. પા. ૩

૧૦) શ્રી સરંજમ ખાતે  
ઉધાર ખા. લેખ નંબ ૧  
ના રોકડા હા. રંગુની  
સ્ટોર, ખા. પા. ૪.

૦) શ્રી વટાવ ખાતે ઉધાર  
ખા. પા. ૨.

૨૫૨૬૮

૩૪૩) શ્રી જલ્લસ બાકી

૨૮૬૬

## મનોયતન ૬ કું (સવાલ)

સાલ ૧૯૯૬ના આસો વદ ૬ને વાર ભોમ તા. ૨૨-૧૦-૪૦

૧. આજની સિલક રૂા. ૩૪૩) છે.
૨. મુંબઈવાલા શા. કેશરીચંદ ભાણુભાઈના લખવા મુજબ શા. ડાહ્યાભાઈ ધનજીને ત્યાં રૂા. ૫૦૦) રોકડા ભર્યા તેની પહોંચ લાવી બીડી મોકલો.
૩. મુંબઈ ઝાંક ઉપરનો ચેક નંબર ૪૨૧૩૩ નો મહેતાજી વસનજી કેશવજીને આપવાનો લખી આપ્યો તેના રોકડા રૂા. ૭૦૦) આવ્યા.
૪. જે. મોહનભાઈ નારણજી મરોડીવાળાએ જુવાર ગાદલી ૫ નો સોદો આજે પૂરો કરી આપ્યો બાકી જુવાર ગાદલી ૩-૪-૨૥ તોલી આપી ગયા હા. પોતે.
૫. બાલી ખારદાન નંબ ૧૫ હા. રૂા. ૦૮ લેખે રોકડેથી.



૧ નંબર ૪૨૧૩૩ નો  
આજની તારીખનો મહે  
તાજી વસનજી કેશવજી  
ને આપવાનો લખ્યો  
તેના રોકડા આવ્યા તે  
ખા. પા. ૮

૪૦૭ દે. મોહનભાઈ નારજી  
મરોલીવાલાના ખાતે  
જમા ખા. જુવાર ગાદી  
૧૦ નો સોદો આજે  
પૂરા કરી આપ્યો તે  
જુવાર ગાદી ૩-૪-૨૫  
દા રૂ. ૧૨૦) લેખે તે  
ઉધાર શ્રી માલ ખરીદ  
ખાતે ખા. પા. ૧૧

૦૫૫ શ્રી વટાવ ખાતે જમે  
ખા. પા. ૨

૨૬૦૧-૫૫ શ્રી માલના વકરા ખાતે  
જમા.

૧૦૬૫-૫૫ ઉધાર વકરા

૧૫૩૫-૦૫૫ રોકડ વકરા

૨૬૦૧-૫૫

૧૭૧૧૫

૫૦૦) તમારા લખવા  
મુજબ તમારીવતી શા.  
હાથાભાઈ ધનજીને ત્યાં  
ભર્યા હા. વસનજી.  
ખા. પા. ૧૦

૪૭૩ શ્રી માલ ખરીદ ખાતે ઉધાર

૪૦૭ જુવાર ગાદી ૩  
૪-૨૫ દા. રૂ. ૧૨૦)  
લેખે તેના જમે  
દે. મોહનભાઈ  
નારજી મરોલી-  
વાલાના ખાતે.

૬૬) રોકડા હા. દાગિયા  
નાગર ભુલા

૨૬) ચણાની દાળ  
મણુ ૪ દા.  
રૂ. ૬૫

૪૦) મગની દાળ  
મણુ ૫ દા.  
રૂ. ૮)

૬૬)

૪૭૩ ખા. પા. ૧.

૧) શ્રી સરંજમ ખાતે ઉધાર  
ખા. રોકડ.

૦) ખાંથી નંગ ૩.

૦૫૫ ચકાખી દિનની  
નંગ ૩.

૧)

ખા. પા. ૪.

૧૦૬૧૧૧ પા. કસન જેશમ અડા-  
જજીવાલાના ખાતે ઉધાર  
૨૭૧ ખાંડ મજુ ૨ દા.  
રૂા. ૧૩૧૧

૩૮૧ જીવાર મજુ ૮૧  
દા. રૂા. ૪૧

૩૧૧૧ ધઉ મજુ ૦૧ દા.  
રૂા. ૭૧૧

૧૮૧૧ ચોખા મજુ ૩ દા.  
રૂા. ૬૧

૪૦૧૧ આટો મજુ ૦૧ દા.  
રૂા. ૮૧૧

૧૪૧ દાળ તુવર મજુ  
૧૧ દા. રૂા. ૬૧૧

૧૦૬૧૧૧ હા. પોતે.  
તે જમે શ્રી માલના  
ચકરા ખાતે.

ખા. પા. ૩૨.

૦૧૧ શ્રી ખરચ ખાતે ઉધાર

૦)૧ દોડાગાડી.

૦)૧ ચાહ.

૦)૧ નાસ્તો.

૦)૧ પાન સોપારી.

૦૧૧૧ ખા. પા. ૩.

૧૦૮૧૧૧

૬૨૬૧૧ શ્રી જજીસ આકી

૧૭૧૧૧૧

## મનોયત્ન ૭ મું. ( સવાલ )

સાલ ૧૯૬૬ના આસો વદ ૭ને બાર યુધ તા. ૨૩-૧૦-૪૦

૧. આજની સિલક રૂ. ૬૨૬૩૩ છે.

૨. ગઇ કાલની મિતિનું મુખધી ઘોખા ગૂણ ૧૫૦ નું ભરતિયું આંચું તે તપાસી જમાખર્યું નાંખો, સાથે રસીદ પણ આવી. ફોશને તપાસ કરે માલ આંચો કે કેમ ? તપાસ કરતાં માલ આંચો નથી. ભરતિયું પાનું ૧૩૧ જુઓ.

૩. ખાલી ગૂણ ૪૦ ઠા. રૂ. ૦- લેખે રોકડથી મારવાડી તેજુમલને આપી. (રોકડ વકરામાં ગણી લીધા છે.) એટલે મેળમાં કંઈ લખવું નહિ.

૪. કાગળ (પેપર) મજુ ૨ ઠા. રૂ. ૨ લેખે રોકડથી શા. ફકીરચંદ કેશવજી ત્યાંથી લાવ્યા. સાફી. (વટાવ નહિ.)

૫. મે. નુરમામદ ડાસાભાઈને ત્યાંથી મીઠાં (નિમક)ની ગૂણ ૧૬ ઠા. રૂ. ૪ લેખે (આખી ગૂણનો ભાવ ઉધાર લાવ્યા. સાફી.

૬. મીઠાંની ગૂણ ૧૬ની ગાડી ૨ ના ભાડાના અંને ઉતરાઈના રૂ. ૧૧૮ રોકડા આપ્યા.

૭. નાથુભાઈ રજીછોડજીને રૂ. ૪૦૦) સામાદસ્કતનું ખાતું પાડી લઈ ઠા. રૂ. ૦૩૩ તેરીખે વટાવ ટકા ૧ લેખે કાપી લઈ આપ્યા. જુઓ સામાદસ્કતનું ખાતું પાનું ૧૨૪.

૮. ખાઈ ચંચળ તે લોગીલાલ નંદશંકરની છોકરી વ્યાજ ચૂકતે હિસાબે ચૂકવી અવેજમાં મૂકેલો સોનાનો ફોરો તોલા ૫- ભારનો હતો તે લઈ ગયાં હા. પોતે. રૂ. ૫૦) શા. ઉમાકાન્ત મગનલાલને કબુલાવ્યા રૂ. ૧૫૦) સામા રોકડા આપ્યા. એમાં દિવસ ૫ નું વ્યાજ ગણ્યું છે, કારણ કે મહિનાની અંદર રૂ. આપવા આંચો માટે આપી ગયાં તે દિવસ પણ ગણ્યો છે.

૯. કાર્ડ કવર ટિકિટ રૂ. ૧૧ ની લાવ્યા.

૧૦. રોકડ વકરે રૂ. ૧૬૩૩૩- (એમાં ખાલી ગૂણ ૪૦ ના ગણી લીધા છે.)



૩૭) ખરચ

૧૪૧ ગાડીભાડું  
ગાડી ૧૯.

૨) ડબ્બો ભરાઈ

૩) મારફત

૦૧ પોર્ટર

૨) મુકાદમી

૧) ટ્રા ધર્માદા

૧૪૧૦૦૦ હુકસાઈ

૩૭)

૧૯૬૧)

૫

૧૯) વળતર

૧૯૪૧૦૦૦ ગાડી આસો વદ

૫ ના તે ઉધાર

શ્રી માલ ખરીદ

ખાતે ખા. પા. ૧૦

૪) શ્રી વટાવ ખાતે જમે

ખા. પા. ૬.

૦) શ્રી વ્યાજ ખાતે જમે

તે ઉધાર ખાઈ ચંચળના

ખાતે ખા. પા. ૨.

૨૦૦) શ્રી વ્યાજ ચંચળ તે ભોગી-

લાલ નંદશંકરની છોકરી

ના ખાતે જમે ખા. વ્યાજ

ચૂકતે હિસાબ આપી

ગયાં, અવેજમાં મૂકેલી

મામદ ટાસાભાઈ  
ના ખાતે.

૧૧) નિમક ગૂણ ૧૬

નું ગાડીભાડું તથા

ઉતરાઈ.

૨૦૧૨) ૦૧

ખા. પા. ૧.

૦) શ્રી વટાવ ખાતે ઉધાર

પરચૂરણ તથા પૈસાના

રોકડા લીધા તેના.

ખા. પા. ૨.

૪૦૦) શા. નાથુભાઈ રણછીડદાસ

ના ખાતે ઉધાર ખા.

રોકડા રૂ. ૪૦૦) દા.

રૂ. ૦૧૧ ની તેરીએ લઈ

ગયા હા. પોતે.

ખા. પા. ૩૧.

૦) શ્રી વ્યાજ ચંચળ તે ભોગી-

લાલ નંદશંકરની છોક-

રીના ખાતે ઉધાર ખા.

વ્યાજના વ્યાજવહી પાના

૧૫ મુજબના લેણા સર

૩૩ દિવસ પના દા. રૂ.

૦૧ લેખે તે જમે શ્રી

વ્યાજ ખાતે ખા. પા. ૧૮.

૧૧) શ્રી ખરચ ખાતે ઉધાર

કાર્ડ કવર ટ્રિકિટ લાવ્યા.

જલ્પસ સોનાનો દોરો  
તોલા ૫) ભારનો હોતો  
તે લઈ ગયાં છે.

૫૦) શા. ઉમાકાન્ત  
મગનલાલે આપ-  
વા કબૂલ્યા તે  
ઉધારી જમા છે.

૧૫૦) નામ રોકડા હા. પોતે

૨૦૦) નામ

ખા. પા. ૧૮.

૧૬૩૧૧- શ્રી માલના વકરા ખાતે  
જમે ખા. રોકડ વકરા  
ખા. પા. ૧.

૬૪) મે. નુરમામદ ડોસાભાઈ  
ના ખાતે જમે ખા. મી-  
ઠાંની ગૂણુ ૧૬ના તે ઉધાર  
શ્રી માલ ખરીદ ખાતે  
ખા. પા. ૫.

૩૦૩૩૧૧૧૧

તેના ખા. પા. ૩.

૫૦) શા. ઉમાકાન્ત મગનલાલ  
ના ખાતે ઉધાર ખા. ત-  
મોએ ખાઈ ચંચળની  
વતી આપવા કબૂલ્યા તે  
તમારા ખાતે ઉધારી  
જમા છે. ખા. પા. ૨૧

૨૪૬૩૧૧૧

૫૬૬૧૧૧૧૧ શ્રી જલ્પસ ખાકી

૩૦૩૩૧૧૧૧

## મનોયતન ૮ મું (સવાલ)

સાલ ૧૯૬૬ના આસો વદ ૮ને વાર ગરેબી તા. ૨૪-૧૦-૪૦

૧. આજની સિલક રૂ. ૫૬૬૧૧૧૧૧ છે.

૨. મે. નુરમામદ ડોસાભાઈ મીઠાંની ગૂણુ ૧૬ નો હિસાબ  
લેવા આવ્યા તેને આપો. સાફી (વટવ નહિ.)

૩. દેસાઈ રણછોડજી ગોવિંદજી હા. પોતે નીચે મુજબ  
માલ ઉધાર લઈ ગયા.



૭) ખાંડ મજુ ૦૧ દા. રૂ. ૧૪) લેખે

૨૬૧૧ ચોખા ગૂણુ ૨ મજુ ૪૧૧૧ દા. રૂ. ૬૧ લેખે

૩૭) ૦૧ ચોખા ગૂણુ ૨ મજુ ૪૧૧૧ ૭૧ દા. રૂ. ૭૧ લેખે

૪. ચોખા ગૂણુ ૧૫૦ રેલવે મારફતે ડખખા ૧માં આબ્યા તે ઉતારી વખારે લાવ્યા.

૧૧૧૧ નૂર રસીદ નંબર ૫૨૧૩ મુજબ

૧૭) ગાડીભાડું ગાડી ૨૧ દા. રૂ. ૦૧૧

૨૧ જકાત પાસ નંબર ૬૧૦ મુજબ

૧૧ મુકાદમી રોકડા હા. પ્રેમચંદ

૫. ચાહુ લીપટન અડધિયા ભૂકી પેટી ૧ રતલ ૮૦ની દા. રૂ. ૦૧૧ લેખે અને ડસ્ટ ભૂકી પેટી ૧ રતલ ૭૦ની દા. રૂ. ૦૧૧ લેખે દેસાઈ પ્રધર્મશી લેવા કરી તેના ખાનાનો રૂ. ૧) આપણે આપ્યો.

૬. દેસાઈ ઝીણાભાઈ જીવજી ઉધાર નીચે પ્રમાણે માલ લઈ ગયા.

૨૫) જુવાર મજુ ૫ દા. રૂ. ૫ લેખે

૧૧૧ ચોખા મજુ ૧૧૧ દા. રૂ. ૭૧

૩૧૦૧૧ ખાંડ મજુ ૦૧ દા. રૂ. ૧૪) લેખે

એ પેટે રૂ. ૨૫) રોકડા આપી ગયા હા. પોતે.

૭. શા. અલેચંદ માણેકચંદ ઘર ગાળો ૧ મ્યુનિસિપાલ

ટીકા નંબર એ  $\frac{૫}{૩૩૩}$  વાળું સાનગીરો રજિસ્ટર દસ્તાવેજ લખી

આપી રૂ. ૧૦૦૦) દા. રૂ. ૦૧૧ ની તેરીખે વટાવ ટકા ૧

લેખે કાપી આપી લઈ ગયા જેમાં તેને રૂ. ૫૦૦) નો ચેક ૧

નંબર ૪૨૧૩૪ નો ધી ખંક ઓફ ઓમ્મે ઉપરનો લખી આપ્યો અને બાકીના રોકડા આપ્યા.

૮. રોકડ વકરો રૂ. ૨૧૩૧

૯. ગ્યાસતેલનું ખાલી ટિન રૂ. ૦૦૧ એ રોકડેથી વેચ્યું.

૧૦. હુકાન સાફ કરનારને ડિવસ ૮ ના પગારના રૂ. ૦૧૧ રોકડા આપ્યા.



૧૧૩૧- ઉધાર વકરો.

૨૧૩૨ રોકડ વકરો.

૩૨૭)

ખા. પા. ૧.

૧૪૩૨)જા

૧૧૧૧- નૂર રસીદ  
નંબર ૫૨૧૩.

૧૭)- ગાડીભાડું ૨૧  
ના.

૨૮ જકાત પાસ  
નંબર ૬૧૦.

૧૧ મુકાદમી.

૧૩૨૧ રોકડા હા.

પરમાનંદ પ્રેમચંદ

મુકાદમ ખા.પા.૧

૧) હેસાઈ પ્રધર્સના ખાતે  
ઉધાર ખા. તમોએ ચાહ  
લીપટન અડધિયા ભૂકી  
પેટી ૧ હા. ૦૧૧૧ અને  
ડસ્ટ ભૂકી પેટી ૧ હા.  
૦૧૧૧ લેખે તમોએ  
આપવા કરી તેના ખાનાનો  
રોકડો લીધો હા. બદલુ-  
ભાઈ ખા. પા. ૧૩.

૩૬૧૧૦૧૧ હેસાઈ શીજાભાઈ  
જીવજીના ખાતે ઉધાર

૨૫) જુવાર મજુ ૫  
હા. રૂ. ૫.

૩૧૦૧૧ ખાંડ મજુ ૦  
હા. રૂ. ૧૪) =

૧૧૧ ચોખા મજુ ૧૧  
હા. રૂ. ૭૧.

૩૬૧૧૦૧૧ ડા. પોતે.

તે જમે શ્રી માલના  
વકરા ખાતે.

ખા. પા. ૧૪.

૧૦૦૦) શા. અલેચ'ંઠ માણુક-  
ચ'ંઠના ખાતે ઉધાર ખા.  
શેકડા રૂા. ૧૦૦૦) તમે  
તમારું પોતાનું ઘર  
ગાળો ૧ મ્યુનિસિપાલ  
ટીકા નંબર એ.  $\frac{૫}{૩૩૩}$

૧.૭૫ સાનગીરો દસ્તાવેજ  
લખી આપી લઈ ગયા તે

૫૦૦) નો ચેક નંબર  
૪૨૧૩૪નો લખી  
આપ્યો તેના જમે  
ધી ઝંક ઝાંક  
ખાંખેના ખાતે.

૫૦૦) શેકડા.

૧૦૦૦) હા. પોતે  
ખા. પા. ૩૦.

૦૧૧ શ્રી ખરચ ખાતે ઉધાર  
ખા. દુકાન સાફ કરનાર  
માધુને આઠ દિવસના  
શેકડા પગારના.  
ખા. પા. ૩.

૧૩૧૧૧

૧૨૦૧૧૦ શ્રી જલ્પસ ખાકી.

૧૪૩૨)૧

## મનોયત્ન ૯ મું. (સવાલ)

સાલ ૧૯૯૬ના આસો વદ દને વાર શુક્ર તા. ૨૫-૧૦-૪૦

૧. આજની સિલક રૂા. ૧૨૦૧૧૦ છે.

૨. શ્રીમતી વિદ્યાગૌરી નાનાભાઈ દા. રૂા. ૦૧ ની તેરીખે રૂા. ૧૫૦૦) રોકડા વ્યાજે મૂકી ગયાં હા. પોતે.

૩. હેસાઈ રજુછોડજી ગોવિંદજીને ત્યાં લગ્નમાં રોકડા કન્યાદાનના રૂા. ૨) આપ્યા. (એ માણસ દુકાનનો ધરાક છે.)

૪. મહેતાજી વસનજી કેશવજી રૂા. ૧૨) ઉપલક લઈ ગયા અને શા. નગીનચંદ ઝવેરચંદ રૂા. ૫૦૦) ઉછીના લઈ ગયા.

૫. પા. કસન જેરામ અડાજજીવાળા ખાંડ મજુ ૦૧ પાછી આપી ગયા હા. નરસીભાઈ (દા. રૂા. ૧૩૧૧ લેખે.)

૬. આંધળા લૂલાંને રૂા. ૦૧ ના પૈસા વહેંચ્યા અને રૂા. ૦૧નું ગાયોને ઘાસ ન'ખાંચું.

૭. રૂપિયા ૩૦૦) ની નોટના રોકડા આપ્યા, તેના વટાવનો રૂા. ૧૧ મળ્યો.

૮. હેસાઈ અમુલખભાઈ ડાહ્યાભાઈ પાસે જીવાર ગાદડી ૫ દા. રૂા. ૬૧) લેખે લેવા કરી તે જીવાર નફાના રૂા. ૫) રોકડા લઈ શા. પુનેમચંદ માણેકચંદને આપી દીધી.

૯. શેઠ નાનાભાઈ પોતાના ઘરના માટે નીચે મુજબ માલ દુકાનમાંથી લઈ ગયા હા. પોતે.

૮) ઘઉં મજુ ૧ દા રૂા. ૮) લેખે. ૩૧ ખાંડ મજુ ૦૧ દા. રૂા. ૧૪)

૧૦. શેઠ નાનાભાઈ પોતાના ઘરના માટે તેલ શેર ૧૦ લઈ ગયા તેના ઘાંચી છોટુ નાનુને રૂા. ૪) રોકડા અપાવ્યા હા. પોતે.

૧૧. સુરત રાષ્ટ્રીયશાળામાં રૂા. ૫) અને તાપી પ્રજ્ઞચર્યા-શ્રમમાં રૂા. ૫) રોકડા ધર્માદા આપ્યા હા. મહેતાજી વસનજી કેશવજી આપી ગયા.



૧૨) મહેતાજી વશનજી કેશ-  
ઉ વજના ખાતે જમે બા.  
રોકડા હા. પોતે આજના

૩૦૭૩૥ શ્રી માલના વકરા ખાતે  
જમા

૧૧૥ ઉધાર વકરા

૨૬૫૥૥૥ રોકડ વકરાના  
ખા. પા. ૧

૫૦૦૦) શેઠ નાનાભાઈ હરિભાઈ  
ના ખાતે જમે બા. રોકડા  
આખ્યા હા. પોતે.  
ખા. પા. ૬

૬૬૫૦) ૥૥૥

૦૧ પાછી આવી તે જમે  
પા. કસનજેરામના ખાતે  
ખા. પા. ૧

૩) શેઠ નાનાભાઈ હરિભાઈના  
ઉ ખાતે ઉધાર બા. રોકડા  
હા. મણીભાઈ વદ ૧૦

૧૦૥ શ્રી ધર્માદા ખાતે ઉધાર

૦૥ આંધળા અપંગને

૦૧ ગાયોને ઘાસ

૫) રાષ્ટ્રીયશાળાને  
રસીદ ૧૧૫)

૫) તાપી બ્રહ્મચર્યાશ્ર-  
મને રસીદ ૩૦૬

૧૦૥

ખા. પા. ૨૩

૧૫૥ શેઠ નાનાભાઈ હરીભાઈ  
ના ખાતે ઉધાર

૧૧૥ હા. પોતે તે જમે  
શ્રી માલના વકરા  
ખાતે.

૮) ઘઉં મણ ૧

૩૥ ખાંડ મણ ૦

૧૧૥

૪) તેલ શેર ૧૦ ના  
રોકડા હા. ઘાંચી  
છોટુ નાનુને અ-  
પાવ્યા હા. પોતે.

૧૫૥

ખા. પા. ૬.

૬૦૦૦) ધી ઝૂક ઝૂક ઝૂક  
ના ખાતે ઉધાર ખા. રોક-  
ડા લય્યા હા. વસનજી.  
ખા. પા. ૮.

૬૫૪૬૥

૪૦૩૩૥૥૥ શ્રી જલ્લસ ખાકી  
૬૬૫૦)૮૥૥

## મનોયત્ન ૧૦ મું (સવાલ)

સાલ ૧૯૯૬ના આસો વદ ૧૦ને વાર શનેભિ તા. ૨૬-૧૦-૪૦

૧. આજની સિલક રૂ. ૪૦૩૩૥૥૥ છે.

૨. શેઠ નાનાભાઈના છોકરાએ ઉપલક રૂ. ૩) રોકડા લીધેલા તે પાછા આપ્યા.

૩. દેસાઈ મહાદેવ હરિભાઈ વ્યાજ ચૂકતે હિસાબે લઈ ગયા. હા. પોતે. તેમાં આપણે રૂ. ૧૦૦૦)નો ચેક ૧ નંબર ૪૨૧૩૫નો લખી આપ્યો રૂ. ૫૨૪૥૮૮ રોકડા ચૂકતે આપ્યા.

૪. શા છોટાલાલ છગનલાલ વ્યાજ ચૂકતે હિસાબે નીચે મુજબ ચૂકવી અવેજમાં સોનાની સાંકળી તોલા ૧૬૮ ભારની મૂકેલી તે લઈ ગયા હા. પોતે.

૧૦૦) બાઈ હરિગૌરી તે નંદશંકર તાપીશંકરની છોકરીએ આપવા કમૂલ્યા.

૫૩)ની શેતરંજી ૧ આપી તે દુકાનમાં રાખી.

૪૧)નું અખોટિયું ૧ આપ્યું તે શેઠે રાખ્યું.

ખાકી રોકડે રોકડા રૂ. ૧૪૪) પરચૂરા રૂ. ૦૥૬૮ લીધી.



૫. શા. ઉમાકાન્ત મગનલાલ ઉધાર નીચે મુજબ માલ લઈ ગયા હા. પોતે.

ખાંડ મજુ ૦૧ દા. રૂ. ૧૪૧

જુવાર ગૂજુ ૨ ના મજુ ૫, ૭ ની ગાદ્દી ૦-૫-૭ દા. રૂ. ૧૪૭-

૬. દે. વલ્લભભાઈ ભીમભાઈ ઉધાર હા. પોતે નીચે મુજબ માલ લઈ ગયા તે પેટે તેણે રોકડા રૂ. ૫૦) આપ્યા.

ચોખા ગૂજુ ૪ ના મજુ ૬-૭ની ખાંડી ૦-૪-૭ દા. રૂ. ૧૨૬૧૮ લેખે.

તુવરની દાળ મજુ ૦૧ દા. રૂ. ૬૧

૭. કપાસિયા ગાદ્દી ૧૦૦) દા. રૂ. ૪૧) લેખે પા. મોતી-ભાઈ રાઘવજીએ વદ ૦)) એ તોલ્લી આપવા કર્યા તે પેટે ખાનાના તેમણે રૂ. ૫) રોકડા લીધા હા. પોતે.

૮. મે. નુરમામદ ડાસાભાઈને ત્યાંથી ઉધાર નીચે મુજબ માલ લાવ્યા (વટાવ ટકા ૧ લેખે લેવાનો છે.)

ચોખા ગૂજુ ૨૦ના મજુ ૫૦ની ખાંડી ૨૧ દા. રૂ. ૧૪૨) લેખે.

દીવાસળી યુસ ૨ માં યુસ ૧; યુસ ૧

૧૧૮ ૨૧

૯. કણિયા કલ્યાણ જીલ્લાને ત્યાંથી ઉધાર નીચે મુજબ માલ આવ્યા.

તુવર દાળ ગૂજુ ૧૨ના મજુ ૩૦ની ખાંડી ૧૧ દા. રૂ. ૨૪૦)

તુવર દાળ ગૂજુ ૬ના મજુ ૧૫ની ખાંડી ૦૧૧ દા. રૂ. ૨૨૦)

૧૦. રોકડ વકરો રૂ. ૩૦૩૦૧





૧૩૩૩- શ્રી વ્યાજ ખાતે જમે  
તે ઉધાર શા. છોટાલાલ  
છગનલાલને ખાતે.  
ખા. પા. ૯.

વ્યાજના વ્યાજવહી પા.  
૧૦ મુજબના લેણા સર  
૨૭૬૨૫ દા. રૂ. ૦૫  
લેખે ઉધારી શ્રી વ્યાજ  
ખાતે જમે ખા. પા. ૨૭.

૩૩૮૩૩- શા. છોટાલાલ છગનલા-  
લના ખાતે જમે ખા. વ્યા  
જ ચૂકતે હિસાબ ચૂકવી  
અવેજમાં મૂકેલી જણુસ  
સોનાની સાંકળી તોલા  
૧૬૧ ભારની હતી તે  
લઈ ગયા હા. પોતે.

૧૦૦) બાઈ હરિગૌરી તે નંદ  
શંકર તાપીશંકરની છોક  
રીના ખાતે ઉધાર ખા.  
તમેએ શા. છોટાલાલ  
છગનલાલ વતી આપવા  
કબૂલ્યા તે તમારે ખાતે  
ઉધારી જમે છે.  
ખા. પા. ૧૭-

૧૦૦) બાઈ હરિગૌરી તે  
નંદશંકરની છોક-  
રીએ આપવા  
કબૂલ્યા તે ઉધારી  
જમા છે.

૫૩) શ્રી સરંજમ ખાતે ઉધા  
ર ખા. દુકાનને માટે શેત-  
રંજ ૧ ના તે જમે શા.  
છોટાલાલ છગનલાલને  
ખાતે ખા. પા. ૪.

૫૩) ની શંતરંજ ૧  
આપી તે શ્રી  
સરંજમ ખાતે  
ઉધારી જમે છે.

૪૧) શેઠ નાનાભાઈ હરિભાઈ  
ના ખાતે ઉધાર ખા.  
અભોટિયું ૧ના તે જમે  
શા. છોટાલાલ છગનલા-  
લના ખાતે ખા. પા. ૬.

૪૧) તું અભોટિયું  
આપ્યું તે શેઠ  
નાનાભાઈને ખાતે  
ઉધારી જમે છે.

૦૩૩- શ્રી વટાવ ખાતે ઉધાર.  
ખા. પા. ૨.

૦૩૩- છૂટ કસરના તે  
શ્રી વટાવ ખાતે  
ઉધારી જમે છે.

૫) પા. મોતીભાઈ રાઘવજી  
ના ખાતે ઉધાર ખા. તમે  
એ કપાસિયા ગાદી ૧૦૦

૧૪૪) રોકડા ચૂકતે હા.  
પોતે.

૩૩૮૥૥

શા. છોટાલાલ છગનલાલ  
સહી હા. પોતે.  
ખા. પા. ૨૭.

હા. રા. ૪૧) લેએ આસો  
વદ ૦)) એ તમારા જીન  
બેઠાં તોલી આપવા કર્યા  
તે પેટે રોકડા બાનાના  
લીધા હા. પોતે.  
ખા. પા. ૩૪.

૧૭૬૨૥૥

૫૦) દે. વલ્લભભાઈ ભીમભાઈ  
ના ખાતે જમે ખા. રોકડા  
આજે માલ ઉધાર લઈ  
ગયા તે પેટે હા. પોતે.  
ખા. પા. ૧૫.

૩૭૪,૬૦૦ શ્રી જલુસ બાકી

૨૧૩૭)૦૦૦

૩૦૩૦૦ શ્રી માલના વકરા ખાતે  
જમે ખા. રોકડ વકરો.

૨૧૩૭)૦૦૦

ટીપ:-આજ સુધી ઉધાર માત્ર આપીએ અગર લાવીએ તેનું નામું  
નોંધના ચોપડો જુદા નલિ હતો માટે માંડેલું. હવે આજથી નોંધના  
ચોપડા ઉધાર નોંધ અને જમે નોંધ જુદા જુદા છે તો તે નામું જુદું  
નોંધથી માંડયું છે.





## જમે નોંધ પા. ૧

૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦

શ્રી ૧૧

માસ ૧૯૯૬ના આસો વદ ૧૦ને વાર શનેષી તા. ૨૬-૧૦-૪૦

જ

૩૫૮૩૩ મે. નુરમામદ ડોસાભાઈના ખાતે જમા ખીલ નંબર ૧૦૫

૩૫૫) ચોખા ગૂણ ૨૦ ના મણ ૫૦ની ખાંડી ૨૩  
દા. રૂ. ૧૪૨) લેખે.

૩૩૩ દીવાસળી યુસ ૨

૧૧૩ યુસ ૧ ૨) યુસ ૧

૩૫૮૩૩

ખા. પા. ૫.

૫૨૫ કહિયા કડ્યાણદાસ ભુલાભાઈના ખાતે જમા ખીલ નંબર ૩૦૧

૩૬૦) તુવરની દાળ ગૂણ ૧૨ ના મણ ૩૦ ખાંડી ૧૩  
દા. રૂ. ૧૪૦) લેખે.૧૬૫) તુવરની દાળ ગૂણ ૬ ના મણ ૧૫ ની ખાંડી ૦૩૩  
દા. રૂ. ૨૨૦) લેખે.

૫૨૫)

ખા. પા. ૩૧

૮૮૩૩૩

તારીજ

૮૮૩૩૩ શ્રી માલ ખરીદ ખાતે ઉધાર ખા. પા. ૧.

૮૮૩૩૩



## મનોયત્ન ૧૧ મું. ( સવાલ )

સાલ ૧૯૬૬ના આસો વદ ૧૧ને વાર રવેળી તા. ૨૭-૧૦-૪૦

૧. આજની સિલક રૂા. ૩૭૪)~૥૥ છે.

૨. અંકલેશ્વરના હેસાઈ સુરભાઈ રૂદરજીએ પોતાના માણસ મગનલાલ સાથે રૂા. ૨૧૦૦) મોકલ્યા અને તેના લખવા પ્રમાણે ભાત ગાલ્લી ૨૫ દા. રૂા. ૧૦૨) લેખે રોકડેથી શા. કુલચંદ વેણીચંદને ત્યાંથી લઈ આપણી વખારે નાખ્યું.

૩. મુંબઈના શા. કેશરીચંદ ભાણુભાઈને રૂા. ૧૦૦) શા. ઉમાકાન્ત મગનલાલ સાથે આજે મોકલ્યા તેનો જવાબ વદ ૧૪ એ મળ્યાનો આવ્યો છે.

૪. શા. નાથુભાઈ રણછોડદાસ રૂા. ૧૨૫) રોકડા આપી ગયા પણ તે ભૂલથી ઉધરી ગયા, પણ તે સિલક મેળવતાં વધ્યા તો તેની તપાસ કરતાં માલમ પડ્યું; તો તેનું જમા ખર્ચ નાંખો, ભૂલવાડી લખાયેલી રકમ નીચે “જી” કરી ઉડાવી દો. ઉડાવેલી રકમ સરવાળામાં, લેવાય છે, પણ ખાતામાં ખતવાતી નથી. અને ખરા જમે કરો.

૫. હેસાઈ વલ્લભભાઈ વસનજી રૂા. ૫) ઉપલક લઈ ગયા પણ તે લખવા ભૂટી ગયા જેથી સિલકમાં રૂા. ૫) ઘટયા મેળે વધ્યા.

૬. હેસાઈ પ્રધર્સને ત્યાંથી ચાહુ પેટી ૨ ઉધાર આવી.

ચાહુ લીપટન અડધિયા ભૂટી પેટી ૧ રતલ ૮૦ વાળી દા. રૂા. ૦૥૬ લેખે.

ચાહુ લીપટન ડસ્ટ ભૂટી પેટી ૧ રતલ ૭૦ વાળી દા. રૂા. ૦૥૧ લેખે.

૭. શા. પ્રાણુલાલ જગજીવનદાસ ઉધાર નીચે મુજબ માલ લઈ ગયા હા. પોતે.

૨ા ચાહુ રતલ ૨ દા. રૂા. ૧)~

૮૦) ચોખા ગૂણુ ૫ ના મણુ ૧૦ ની ખાંડી ૦૥૬ દા. રૂા. ૧૬૦)







५६. ५१. १.

## મનોયત્ન ૧૨ મું (સવાલ)

સાલ ૧૯૯૬ના આસો વદ ૧૨ને વાર સોમ તા. ૨૮-૧૦-૪૦

ટીપ:-મનોયત્ન ૧૦થી ઉધાર માલ આપીએ અથવા ભાતીએ તેનું નામું નોંધથી માંડવાનું છે માટે નીચેના સવાલ ઉપરથી રોકડ મેળ અને નોંધ ઉધાર અને જમેથી માંડવું.

૧. આજની સિલક રૂા. ૧૬૫૫૫૫ છે.

૨. દે. વલ્લભભાઈ વસનજી ગઈ કાલે રૂા. ૫) ઉપલક લઈ ગએલા તે પાછા આપી ગયા તે ભૂલથી ગઈ કાલે લખવા રહી ગએલા તે સિલક વધઘટ ખાતે ઉધારેલા છે. તે જમા કરો.

૩. દેસાઈ પ્રધર્સ ચાહ પેટી ૨ નો હિસાબ લઈ ગયા વટાવ ટકા ૧ લેખે કાપી લીધા.

૪. દે. વલ્લભભાઈ ભીમભાઈ હિસાબ ચૂકતેમાં રૂા. ૨૮૫ રોકડા આપી ગયા અને ૦)ના ઉપરના છૂટ કસર લીધી.

૫. આંધળા લૂલાને ૦૮ ની પાંચઝો વહેંચી.

૬. શા. વરજદાસ લખમીદાસ રૂા. ૫૦૦) રોકડા ભરી ગયા હા. પોતે.

૭. ગીની નંગ ૫ દા. રૂા. ૧૪૫૫૫ લેખે રોકડેથી લીધી વટાવ મળ્યો.

૮. બાઈ હરિગૌવરી તે નંદશંકર તાપીશંકરની છોકરી વ્યાજ ચૂકતે લઈ ગયાં તેમાં ગીની નંગ ૫ દા. રૂા. ૧૫) લેખે લીધી બાકી ચૂકતે રોકડા લીધા. ગીની રૂા. ૧૫) ની ગણાય એટલે વટાવ મળ્યો.

૯. કાર્ડ કવર ટિકિટ રૂા. ૧) ની લાભ્યા. ચાહ કપ ૩) ૦) પાન સોપારી ૦)ના

૧૦. શા. નટવરલાલ નાનાલાલ ઉધાર નીચે મુજબ માલ લઈ ગયા. તે પેટે રૂા. ૧૦૦) રોકડા આપી ગયા હા. પોતે.

૨૧૦) ચોખા ગૂણુ ૧૦ ના મણુ ૨૫ ની ખાંડી ૧૫ દા. રૂા. ૧૬૮)

૩૫) તુવરની દાળ ગૂણુ ૨ ના મણુ ૪ ની ખાંડી ૦૫ દા. રૂા. ૧૪૦) લેખે.

શ્રી વ્યાજ ખાતે ઉધાર  
તે બાઈ હરિગૌરી તે  
નંદશંકર તાપીશંકરની  
છોકરીના ખાતે જમા છે

ખાતે.

૨૮૥

ખા. પા. ૧૫

૬૥૥૦૥ શ્રી વટાવ ખાતે જમા  
૧) ૦૥ ૦૥ ૦૥ ૩૥  
ખા. પા. ૨

૫૦૦) શા. વરજદાસ લખમી-  
દાસના ખાતે જમા ખા.  
રોકડા હા. પોતે  
ખા. પા. ૨૬

૨૥૥૦૥ ખાઈ હરિગૌરી તે નંદ-  
શંકર તાપીશંકરની છોક-  
રીના ખાતે જમે ખા.  
વ્યાજના વ્યાજવહી પા.  
૪ મુજબના તમારા  
ખાતે જમા કરી શ્રી  
વ્યાજ ખાતે ઉધાર છે.  
ખા. પા. ૧૭

૧૦૦) શા. નટવરલાલ નાનાલાલ  
ના ખાતે જમા ખા.  
ચોખા ગૂણ ૧૦ અને  
તુવરની દાળ ગૂણ ૧ લઈ  
ગયા તે પેટે રોકડા હા.  
પોતે. ખા. પા. ૩૭

૧) દેસાઈ પ્રધર્સ કું. ના  
ખાતે જમે ખા. તમારે  
બુવાર ગાદવી ૧ હા. રૂ.  
૧૩૪) લેખે આવતી કાલે

ખા. પા. ૬

૧૦૨૥૦૥ ખાઈ હરિગૌરી તે નંદ-  
શંકર તાપીશંકરની  
છોકરીના ખાતે ઉધાર  
ખા. વ્યાજ ચૂકતે હિસાબે  
લઈ ગયા હા. પોતે

૭૫૦૦૦ ગીની નંગ પ  
૬૨ રૂ. ૧૫)

૨૬૦૦૦ રોકડા ચૂકતે

૧૦૨૦૦૦

ખા. પા. ૧૭

૧૦ શ્રી ખરચ ખાતે ઉધાર

૧) કાર્ડ કવર ટિકિટ

૦) ચાહુ કપ ૩

૦) પાનસોપારી

૧૦

ખા. પા. ૩

૨૨૨૦૦૦

૧૦૪૦૦૦૦૦ શ્રી જલુસ ખાકી

૧૨૬૨૦૦૦

તોલ્લી લેવા કરી તેના  
ખાનાનો શકડો આપ્યો

હા. મગનલાલ

५५. ५६. ९

४५२॥ श्री भासना वजरा भाते

જમા યો. રોકડ વકરાના

41. 41. 13

१२६२॥५॥

ઉધારનોંધ પા. ૩.

• ••••

શ્રી ૧૧

સાલ ૧૯૬૬ના આસો વહ ૧૨ને વાર સોમ તા. ૨૬-૧૦-૪૦

६

२४५) शा. नटवरदास नानादासना भाते उधार डा. पोते भीम  
नं० ४.

૨૩૦) ચોખા ગૂણુ ૧૦ ના મણુ ૨૫) ની ખાંડી ૧૧ ઠા.  
૩૧. ૧૬૮) લેખે.

૩૫) તુવરની દાળ ગૂણુ ૧ ના મણુ ૫ ની ખાંડી ૦  
દા. રૂ. ૧૪૦) લેજે,

284)

ਅ. ਪ. ੩੭

284)

## तारीख

૨૪૫) શ્રી માલ વકરા ખાતે જમા.

284)

ਪਾ. ਪਾ. ੧.

श्री ११

3

શા. ૧૧૧) લેખે આપી ગયા હા. પોતે ખા. પા. ૩૨.

333)

## तारीख

૩૩૩) શ્રી માલ જરીદ ખાતે ઉધાર ખા. ઘઉં ગાદ્દી

3 41.

५॥ ५॥ १॥

333)

अनोयत्न १३ भुं. (सवाल)

શ્રાવણ ૧૯૯૬ના આસો વદ ૧૩ને વાર ભોમ તા. ૨૬-૧૦-૪૦

૧. આજની સિલક રૂ. ૧૦૪૦૧૧૦૧૧ છે.

૨. દેસાઈ બ્રધર્સ ઉધાર જુવાર ગાંધી ૧ હા. રૂ. ૧૩૪ લેખે લઈ ગયા હા. મગનલાલ (ગઈ કાલે ખાનું આપી ગયા હતા તે.)

૩. કે. વડલભાઈ લીમભાઈ તુવરની દાળ મધુ ૧ વઢ  
૧૦ મે લઈ ગયેલા તે સચેરા વગર ચડતી નહિ હોવાથી  
પાછી આપી ગયા.

४. भे. नुरभासद डोसाभाधने त्यांथी निमकनी गूळु रय  
हा. डा. ४) वेणे उधार लाव्या. साक्षी (वटाव नहि)

પ. નિમકની ગાડી ૩ નું ગાદ્દી બાકું તથા ઉતરાઈના  
૩ા. રાઈ રોકડા આપ્યા.





४५२॥

२१६६॥८॥

२१६६॥॥॥॥॥॥॥

ઉધાર નોંધ પા. ૪.

શ્રી ૧૫

માલ ૧૯૯૬ના આસો વદ ૧૩ને વાર ભોમ તા. ૨૬-૧૦-૪૦

૧૩૪) દેસાઈ પ્રધર્સના ખાતે ઉધાર ખા. જુવાર ગાંધી ૧ દા.  
 રા. ૧૩૪) લેખે હા. મગનલાલ. બીલ નં. ૫ ખા. પા. ૧૩.

૧૩૪) દેસાઈ ઝીણાભાઈ જીવજીતના ખાતે ઉધાર બા. જીવાર  
ગાદતી ૧ હા. રૂ. ૧૩૪) લેખે હા. પોતે. ખીલ નંબર ૬.  
ખા. પા. ૧૪.

२६८)

## તારીખ

૨૬૮) શ્રી માલના વકરા ખાતે જમા ખા. પા. ૧.

२६८)

જમે નોંધ પા. ૪.

શ્રી ૧૧

સાલ ૧૯૯૬ના આસો વદ ૧૩ને વાર બોમ તા. ૨૬-૧૦-૪૦

૪૩૩ દેસાઈ વદલ્લભભાઈ ભીમભાઈના ખાતે જમે ખા. તુવરની દાળ મજુ ૧ તમો વદ ૧૦ મે લઈ ગએલા તે પાછી આપી ગયા હા. પોતે ખા. પા. ૧૫.

૧૦૦) મે. નુરમામદ ડોસાભાઈના ખાતે જમા ખા. નિમકની ગૂણ  
૨૫ દા. રૂ. ૪) લેખે બીલ નં. ૧૧૩૧ મુજબ ખા. પા. પ.

૧૦૪૥

તારીખ

૧૦૪૥ શ્રી માલ ખરીદ ખાતે ઉધાર ખા. પા. ૧.

૧૦૪૥

## મનોચિત્ર ૧૪ મું. ( સવાલ )

સાલ ૧૯૨૬ના આસો વદ ૧૪ને વાર બુધ તા. ૩૦-૧૦-૪૦

૧. આજની સિલક રૂ. ૧૭૧૪૮૮ છે.

૨. જીનવાળા મોતી રાઘવજીએ કપાસિયા ગાદલી ૧૦૦  
આજે તોલી આપવા કરેલા પાંચ આજના બજાર ભાવ રૂ. ૪૩  
પ્રમાણે આપણે તોલી નહિ લેતાં નફાના રોકડા લઈ સોદો ખેંડી  
આપ્યો રૂ. ૨૦૦) નફાના અને બાનાના રૂ. ૫) મલી રૂ.  
૨૦૫) રોકડા મળ્યા.

૩. દેસાઈ પ્રધર્સ, જીજીભાઈ જીવજી, અને નટવલાલ  
નાનાલાલને ત્યાંથી માલનો હિસાબ ચૂકતે હા. મહેતાજી વરાનજી લઈ  
આવ્યા. (એઓ ઘરાક છે. માટે વટાવ કાપી આપવાનો નથી.)

૪. મે. નુરમામદ ડોસાભાઈને ત્યાંથી હિસાબ લેવા આવ્યા.  
તેને વટાવ ટકા ૧ લેખે કાપી લઈ આપો. મીઠાંની ગૂણ ૨૫  
સાફી લાવેલા છે. માટે તેનો વટાવ કાપવાનો નથી. પા. કસન  
જેરામ અડાજીવાળા ઘઉં ગાડી ૩ ના રૂ. ૩૩૩ લેવા આવ્યા તો  
તેને વટાવ ટકા ૧ લેખે તથા આપણા લેણા રૂ. કાપી લઈ આપો.

૫. દેસાઈ મોહનલાલ નારજી મરોલીવાળા જુવાર ગાદી  
૫-૩-૧ નો હિસાબ લેવા આવ્યા તો તેને વટાવ ટકા ૧  
લેખે અને (તેઓ એ) જુવાર પેટે લીધેલા રૂપિયા કાપી આપી  
લઈ ગયા.



૩૬૬૧૧૧ શ્રી માલના વકરા ખાતે  
જમે બા. રોકડ વકરો.

ખા. પા. ૧

૨૮૨૫)૧૧૧

હિસાબ ચૂકતે લઈ ગયા  
હા. પોતે ખા. પા. ૩૨

૫૬૨૧૧૧ દે. મોહનભાઈ નારણજી  
મરો લી વાળા ના ખાતે  
ઉધાર બા. જુવાર ગાદ્દી  
૫-૩-૧૧ નો હિસાબ  
ચૂકતે લઈ ગયા હા. પોતે  
ખા. પા. ૧૧

૦૧૨ શા. નેમચંદ નાથજીના  
ખાતે ઉધાર બા. હૂંડી  
રૂ. ૧૨૦૦)ના વટાવના  
જમે હતા તે રોકડા લઈ  
ગયા હા. ભીમભાઈ  
ખા. પા. ૨૫

૧૪૫૧૧૧

૧૩૭૩૧૧૧ શ્રી જજીસ ખાડી  
૨૮૨૫)૧૧૧

ટીપ:-આસો વદ ૧૪ નથી પણ  
મેળ લખ્યો છે જુઓ મનોયત્ન ૧૫.

## મનોયત્ન ૧૫ મું (સવાલ)

સાલ ૧૯૯૬ના આસો વદ ૦)) ને વાર બુધ તા. ૩૦-૧૦-૪૦

૧. આજની સિલક રૂ. ૧૩૭૩૧૧૧ છે.

૨. દેસાઈ વલ્લભભાઈ ભીમભાઈ તુવર દાળ માણુ ૧ પાછી  
આપી ગયેલા તેના રૂ. ૪૧૧૧ રોકડા લઈ ગયા હા. પોતે.

૩. શા. નાનચંદ કપુરચંદને ત્યાંથી હિસાબ ચૂકતે અને  
દેસાઈ રણછોડજી ગોવિંદજીને ત્યાંથી રોકડા રૂ. ૫૦) હા. મે.  
વશનજી લઈ આવ્યા.

૪ રોકડ વકરો રૂ. ૪૩૩૧૧૧

૫ ચોખા ખાંડી ૫ કોલમના શા. લાલદાસ ફકીરદાસથી  
લેવા કર્યા તે રોકડા રૂ. ૩૧૧ નફાના લઈ શા. નાનચંદ કૃષ્ણજીને  
આપી દીધા.

શ્રી ૧૧

સાલ ૧૯૯૬ના આસો વદ ૦))ને વાર બુધ તા. ૩૦-૧૦-૪૦

५

ॐ

૧૩૭૩॥ શ્રી પુરાંત બાકી.

૩૧- શ્રી વટાવ ખાતે જન્મે  
ખા. પા. ૨.

૮૯) શા. નાનચંદ કપુરચંદ  
ને ખાતે જમે ખા. હિસાબ  
ચૂકતે હા. મે. વશનજી  
ખા. પા. ૩૮.

૪૩૩ દે. વલ્લભભાઈ ભીમ-  
ખાતે ઉધાર ખાં. તુવરની  
દાળ મણ ૧ પાછી આપી  
ગયેલા તેના શેકડા લઈ  
ગયા હા. પોતે.  
ખા. પા. ૧૫.

7118

૫૦) દે. રણછોડજી ગોવીંદજી  
ના ખાતે જમા બા.  
માલ પેટે રોકડા હા. મે.  
વશનજી બા. પા. ૧૨.

૧૯૪૫)≡ શ્રી જાણસ પાણી.

9684117

૪૩૩૩૩- શ્રી માલના વકરા ખ.તે  
જમા ખા. રોકડ વકરા.  
ખા. પા. ૧.

9685117

**ટીપ:-**વદ ૧૪ નહોતી (ઘટતી હતી) તે વેપારી રિવાજે છેલ્લે કાતી છે અને એકજ તારીખ વારના એ મેળ ક્યાં છે તે એકજ જાણવો.

મનોયત્ન ૧૬ મું. ( સત્તાલ )—( જવાબ. )

સાક્ષ ૧૯૬૬ના આસો વદ ૧ને વાર ગરેબી તા. ૧-૧૧-૪૦

રળ, વારો, હડતાલ, કે આફત હોય ત્યારે દુકાન બંધ રહે છે. ત્યારે કંઈ લાભતા નથી, બીજા દિવસની મિતિ લાખી મેળ દોરે છે. અને કેટલાક ખાલી મિતિ દોરી જમા ઉધાર લાખી, ગયા દિવસની જે સિલક હોય તે શ્રી પુરાંત અને તેજ શ્રી જણસ લાખી મેળ બંધ કરે છે.

(કાચું સરવાયું કાઢો.)

અને તે મળી રહે ત્યારબાદ વરસ આખરે ખાતાની માંડવાળના નિયમો પાને ૧૩૩-૧૩૪. મુજબ જમા ખર્ચોમિશ્ર કરી ખતવી. 'પાકું' સરવાયુ' પાના ૧૨૬ મુજબ કાઢો. જુના ખાતાં માંડી-વાળી બાકી નવી ખાતાવહી સાલ ૧૯૬૭ એ સાંકળાયું' કરી ચઢાવવો નવો મેળ કરો.

મનોત્ન ૧૭ માનો જવાબ.

(કાચું સરવાચું કાઢો.)

આતાવહીથી દરેક આતાના સરવાળા કરી દરેક આતાઓની  
બાકી કાઢવી. જુઓ નં. ૧૩ પાનું ૧૨૫.

જમા ખર્ચીમેળ. (રો. પા. ૧૭.)

[illegible]

શ્રી ૧૫

સાલ ૧૯૯૬ના આરો. વદ ૦)) જમા ખર્ચી મેળ

3

ॐ

૦)૧। શ્રી ગણેશાયન નમઃ

૦૦૧ શા. ઉમાકાન્ત મગનલાલ  
ખાતે જમા ખા. વ્યાજના  
વ્યાજવહી પાના ૧૨ મુજ  
બના સર. ૧૩૮૧ દા. રૂ.

૦)≡ લેખે તમારા ખાતે  
જમા કરી શ્રી વ્યાજ  
ખાતે ઉધાર છે.

ખા. પા. ૨૧.

०॥ शा. केशरीयंद भाषा-  
 भाष मुंजधवाणाना भाते  
 जभा भा. व्याजना व्या-

રાજા શ્રી વ્યાજ ખાતે ઉધાર

ગા ગા જમે શા. ઉમા.  
કાન્ત મગનલાલ  
નાખાતે.

८॥ जमे शा. डेशरी-  
यंद बाबाबाई  
ना भाते.

૨) જમે શ્રીમતી વિદ્યા  
ગૌરી નાનાભાઈના  
ખાતે.

२॥ॐ॥

જવહી પાના. ૧૨ મુજ-  
ખના સર. ૮૨ દા. ૩ા.  
૦ાા લેખે તમારા ખાતે  
જમા કરી શ્રી વ્યાજ  
ખાતે ઉધાર છે.  
ખા. પા. ૧૦.

૨) શ્રીમતી વિદ્યાગૌરી નાના-  
ભાઈના ખાતે જમા ખા.  
વ્યાજના દેવા સર ૪૦૦  
દા. ૩. ૦ા લેખે વ્યાજ-  
વહી પાના ૧૩ મુજખના  
તમારા ખાતે જમા કરી  
ઉધાર છે. ખા. પા. ૨૪

૨૮૩) શ્રી વ્યાજ ખાતે જમા

૩ાાાા ઉધાર શા. ભોગી-  
લાલ આત્મારામના  
ખાતે.

૨૭૩ાા ઉધાર શા. વરજ-  
દાસ લખમીદાસ  
ને ખાતે.

૧૧૦ા ઉધાર દે. વલ્લભ-  
ભાઈ વસનભીના  
ખાતે.

૨ાાાા ઉધાર શા. અભે-  
ચંદ માણેકચંદના  
ખાતે.

૦ાાાા ઉધાર શા. નગીન-  
ચંદ ઝવેરચંદના  
ખાતે.

૩ાાાાા શા. ભોગીલાલ આત્મા-  
રામના ખાતે ઉધાર ખા.  
વ્યાજના વ્યાજવહી  
પાના ૧૪ મુજખના લેખ  
સર ૪૨૫ દા. ૩ા. ૦ાાા  
લેખે તમારા ખાતે ઉધારી  
શ્રી વ્યાજ ખાતે જમા છે

૨૭૩ાા શા. વરજદાસ લખમી-  
દાસના ખાતે ઉધાર ખા.  
વ્યાજના વ્યાજવહી પાના  
૧૫ મુજખના લેખ  
સર ૩૬૪૫૦ દા. ૩. ૦ાા  
લેખે તમારે ખાતે ઉધારી  
શ્રી વ્યાજ ખાતે જમા  
છે. ખા. પા. ૨૬

૧૧૦ા દે. વલ્લભભાઈ વસનભીના  
ખાતે ઉધાર ખા. વ્યા-  
જના વ્યાજવહી પાના ૧૬  
મુજખના લેખ સર  
૧૬૭ાા દા. ૩. ૦ાા લેખે  
તમારા ખાતે ઉધારી શ્રી  
વ્યાજ ખાતે જમા છે.  
ખા. પા. ૧૬

૦ાાાાા શા. નાથાભાઈ રણછોડ-  
દાસના ખાતે ઉધાર ખા.  
વ્યાજના વ્યાજવહી પા.  
૧૭ મુજખના લેખ સર  
૧૧૨ા દા. ૩. ૦ાા લેખે  
તમારા ખાતે ઉધારી શ્રી  
વ્યાજ ખાતે જમા છે.  
ખા. પા. ૩૧

૦૧૧-૧૧ ઉધાર શા. નાથા-  
ભાઈ રણછોડદાસ  
ના ખાતે.

૦૧૧- ઉધાર દે. સુર-  
ભાઈ રૂઢરજીના  
ખાતે.

૨૮૩) ખા. પા. ૯

૧૪૨૫) શ્રી માલ વકરા ખાતે જમા  
ખા. આસો વદ ૦)) નીચે  
મુજબના સિલક માલના  
તે ઉધાર શ્રી વેપારના  
સિલક માલ ખાતે.  
ખા. પા. ૧

૫૧૬૧-૧ શ્રી વટાવ ખાતે જમા

૫૧૬૧-૧ વરસ આખરે  
શ્રી ખરીદ વકરા  
ખાતાના નફાના  
તે ઉધાર શ્રી  
માલ ખરીદ ખાતે

૮) મુકાદમ નારણ માવ-  
જીના ખાતે જમા ખા.  
ગાડીભાડાના ખીલ નંબર  
૫૫ મુજબનો સામસામે  
હિસાબ સમજી નક્કી  
તમારા લેણા થયા તે  
તમારા ખાતે જમા કરી  
શ્રી વટાવ ખાતે ઉધાર  
છે. ખા. પા. ૪૦

૩૨) શા. ભાઈદાસ પરસોતમ  
દાસના ખાતે જમા ખા.  
વખાર ભાડાના ભાડા-

૨૧૧-૧ શા. અલેયંદ માણિક્યંદ  
ના ખાતે ઉધાર ખા.  
વ્યાજના વ્યાજવહી પાના  
૧૮ મુજબના લેણા સર  
૨૯૫ દા. રૂ. ૦૧૧  
લેખે તમારા ખાતે ઉધારી  
શ્રી વ્યાજ ખાતે જમા છે.  
ખા. પા. ૩૦

૦૧૧-૧ શા. નગીનચંદ ઝવેર-  
ચંદના ખાતે ઉધાર ખા.  
વ્યાજના વ્યાજવહી પાના  
૧૬ મુજબના લેણા સર  
૧૩૩૩ દા. રૂ. ૦૧ લેખે  
તમારા ખાતે ઉધારી શ્રી  
વ્યાજ ખાતે જમા છે.  
ખા. પા. ૨૬

૦૧૧- દે. સુરભાઈ રૂઢરજી  
અંકલેશ્વરવાળાના ખાતે  
ઉધાર ખા. વ્યાજના  
વ્યાજવહી પાના ૨૦ મુજ-  
બના લેણા સર ૭૫ દા.  
રૂ. ૦૧૧ લેખે તમારા  
ખાતે ઉધારી શ્રી વ્યાજ  
ખાતે જમા છે.  
ખા. પા. ૩૫

૧૪૨૫) શ્રી વેપારના સિલક  
માલ ખાતે ઉધાર ખા.  
વરસ આખરે આસો વદ  
૦)) એ સિલક માલ  
નીચે મુજબનો રહ્યો  
તેના જમે શ્રી માલ વકરા  
ખાતે



ચિટ્ટી મુજબના આસો  
વહ ૦)) સુધીના તમારા  
લેણા થયા તે તમારા  
ખાતે જમા કરી શ્રી  
વટાવ ખાતે ઉધાર છે.  
ખા. પા. ૪૧

૨૫) મે. વસનજી કેશવજીના  
ખાતે જમા ખા. આસો  
વહ ૧ થી આસો વહ  
૦)) સુધીના વરસ એક  
ના રૂા. ૬૦૦) લેખે તે  
ઉધાર શ્રી વટાવ ખાતે  
ખા. પા. ૨૨

૨૬૬ા શ્રી વટાવ ખાતે જમા  
૨૬૬ા વ્યાજ ખાતેના  
વધારા તે ઉધાર  
શ્રી વ્યાજ ખાતે

૨૬૬ા  
ખા. પા. ૨

૧૪ાાાા શ્રી ખરચ ખાતે જમા  
તે ઉધાર શ્રી વટાવ ખાતે  
ખા. પા. ૩

૧૧) શ્રી ધર્માદા ખાતે જમા  
તે ઉધાર શ્રી વટાવ ખાતે  
ખા. પા. ૨૩

૧૦) શ્રી આસામી ખાધ  
ખાતે જમા તે ઉધાર શ્રી  
વટાવ ખાતે ખા. પા. ૪૨

૪૧) નિમક ગૂણુ ૧૦ના

૧૧૫) ખાંડ દા. ૪ ના

૪૦) ચાહુ રતલ ૫૦ના

૪૨૫) જીવાર ગાદ્દી ૭ના

૫૬૦) ચોખા ગૂણુ ૪૦ના

૧૭૫) ઘઉં ગાદ્દી ૧ાના

૬૬) પરચરણ માલના

૧૪૨૫)

ખા. પા. ૩૬

૫૧૬ાા શ્રી માલ ખરીદ ખાતે  
ઉધાર ખા. વરસઆખરે  
માલમાં રહેલા નફાના  
તે જમે શ્રી વટાવ ખાતે  
ખા. પા. ૧

૪૦) શ્રી વટાવ ખાતે ઉધાર

૮) જમે મુકાદમ નારણ  
માવજીના ખાતે

૩૨) જમે શા. ભાઈદાસ  
પરસોતમનાદાસ  
ખાતે

૪૦)  
ખા. પા. ૨

૫૦ાાાા શ્રી વટાવ ખાતે ઉધાર  
ખા. નીચે મુજબના  
ખાતાંનો વધારો

૨૫) મે. વસનજી કેશ-  
વજી

૬૫૨૩૥૥૥ ભાઈ નાનાભાઈ હરિ-  
ભાઈના ખાતે જમા ખા.  
વરસ આખરે દુકાન  
ખાતેના નફાના તે ઉધાર  
શ્રી વટાવ ખાતે.  
ખા. પા. ૬

૩૫૪૭૭૮

૧૪૥૥૥૥૥ જમે શ્રી ખરચ  
ખાતે

૧૧) જમે ધર્માદા ખાતે  
૫૦૥૥૥૥૥

૨૨૬૥૥ શ્રી વ્યાજ ખાતે ઉધાર  
ખા. વરસ આખરે સદર  
ખાતાના વધારાના ઉધારી  
શ્રી વટાવ ખાતે જમા  
છે. ખા. પા. ૬

૧૦) શ્રી વટાવ ખાતે ઉધાર

૧૦) જમે શ્રી આસામી  
ખાધ ખાતે

૬૫૨૩૬૥૥ શ્રી વટાવ ખાતે ઉધાર  
ખા. દુકાનના કુલ નફાના  
તે જમે શેઠ નાનાભાઈ  
હરિભાઈના ખાતે  
ખા. પા. ૨

૩૫૪૭૭૮

ટીપ્પણી:—

૧. ખંકના ખાતાનું વ્યાજ ચઢાવ્યું નથી કારણ કે ખંકનો વ્યાજનો આંકડો આવેથી તપાસી જમાખર્ચ નાંખવામાં આવે છે.

૨. શેઠના ખાતાનું વ્યાજ ગણવામાં આવ્યું નથી આખી દુકાનના નફા તોટાનો માલિક શેઠ છે એટલે વ્યાજના વધઘટનો માલિક શેઠ છે. ભાગીદારો હોય તો દરેક ભાગીદારોના ખાતાનું વ્યાજ ગણવામાં આવે છે અને હવાલો જમાખર્ચ વ્યાજ ખાતે લઈ જવામાં આવે છે.

૩. ઘરાકો અને વેપારીઓના ખાતાઓનું વ્યાજ ગણવામાં આવ્યું નથી. કારણ કે સુદતસર નાણાં આપલે કરે છે. જો તે પ્રમાણે નહિ આપી જાય અને આપીએ નહિ તો વ્યાજ ગણવાનો રિવાજ છે, તો તે પ્રમાણે વ્યાજ ગણી હવાલો નાંખવા.

૪. વેપારના સિલક માલ ખાતેના હવાલો આસો વદ ૦૦) નાંખ્યો છે અને તે હવાલો નવી સાલમાં કારતક સુદ ૧ મે



ની રાત્રે દુકાનમાં સિલક  
માલ રહેલો તેના સદર  
ખાતે ઉધારેલા તે આજ  
દીને જમા કરી શ્રી  
માલ ખરીદ ખાતે ઉધાર  
છે. ખા. પા. ૬

ખાતે જમા કર્યા છે.

૪૧) નિમકની ગૂણ ૧૦ના

૧૧૫) ખાંડ દા. ૪ ના

૪૦) ચાહુ રતલ ૫૦ના

૪૨૫) બુવાર ગા. ૭ના

૫૬૦) ચોખા ગૂ. ૪૦ના

૧૭૫) ઘઉં ગાલ્લી ૧૧ ના

૬૬) પરચુરણ માલના

૧૪૨૫)

## ખાતાવહી.

અનુક્રમણિકા કરી, પાનાં લખી, ખાતાઓ પાડી ખતવો,  
મનોયત્ન ૧૫ અને ખાતાના સરવાળા કરો, કાચું સરવાળું કાઢો.  
દરેક નીચેના ખાતાઓમાં પહેલો સરવાળો કાચા સરવાળા  
માટેનો છે. અને છેવટના સરવાળા એ ખાતાની માંડવાળ તથા  
મોટી લીટી દોરી બાકી કાઢી છે તે પાકા સરવાળા માટેની છે.

શ્રી ૧૧ ખા. પા. ૧

શ્રી માલ ખરીદ વકરા ખાતુ સાલ ૧૯૬૬.

જ

ઉ

૨૧૧ રો. પા. ૧ આસો વદ ૧ ૨૨૪) ૨૧૧ રો. પા. ૧ આ. વ. ૧  
૬૭૧ રો. પા. ૨ આ. વ. ૨ ૭૫૨ રો. પા. ૨ આ. વ. ૨  
૧૦૫) ૨૧૧ રો. પા. ૩ આ. વ. ૩ ૩૭૧૧૧ રો. પા. ૩ આ. વ. ૩  
૧૭૬) ૨૧૧ રો. પા. ૪ આ. વ. ૪ ૪૮૭) ૨૧૧ રો. પા. ૫ આ. વ. ૫  
૨૫૬૧૧) ૨૧૧ રો. પા. ૫ આ. વ. ૫ ૪૭૩ રો. પા. ૬ આ. વ. ૬  
૨૬૦૧૧૧) ૨૧૧ રો. પા. ૬ આ. વ. ૬ ૧૦૧૨) ૦૧ રો. પા. ૭ આ. વ. ૭  
૧૬૩૧૧૧) ૨૧૧ રો. પા. ૭ આ. વ. ૭ ૧૩૨ રો. પા. ૮ આ. વ. ૮  
૩૨૭) ૨૧૧ રો. પા. ૮ આ. વ. ૮ ૩૧૧ રો. પા. ૯ આ. વ. ૯  
૩૦૭) ૨૧૧ રો. પા. ૯ આ. વ. ૯ ૮૮૩૧૧ નો. પા. ૧ આ. વ. ૧૦  
૩૦૩૦૧૧ રો. પા. ૧૦ આ. વ. ૧૦ ૧૧૫૧૧૧ નો. પા. ૨ આ. વ. ૧૧

૬૬૩૩૩ નો. પા. ૧ આ. વ. ૧૦ ડડડ) નો. પા. ૩ આ. વ. ૧૨  
 ૪૨૧૩૩૩ રો. પા. ૧૧ આ. વ. ૧૧ રા રો. પા. ૧૩ આ. વ. ૧૩  
 ૧૨૫ નો. પા. ૨ આ. વ. ૧૧ ૧૦૪૩૩ નો. પા. ૪ આ. વ. ૧૩  
 ૪૫૨૩૩ રો. પા. ૧૨ આ. વ. ૧૨  
 ૨૪૫) નો. પા. ૩ આ. વ. ૧૨  
 ૫૨૫) નો. પા. ૧૩ આ. વ. ૧૩ ૫૧૬૩૩ રો. પા. ૧૬ આ. વ. ૦))  
 ૨૬૮) નો. પા. ૩ આ. વ. ૧૩  
 ૩૬૩૩૩ રો. પા. ૧૪ આ. વ. ૧૪  
 ૪૩૩૩૩ રો. પા. ૧૫ આ. વ. ૦))

૪૬૮૭૮

૧૪૨૫) રો. પા. ૧૬ આ. વ. ૦))

૬૪૧૨૮

શ્રી ૧૧ આ. પા. ૨.

શ્રી વટાવ ખાતું સાત ૧૬૬૬

જ ઉ

૨) રો. પા. ૧ આ. વ. ૧ ૦૧ રો. પા. ૪ આ. વ. ૪  
 ૭૮ રો. પા. ૨ આ. વ. ૨ ૦૨ રો. પા. ૫ આ. વ. ૫  
 ૧) રો. પા. ૩ આ. વ. ૩ ૦૩ રો. પા. ૭ આ. વ. ૭  
 ૧૩૩૩૦૦ રો. પા. ૫ આ. વ. ૫ ૦૪ રો. પા. ૧૦ આ. વ. ૧૦  
 ૦૪ રો. પા. ૬ આ. વ. ૬ ૦૫ રો. પા. ૧૨ આ. વ. ૧૨  
 ૪) રો. પા. ૭ આ. વ. ૭  
 ૧૦) રો. પા. ૮ આ. વ. ૮  
 ૬૩ રો. પા. ૯ આ. વ. ૯

૧૩૩૩

૧૦૦૩૩૩૩ રો. પા. ૧૬ આ. વ. ૦))  
 ૬૫૨૩૩૩ રો. પા. ૧૬ આ. વ. ૦))

૧૦૫૫)~

૩૧૦૧૧ શે. પા. ૧૧ આ. વ. ૧૧  
 ૬૧૧૦૧૧ શે. પા. ૧૨ આ. વ. ૧૨  
 ૨૧૩)૦૧૧૧ શે. પા. ૧૪ આ. વ. ૧૪  
 ૩૧- શે. પા. ૧૫ આ. વ. ૦))

૨૭૧૧૧૧૧૧  
 ૭૮૩)-૧ શે. પા. ૧૬ આ. વ. ૦))  
 ૪૦) શે. પા. ૧૬ આ. વ. ૦))

૧૦૫૫)-

શ્રી ૧૧ આ. પા. ૩.

શ્રી ખરચ ખાતું સાલ ૧૯૬૬.

જ

ઉ

૦૧૦૧ શે. પા. ૮ આ. વ. ૭	૩૧-૧૧૧ શે. પા. ૧ આસો વદ ૧
૦૧૦૧	૨૧- શે. પા. ૨ આ. વ. ૨
૧૪૧૧૧-૧૧૧ શે. પા. ૧૬ આ. વ. ૦))	૦૧- શે. પા. ૩ આ. વ. ૩
૧૫)-૧	૦)૧- શે. પા. ૪ આ. વ. ૪
	૨૧- શે. પા. ૫ આ. વ. ૫
	૦૧- શે. પા. ૬ આ. વ. ૬
	૧૧ શે. પા. ૭ આ. વ. ૭
	૦૧- શે. પા. ૮ આ. વ. ૮
	૨) શે. પા. ૯ આ. વ. ૯
	૧૧- શે. પા. ૧૨ આ. વ. ૧૨

૧૫)-૧











૦ ૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦

શ્રી ૧ા આ. પા. ૧૩

હેસાઈ પ્રધર્મનું ખાતું સાલ ૧૯૬૬

જ

ઉ

૧૧પાટ્ટા નોં. પા. ૨ આ. વ. ૧૧ ૧) રો. પા. ૮ આ. વ. ૭  
 ૧) રો. પા. ૧૧ આ. વ. ૧૨ ૧૧૪ાટ્ટા રો. પા. ૧૨ આ. વ. ૧૨  
 ૧૧૩) રો. પા. ૧૪ આ. વ. ૧૪ ૧૩૪) નોં. પા. ૪ આ. વ. ૧૩

૨૪૬ાટ્ટા

૨૪૬ાટ્ટા

૦ ૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦

શ્રી ૧ા આ. પા. ૧૪

હેસાઈ શ્રીજાભાઈ જીવજીવનું ખાતું સાલ ૧૯૬૬

જ

ઉ

૨૫) રો. પા. ૮ આ. વ. ૮ ૩૬ાાાાા રો. પા. ૮ આ. વ. ૮  
 ૧૦૧) રો. પા. ૧૩ આ. વ. ૧૩ ૧૩૪) નોં. પા. ૧૩ આ. વ. ૧૩  
 ૪૭ાાાાા રો. પા. ૧૪ આ. વ. ૧૪

૧૭૩ાાાાા

૧૭૩ાાાાા

૦ ૦ ૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦

શ્રી ૧ા આ. પા. ૧૫

હેસાઈ વલ્લભભાઈ ભીમભાઈનું ખાતું સાલ ૧૯૬૬

જ

ઉ

૫૦) રો. પા. ૪ આ. વ. ૪ ૬૪) રો. પા. ૪ આ. વ. ૪  
 ૫૦) રો. પા. ૧૦ આ. વ. ૧૦ ૬૪ાા નોં. પા. ૧ આ. વ. ૧૦  
 ૨૮ાાા રો. પા. ૧૩ આ. વ. ૧૩ ૪ાા રો. પા. ૧૫ આ. વ. ૦)

૧૩૩ાા

૧૩૩ાા













၄

६

૪૦૦) રો. પા. ૭ આ. વ. ૬

१२५)

૧૬ ૦૦ )

੦)) ਨ. ਆ. ਪਾ. ੧੪

४०:॥१॥

800111-11

૨૭૫૧૧-૧૧ બાકી લેણા સાલ ૧૯૯૭

ના કારતકે સુદ ૧ ન.

ખા. પા. ૧૪ લીધા તે

[illegible]

પટેલ કરસન જેરામનું ખાતું સાલ ૧૯૯૬

५

ॐ

૩૩ રો. પા. ૬ આ. વ. ૮

૧૦૬૧૧૧- રો. પા. ૬ આ. વ. ૫

૩૩૩) નો. પા. ૩ આ. વ. ૧૨

੨੨੬॥= ਰੋ. ਪਾ. ੧੪ ਆ. ੧. ੧੪

33418

33418

0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0

કણિયા કલ્યાણ ભુલાનું ખાતું સાલ ૧૯૬૬

५

3

परप) नो. पा. १ आ. व. १०

પરપ) બાકી દેવા આસો વદ

૦)) ન. ખા. પા. ૧૫

परप)

५२५)

પરપ) બાકી દેવા સાલ ૧૯૯૭

કારતક સુદ ૧ ન. ખા.

પા. ૧૫ લીધા તે

પટેલ મોતીલાલ રાઘવજીનું ખાતું સાલ ૧૯૯૬

५

ॐ

२०५) शे. पा. १४ आ. व. १४

પ) રો. પા. ૧૦ આ. વ. ૧૦

૨૦૦, રો. પા. ૧૪ આ. વ. ૧૪

२०५)

२०५)

[illegible]

શ્રી ૧૧ અ. પા. ૩૫

દેસાઈ સુરભાઈ રૂઢરજી અંકલેશ્વરવાળાનું ખાતું સાલ ૧૯૯૬

2

⑤

੨੧੦੦) ਫੋ. ਪਾ. ੧੧ ਆ. ੧. ੧੧

੨੫੫੦) ਫ਼ੋ. ਪਾ. ੧੧ ਆ. ਵ. ੧੧

२१००)

२५५०)

४५०॥ आशी देवा आ. व. ०))

०॥- शे. पा. १६ आ. व. ०))

न. भा. पा. १६

२५५०॥

२५५०॥

૪૫૦) બાકી લેણુ સાલ ૧૯૯૭

ના કારતક સુદ ૧ ન.

આ. પા. ૧૬ લીધા તે

o o o o o o o o o o

શ્રી ૧૧ બા. ૫૧. ૩૬

શા. પ્રાણીવનદાસ જગણીવનદાસનું ખાતું ૧૯૯૬

४

३-

૧૨૫) - બાકી લેખા આસો વદ

१२५)- नो. पा. २ आ. व. ११

o)) ન. આ. પા. ૧૭

१२५)~

१२५)~

૧૧૫) - બાકી લેણા સાલ ૧૯૯૭

ના કારતક સુદ ૧ ન.

આ. પા. ૧૭ લીધા તે

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय श्री ૧। ૫। ૪। ૩૭

શા. નટવરલાલ નાનાલાલનું 'ખાતું' સાલ ૧૯૯૬

৬

੧੦੦) ਜੈ. ਪਾ. ੧੨ ਆ. ਵ. ੧੨ ੨੪੫) ਜੈ. ਪਾ. ੩ ਆ. ਵ. ੧੨

૧૪૫) રો. પા. ૧૪ આ. વ. ૧૪

284)

२४५)

[illegible]

શ્રી સિલક વધઘટ ખાતું સાલ ૧૯૯૬

६

५) शे. पा. १२ आ. व. १२

૫) રો. પા. ૧૧ આ. વ. ૧૧

4)

4)

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय श्री. १। ५। ५। ३६

શ્રી વેપારના સિલક માલ ખાતું સાલ ૧૯૯૬

६

૧૪૨૫) બાકી લેણા આ. વ. ૦)) ૧૪૨૫) રો. પા. ૧૬ આ. વ. ૦))

ન. ખા. પા. ૧૮

१४२५)

१४२५)

૧૪૨૫) બાકી લેણા સાલ ૧૯૯૭

ના કારતક સુદ ૧ ન.  
ખા. પા. ૧૮ લીધા તે

% ୦୭୭୭୭୭୭୪୫୫୫୫- ଶ୍ରୀ ୧। ୩। ୫। ୪୦

મુકાદમ નારણ માવજીનું ખાતું સાલ ૧૯૯૬

६

૮) રો. ખા. ૧૬ આસો વદ ૦))

૮) બાકી દેવા આસો વદ ૦))

c)

c) બાકી દેવા સાથે ૧૯૯૭ ના કારતક સુદ ૧ ન. ખા. પા. ૧૬ લીધા તે

c)

ॐ नमो नमो नमो नमो नमो श्री १। आ. पा. ४१

શા. ભાઈદાસ પરશોતમનુ' ખાતુ' સાલ ૧૯૬૬

५

ॐ

32) રો. પા. ૧૬ આ. વ. ૦))

૩૨) બાકી દેવા આસો વ. ૦))

૧ ખા. ૫૧, ૨૦

੩੨)

32)

૩૨) બાકી દેવા સાલ ૧૯૯૭

ના કારતક સુદ ૧ ન.  
ખા. પા. ૨૦ લીધા તે

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय श्री १। आ. पा. ४२.

શ્રી આસાની ખાધ ખાતું સાલ ૧૯૯૬

५

3

૧૦) રો. પા. ૧૬ ઓસો વદ ૦))

૧૦) બાકી દેવા આસો વદ ૦))

૧૦) બાકી દેવા સાલ ૧૯૬૭

ન ખા. પા. ૨૧

ના કારતક સુદ ૧ ન.

ખા. પા. ૨૧ લીધા તે

કાચું સરવાયું (અવલ સરવાયું) અને પાકું સરવાયું (આખર સરવાયું) જીએ નમુનો નંબર ૧૩-૧૪. પાતું ૧૨૫-૧૨૬.

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय श्री १। आ. पा. १

શ્રી સરંજમનું ખાતું સાલ ૧૯૬૭

३

६

૨૬૬- બાકી લેણા કારતક સુદ  
૧ જુ. ખા. ૪ થી  
લીધા તે

શ્રી ૧૧ આ. પા. ૧૨

ભાઈ નાનાભાઈ હુરિભાઈનું ખાતું સાલ ૧૯૯૭

४

६

૧૨૪૬૧૥૥૥ બાકી દેવા કારતક  
સુદ ૧ જી. બા. પા.  
થી લીધા તે

୦ ୦୭୭୭୭୭୭୪୫୫୫୫୫ ଶ୍ରୀ ୧। ଭା. ପା. ୩. ୩.

શા. ભોગીલાલ આત્મારામનું ખાતું સાલ ૧૯૬૭

५

६

૧૫૩૥॥ બાકી લેણા કારતક સુદ  
૧ જી. બા. પા. ૭  
થી લીધા તે

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय श्री १। ५। ५। ४

ધી બેંક બોર્ડ ઇન્ડિઆનું ખાતું સાલ ૧૯૯૭

६

૫૮૦૦) બાકી લેણા કારતક સુદ  
૧ જુ. બા. પા. ૮ થી  
લીધા તે

૦૭૭૭૭૭૭૭૨૨૨૨ શ્રી ૧૮ બા. પા. ૫

શા. કેશરીયંદ બાણાભાઈ મુંબઈવાળાનું ખાતું સાલ ૧૯૬૭

③

૧૪૨-૧૧ બાકી દેવા કારતક સુદ  
૧ જી. બા. પા. ૧૦  
થી લીધા તે

ॐ ०००००००००००० श्री १। ५। ५। ६

દેસાઈ રણછોડજી ગોવીંદજીનું ખાતું સાલ ૧૯૯૭

9

૪૩૧-૧૧ બાકી લેણા કારતક સુદ  
૧ જી. બા. પા. ૧૨  
થી લીધા તે

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय श्री १। आ. पा. ७

દેસાઈ વલ્લભભાઈ વસનજીનું ખાતું સાલ ૧૯૯૭

৩

૩૦૧૧૧ બાકી લેણા કારતક સુદ  
૧ જુ. બા. પા. ૧૯  
થી લીધા તે

ॐ

[illegible]

०४ \_\_\_\_\_ ३

ॐ नमो नमो नमो नमो नमो श्री १। भा. पा. १०

ॐ

**ક્રમ નંબર** શ્રી રા. બા. પા. ૧૧

२ \_\_\_\_\_ ३

પ૦૦૧૧૧ બાકી લેણા કારતક સુદ  
૧ જુ. બા. પા. ૨૬  
થી લોધા તે

2

૩૪૭૪૮= બાકી લેણા કારતક સુદ  
૧ જુ. બા. પા. ૨૬  
થી લીધા તે

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय श्री १। ७। ५। १३

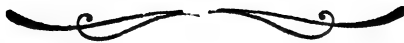
2

हपराणा आकी लेखा कारतक सुद  
१ जु. भा. पा. उ०  
थी लीधा ते

ॐ ०००००००००००० श्री १। ५। ५। १४

or

૨૭૫॥—॥ આકી લેણા કારતક સુદ  
૧ જુ. આ. પા. ૩૧  
શ્રી લીધા તે









## તારીજ

૧ તારીજ એટલે તારણ કે તત્વ જમા ઉધાર.

૨ ઉધાર નોંધની તારીજ વિષે-સવારથી સાંજ સુધી જેને જેને માલ ઉધાર આવ્યો હોય તેઓના ખાતે ઉધારી કુલ સરવાળો કરી જે જે માલ આવ્યો હોય તે તે માલ ખાતે જમા કરવા પણુ બે ખરીદ વકરા ખાતું હોય તો વકરા ખાતે જમે કરવા બુઝો પાનું ૬૩ ઉધાર નોંધ પાનું ૧.

૩ જમે નોંધની તારીજ વિષે-સવારથી સાંજ સુધીમાં જેને જેને ત્યાંથી માલ લાગ્યા હોય તેઓના ખીલાના ખાતેવાર જમે કરવા અને રાત્રે કુલ સરવાળો કરી તારીજમાં જે જે માલ આવ્યો હોય તે તે માલ ખાતે ઉધારવા. ખરીદ વકરા ખાતાં-વાળાઓ તારીજમાં શ્રી માલ ખરીદ ખાતે ઉધારવા. (બુઝો પાનું ૬૪ જમે નોંધ પાનું ૧.)

૪ ટીપ-કેટલાક ગાંધી કાપડીઆ વગેરે વકરા ખાતાંવાળાઓ તારીજ કરતા નથી પણુ પાના પાનાનો સરવાળો કરી તે સરવાળો વકરા ખાતામાં ખતવે છે. એ રીવાજ સારો નથી કારણકે નોંધ બંધ ન કહેવાય. કોઈ પુછે તેનો જવાબ આપી શકાય નહિ, પાંચ પચ્ચીસ દીવસે કોઈના ખાતે રકમ લખવી હોય તો તે લખી શકે છે. એટલે નામું પોલું (અધુરું) કહેવાય, ફાવે ત્યારે લખ્યું, સરવાળા કર્યા, ખતવ્યું કહેવાય માટે દરરોજ નોંધ તારીજ કરવી બેઈએ.









૦ા૦ા છૂટસરના તે  
ઉધાર શ્રી  
વટાવ ખાતે.

૨૦૬ા૦ા

૬૬) કારતક સુદ શ્રી પગાર  
ખાતે જમા પગાર  
માસ આસોનો મળ્યો તે.

૦ા કારતક સુદ ૭ શ્રી વટાવ  
ખાતે જમા.

૧) કારતક સુદ ૮ શ્રી ખરચ  
ખાતે જમા ખાલી ૩૫ખા  
નં. ૪ ના.

૮૭૪ાાા

ખાતે ઉધાર વ્યાજના  
લેણા સર ૧૫૨૫ ઠા.  
૩ા. ૦ાા લેખે વ્યાજ  
વહી પા. ૩ મુજબના  
તે તમારા ખાતે ઉધારી  
શ્રી વ્યાજ ખાતે જમા છે.

૦ા૦ા કારતક સુદ ૪ શ્રી વટાવ  
ખાતે ઉધાર.

૧ા કારતક સુદ ૫ શ્રી ખરચ  
ખાતે ઉધાર.

૦ા સોપારી.

૦ા દૂધ.

૦) દીવાસળી.

૦ા પાન.

૦ા પરચૂરણ.

૧ા

૧) કારતક સુદ ૬ શ્રી ખરચ  
ખાતે ઉધાર સીપાઇઓને  
બોણીનો.

૩૨ા કારતક સુદ ૮ શ્રી ખરચ  
ખાતે ઉધાર.

૬ા ઘોતીજોડો ૧

૬ા નેનસુખ વાર ૧૦

૧૦) અબોટિયું ૧.

૧૦) વાયદા વાર ૪

૩૨ા

હા. કાપડિયા રંગીલદાસ  
પ૪ખા

૩૨૭) શ્રી જલ્લસ બાકી.

૮૭૪ાાા





૩૦૦) રોકડા હા. પોતે  
૧૫૦) રોકડા હા. મહે-

૨૫) હા. મોતીચંદ  
ઉપ

૪૦) દેસાઈ ભોગીભાઈ શંકર-  
જીના ખાતે જમા રોકડા  
રૂા. ૪૦) હા. પોતે

૩૦) દેસાઈ જીવજી કસંનજી  
ના ખાતે જમા બા.  
રોકડા રૂા. ૩૦) હા.  
પોતે.

૧૧૦) મે. નુરમામદ ડોસા-  
ભાઈના ખાતે જમા બા.  
ચોખા ગૂણુ ૫ ના મણુ  
૨૦ની ખાંડી ૧ દા. રૂા.  
૧૧૦) લેખે બિલ નંબર  
૧૫૦૩ મુજબના તે  
ઉધાર શ્રી ખરીદ ખાતે

૧૬૩૧૧૧ શ્રી વકરા ખાતે જમા

૧૧૩૧૧૧ રોકડ વકરો

૫૦૧૧૧૧ ઉધાર વકરો

૧૬૩૧૧૧

૬૨૮)૧

તાજી રણુઓડજી  
૪૫૦)

૩૫) = દેસાઈ ભોગીભાઈ શંકર-  
જીના ખાતે ઉધાર હા. પોતે

૭) ખાંડ મણુ ૧

૧૧ ચાહુ શેર ૨

૨૬૧૧૧૧ ચોખાગૂણુ ૧ મણુ  
૫૦-૫ દા. રૂ. ૫)

૩૫) =

૧૫૧૧૧૧ શા. મોહનલાલ કાલીદાસ  
ઉધનાવાળાના ખાતે ઉ-  
ધાર હા. ઠાકોરદાસ

૦૧૧૧૧૧ ચાહુ શેર ૧

૫૦૧૧૧૧ ખાંડ મણુ ૦૫૫  
દા. રૂા. ૬) =

૬) કોલમ ચોખા મણુ  
૧૧૧ દા. રૂા. ૬)

૧૫૧૧૧૧

૫) શેઠ નરોત્તમદાસ કાલી-  
દાસના ખાતે ઉધાર રોકડા  
રૂા. ૫) હા. બળવંત

૧૧૦) શ્રી ખરીદ ખાતે ઉધાર  
ચોખા કોલમ ગૂણુ ૫  
ના મણુ ૨૦ ની ખાંડી  
૧ દા. રૂા. ૧૧૦) લેખે  
તે જમા મે. નુરમામદ  
ડોસાભાઈના ખાતે

૦૧ શ્રી ખરચ ખાતે ઉધાર  
૦) = ચાહુ ૦) પાન

૬૧૫૧૧૧

૩૧૨૧૧૧ શ્રી જણુસ ખાંડી

૬૨૮)૧

## ઉધાર બિલ (નમૂનો નં. ૭.)

બુક નંબર

બિલ નંબર

મેમ્બર નુરમામદ ડોસાભાઈને આતે જમા કરજો.

બુરાનપુરી ભાગળ-સુરત હુકાન નંબર ૫૦૩

માલ લેનારનું નામ \_\_\_\_\_ ને

આતે ઉધાર હા. \_\_\_\_\_ ઠં. \_\_\_\_\_

સાલ ૧૯૯૭ના \_\_\_\_\_ ને વાર \_\_\_\_\_

આ કોરી જબ્યામાં માલની વિગત, વજન દર, ખારદાન, તોલ, મજૂરી વગેરે લખે છે.

### બિલ લેનારની સહી

ટીપ:-કેટલાક દેશાવરમાં વેપારીઓની સહી લેવાનો રિવાજ છે. તકરારી ધરાકો પાસેથી પણ લેવાનો રિવાજ છે. અને તે સારો છે કારણ કે તકરાર થવાનો વખત આવે નહિ.

### બિલ આપનારની સહી

ચાંદી સોનાનાં, નાણાં વળતે દિવસે; ખીળ માલના નાણાં દિન પંદરમાં લેવામાં આવશે. મુદતસર નાણાં નહિ ભરી જનાર પાસેથી ખાર આના લેખે વ્યાજ લેવામાં આવશે.

(આ પ્રમાણે ડુપ્લીકેટ અથવા એક વચ્ચે કારબન પેપર રાખી નકલ આપે છે. અને એક રાખે છે.)

## રૌકડ બિલ (નમૂનો નં. ૭.)

શા. લાલદાસ ફેક્ટરીદાસ સોનવાડીવાલા

રૂવાળાનો ટેકરો-સુરત.

કુલ નંબર

બિલ નંબર

માલની વિગત	દર	રૂ.	આ.	પા.
આ ફેક્ટરી જગ્યામાં માલની વિગત, વજન, ખારદાન, તોલ વગેરે લખે છે.				
	કુલ રૂ.			

## બિલ આપનારની સહી

હુમારે ત્યાંથી ચોખા કોલમ, બંગાળિયું, કડા, ભુશારિયું  
વાંસદા ધરમપુર સ્ટેટના ભાતના તથા દાળ તુવરની વણેલી  
એકદાણી કિફાયત ભાવે મળે છે.

(આ પ્રમાણે કુપ્તીકેટ અથવા એક વચ્ચે કારબન  
પેપર રાખી નકલ રાખે છે. અને બીજી આપે છે.)

શ્રી ૧૧

γ

પાછી આપી ગયા તા. ૮-૧૧-૪૦

ચાંદીના સાંકળાં તોલ્યા ૩૧) = દા. રૂ. ૧) =

୭। ମାଥାନ୍ତୁ ଛୁଇଁ ଡାର ୦।୦।

पं. देव रामलाल परसोतम पासोद्रा तालुके पक्षसाधुवाणाना आते  
उधार ला. पोते.

હીરાકંઠી તોલ્યા ૧૦૮ દા. રૂ. ૨૫૫૫

૩૧ નાકની જડ એક

ટીપ-ઉપર પ્રમાણે જાંગડ માલની નોંધ દરરોજ કરતા જાય છે. પછી પંદર દિવસે કે મહિને માથે આંકડા ચઢાવે છે. અને તેની તારીજ જમે જે જે ખાતે કરવા હોય તે તે ખાતે જમે કરે છે. અને ખાતાવહીમાં ખતવે છે. વળી કેટલાક એ રકમો મેળ અગર નોંધમાં પંદર દિવસે કે મહિને ખાતેવાર ઉધાર અને જમા કરે છે. મિતિ અને ખાખત જાંગડબુક ઉપરથી લખી લે છે. અને ઉપરની જાંગડબુકને ટાંચણ તરીકે રાખે છે. કોઇ કોઇ મેળ કે નોંધમાં જમે ઉધાર કરે છે, અને પછી આપી જાય ત્યારે જેટલી કિંમત ઉધરેલી હોય તેટલી કિંમત પાછી જમે કરે છે. એવી રીતે જેને એકાદ રકમ બે ત્રણ દિવસે જતી આવતી હોય તેજ કરે છે. પણ ચોકસી જેવાઓને બે પાંચ રકમ જતી આવતી હોય તો તે જાંગડ નોંધ ઉપર પ્રમાણે રાખે છે.



૧૥ ॥ ચણા મણ ॥

દા. રૂ. ૩૧

૧૮૥

૭૦)

## ખાતાવહી

૦ ૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦

શ્રી ૧૧ ખા. પા. ૩૧

હેસાઈ પરબુભાઈ નારબુજીનું ખાતું સાલ ૧૯૯૬

જ

ઉ

૪૫) માગશર વહ ૧૨ વાર શની	૧૫૦) કારતક સુદ ૧ વાર રવેગિ
૧૫) પોષ સુદ ૧૫ વાર બુધ	૩૦) પોષ વહ ૭ વાર બુધ
૬૦) મહા વહ ૩ વાર સોમ	૧૨૦) ચૈત્ર સુદ ૧ વાર સોમ
૬૦) ફાગણ સુદ ૧૦ વાર ભોમ	૧૫૦) જેઠ વહ ૮ વાર શુક
૭૫) વૈશાખ સુદ ૨ વાર ગરેગિ	૧૫) જેઠ વહ ૧૩ વાર બુધ
૩૦) જેઠ વહ ૦)) વાર શુક	૪૫) અમાસ સુદ ૧૨ વાર ભોમ
૧૨૦) શ્રાવણ સુદ ૫ વાર ગરેગિ	૭૫) શ્રાવણ વહ ૧૧ વાર ગરેગિ
૧૫૦) ભાદરવા વહ ૬ વાર બુધ	૧૩૫) ભાદરવા સુદ ૧૦ વાર બુધ
૧૦૫) આસો વહ ૦)) વાર બુધ	૬૦) આસો સુદ ૫ વાર રવેગિ

૬૬૦)

૭૮૦)

સદર ખાતાનું સાદી રીતે અને કાપતી ( પેટા ફેડ ) રીતે દિવાળી બાકી રૂ. ૦૦ની તેરીખે અને વારોવાર દિવાળી બાકી કાપતી રીતે વ્યાજ ગણો જુઓ નમૂનો નંબર ૧૦, ૧૧, ૧૨, પાને ૧૨૨, ૧૨૩, ૧૩૪.

২১

२८२१ ६८०)

8226 960)

## तारीख

६

૯૦) બાકી મુદત લેણા

દા. ૩૧. ના લેખે.

170113



# કાપતી (પેટાફેડ) રીતે નમૂનો નંબર ૧૧.

૦ ૦૭૭૭૭૭૭૭૭૭૭૭૭૭

શ્રી ૧.

દેસાઈ પરબુભાઈ નારણભાઈ ખાતાનું વ્યાજ સાલ ૧૯૯૬

જ

ઉ

- ૦ રૂા. ૪૫ માગશર વદ ૧૨
- ૦ રૂા. ૧૫) પોષ સુદ ૧૫
- ૦ રૂા. ૯૦) માહ વદ ૩
- ૨૧ રૂા. ૬૦) ફાગણ સુદ ૧૦
- ૦ રૂા. ૩૦)
- ૨૧ રૂા. ૩૦) ૦૧-૬
- ૦ રૂા. ૭૫) વૈશાખ સુદ ૨
- ૦ રૂા. ૩૦) જેઠ વદ ૦))
- ૦ રૂા. ૧૫)
- ૦ રૂા. ૧૫)
- ૦ રૂા. ૧૨૦) શ્રાવણ સુદ ૫
- ૦ રૂા. ૧૫૦) ભાદરવા વદ ૯
- ૦ રૂા. ૧૫)
- ૦ રૂા. ૧૫)
- ૦ રૂા. ૪૫)
- ૦ રૂા. ૭૫)
- ૦ રૂા. ૧૦૫) આસો વદ ૦))
- ૦ રૂા. ૯૦) બાકી લેણા આસો વદ ૦))
- ૦ રૂા. ૩૦)
- ૦ રૂા. ૬૦)

- ૪૪૨ રૂા. ૧૫૦) કારતક સુદ ૧
- ૮૪ રૂા. ૪૫) ૧૧-૧૧
- ૩૭ રૂા. ૧૫) ૨-૧૪
- ૩૨૧ રૂા. ૯૦) ૩૧-૨
- ૪૮ રૂા. ૩૦) પોષ વદ ૭
- ૧૧-૩
- ૧૨૨ રૂા. ૧૨૦) ચૈત્ર સુદ ૧
- ૦ રૂા. ૩૦,
- ૭૭૧ રૂા. ૭૫) ૧-૧
- ૪૪૧ રૂા. ૧૫) ૨૧-૧૪
- ૨૧૭ રૂા. ૧૫૦) જેઠ વદ ૮
- ૩૧ રૂા. ૧૫) ૦-૭
- ૧૬૮ રૂા. ૧૨૦) ૧-૧૨
- ૪૫૧ રૂા. ૧૫) ૩-૧
- ૪૩ રૂા. ૧૫) જેઠ વદ ૧૩
- ૨૧-૧૧
- ૧૦૮ રૂા. ૪૫) અબાડ સુદ ૧૨
- ૨-૧૨
- ૭૦ રૂા. ૭૫) શ્રાવણ વદ ૧૧
- ૦૧-૧૩
- ૨૨૬ રૂા. ૧૩૫) ભાદરવા સુ. ૧૦
- ૧૭૫ રૂા. ૧૦૫) ૧૧-૫
- ૫૧ રૂા. ૩૦) ૧૧-૬
- ૫૨ રૂા. ૬૦) આસો સુદ ૫
- ૦૧-૧૧

૨૧

૧૩૨૮

દા||૧|| વ્યાજના લેણા સર ૧૩૦૭  
દા. રા. ૧|| લેખે  
દદા||૧||

၇ ဝဝဝဝဝဝဝဝဝဝဝဝဝဝဝဝ

શ્રી ૧૮

દેસાઈ ડાહ્યાભાઈ રામભાઈનું ખાતું સાલ ૧૯૯૭

9

ॐ

પરપ) સાલ ૧૯૬૭ના કારતક  
સુદ પને વાર સોમ  
તા. ૪-૧૦-૧૯૪૦ ના  
અંગ્રેજી દિને શેકડા રૂ.  
પરપ) અંકે પાંચસો  
પચીસ પૂરા લીધા તે  
આપવા હા. પોતે દા.  
પોતે.

देसाय डाह्या	भाई राम	भाई सही
दा. पोते	०१-	

કાચું સરવાયું (અવલ સરવાયું) નમૂનો નંબર ૧૩.

၁။ ဝတ္တုဝတ္ထု

श्री १५

સાલ ૧૯૬૬ના આસો વદ ૦)) ને વાર બુધ તા. ૩૦-૧૦-૪૦ સુધીનું

၄

3

૨૭૦૧- શ્રી વટાવ ખાતુ' પા. ૨

૯૦૮૩૩૩ શ્રી માલ ખરીદ વકરા  
ખાતું પા. ૧.

परप) कक्षिया कल्याण बुढानु  
पानु पा. ३३.

૧૪૩૩-૩૩ શ્રી ખરચ ખાતું પા. ૩.

૨૧૭ા શા. ઉમાકાન્ત મગન-  
લાલનું ખાતું પા. ૨૧

૨૬૬- શ્રી સરંજમ ખાતું પા. ૪

૧૩૧૧૧૧ શ્રી વ્યાજ ખાતું પા. ૬.

૧૫૦૦) શ્રીમતિ વિદ્યાગૌરી  
નાનાભાઈ હુરિભાઈનું  
ખાતું પા. ૨૪.

૧૧)- શ્રી ધર્મદા ખાતું પા. ૨૩

੪੩।।-॥ ਦੇਸਾਧ ਰਬੁਯੋਡਯੁ ਗੋਵੀ-  
ਫਲੁਨੁ ਆਤੁ ਪਾ. ੧੨.

૧૪૧૧૧૧ શા. કેશરીયંદ ભાણુ-  
ભાઈ મુંબઈવાળાનું ખાતું  
પા. ૧૦.

૩૦૦) દેસાઈ વલ્લભભાઈ વસ-  
નજીનું ખાતું. પા. ૧૯.

१५०) शा. लोगीदास आत्मा-  
राज्यनुं भातुं पा. ७.

૧૧૫૦૬॥ દેસાઈ નાનાભાઈ હરિ-  
ભાઈનું ખાતું પા. ૬.

૧૦) મહેતાજી વસનજી કેશ-  
વજીનું ખાતું પા. ૨૨.

१४१६४)≡॥

३२०१) शा. वरजदास दाभभी-  
दासनं भातं पा. २६.

૨૭૫) શા. નાથુભાઈ રણછોડ-  
દાસનું ખાતું પા. ૩૧.

૬૫૦) શા. અભેચંદ માણેક-  
ચંદનું ખાતું પા. ૩૦.

૫૦૦) શા. નગીનચંદ્ર ઝવેર-  
ચંદ્રનું ખાતું પા. ૨૬

૪૫૦) દેસાઈ સુરભાઈ રૂદરજી  
અંકલેશ્વરવાળાનું ખાતુ  
પા. ૩૫.

૫૦૦૦) ધી ઊંક આફ બામ્બેનું  
ખાતું પા. ૮.  
૧૨૨.૧૯)૮૮

૧૯૪૫) = શ્રી જલ્પસ બાકી.  
૧૪૧૬૪) = ॥

પાકું સરવાયું (આખર સરવાયું) નમૂનો નં. ૧૪.

[illegible]

શ્રી ૧૯

સાત ૧૯૯૬ ના આસો વદ ૦૧ ને વાર પુષ તા. ૩૦-૧૦-૪૦

૧૨૪૬૧૥૥૥૥ દેસાઈ નાનાભાઈ  
હરિભાઈનું ખાતું પા. ૬

१५३॥ शा. लोगीदास आत्मा-  
रामनुं जातुं पा. ७.

૧૪૨। ૧૧ શા. કેસરીચંદ્ર ભાણુ-  
ભાઈમુંબઈવાળાનું ખાતું  
પા. ૧૦.

૨૬૬૧- શ્રી સરંજમ ખાતું પા. ૪  
૫૦૦૦) ધી બૅંક ઓફ બાંમ્બેનું  
ખાતું પા. ૮.

૨૧૭૧૧૦ શા. ઉમાકાન્ત મગન-  
લાલનું ખાતું પા. ૨૧.

૪૩૧-૥ દેસાઈ રણછોડજી ગોવી-  
દજીનું ખાતું પા. ૧૨.

૧૫) મહેતાજી વસનજી કેશ-  
વજીનું ખાતું પા. ૨૨.

૩૦૧૧૦ દેસાઈ વલ્લભભાઈ વસન-  
જીનું ખાતું પા. ૧૯.

१५०२) श्रीमति विद्यागौरी नाना  
बाधनुं जातुं पा. २४.

પ૦૦૧૧૧ શા નગીનચંદ્ર ઝવેરચંદ  
નું ખાતું પા. ૨૬.

३४७४८ शा. वरव्जदास दापभी-  
दासनं पातु पा. २६.

પરપ) કલ્પિયા કલ્પ્યાણુ ભુદાનુ.  
ખાતું પા. ૩૩.

६५२॥ शा. अक्षेय द भाक्षेय द  
नुं पातुं या. ३०.



- ૮૫૦૦) ઉધાર ખેતી ખાતે ૪૦૦૦) કારતક સુદ ૧ શ્રી સર-  
સામાન (સરજમ) ખાતે  
૪૦૦૦) ઉધાર સરસા-  
માન ખાતે.  
૧૦૦) ઉધાર દુબળા  
મકન રામાને ખાતે  
૧૨૫) ઉધાર દેસાઈ  
આપુભાઈ વાઘ-  
જીના ખાતે.  
૨૨૫) રોકડા.  
૧૨૬૫૦)  
૭૦૦) કારતક સુદ ૧ દેસાઈ  
રણછોડજી નાગરજી તલ  
ઝપોરવાળાના ખાતે જમે  
રૂ. ૭૦૦) કખૂલાળ્યા તે  
તમારા ખાતે જમા કરી  
ઉધાર દેસાઈ વસનજી  
કીકાભાઈના ખાતે.  
૭૫) કારતક સુદ ૫ શ્રી ખેતી  
ખાતે જમા ઘાસ હજાર  
૩ ના રોકડા.  
૩૭૮ કારતક સુદ ૧૨ ગાંધી  
મગન જેઠા ઉધનાવાળા  
ને ખાતે જમા બિલ  
નંબર ૧૩ મુજબના.  
૧૭૧ ખાંડ મણુ ૧૥  
૬૥ હીંગ શેર ૨  
૧૦) ચાહ શેર ૧૦  
૩૦૮ પરચૂરણ  
૩૭૮  
૧૫૦૦) વાસણ કુ સણ  
રા ચ ર ચી હું  
વગેરે સામાન.  
૨૫૦૦) દાગીના સોના  
ચાંદીના.  
૪૦૦૦)  
૧૦૦) દુબળા મકન રામાને  
ખાતે ઉધાર પરચૂતી વખતે  
લીધા તે સાલ ૧૯૯૭  
ના મહા સુદ ૫  
૧૨૫) દે. આપુભાઈ વાઘવજી-  
ભાઈને ખાતે ઉધાર સાલ  
૧૯૯૭ ના માગશર સુદ  
૩ સામાદસ્કતના ખાતા  
મુજબ દા. રૂ. ૦૥  
લેખે હા. પોતે.  
૭૦૦) કારતક સુદ ૧ દે. વસ-  
નજી કીકાભાઈના ખાતે  
ઉધાર રૂ. ૭૦૦) કખૂલ્યા  
તે દેસાઈ રણછોડજી  
નાગરજીના ખાતે જમા  
કરી ઉધાર છે.  
૨૫૦૮ કારતક સુદ ૧૦ શ્રી ખેતી  
ખાતે ઉધાર રૂ. ૨૫૦૮  
બુવાર વઢાવી તેની મજૂ-  
રીના થયેલા રોકડા મજૂ-  
રીને આપ્યા તે.

૫૩) કારતક સદ ૧૫ કણિયા  
કલાણુ ભુલા સુરતવાળાના  
ખાતે જમા ખિલ નંબર ૩૪૩

૩૧) ધઉં મણુ ૮

૨૦) એખા મણુ ૫

૨) ચણાની દાળ મણુ ૦૧

૫૩)

૧૨૪) કારતક વદ ૨ શ્રી ખેતી  
ખાતે જમા જુવાર ગાંધી ૨  
ના રોકડા.

૩૮૧ કારતક વદ ૧૩ કાપડિયા  
રંગીલદાસ મોતીલાલ નવ-  
સારીવાળાને ખાતે જમા  
ખીલ નંબર ૫૨૧

૨૦) નોનકલોથ તકિા ૧

૧૨) અમોટિયું

૬૧ ધોની જોટા ૧

૩૮૧

૨૯૧) કારતક વદ ૦)) શ્રી ખેતી ખાતે  
જમે કપાસ ભાર ૨ વેડછા  
દેસાઇ ડાહ્યાભાઈ સુદરજના  
જનમાં દા. રૂ. ૩૨૫ના ભાવે  
આપવા કયું તે પેટે હા. દલાલ  
પરાગજ આપી ગયા તે.

૧૪૨૬૧૧=

૪૦૧= કારતક સદ ૧૨ શ્રી ખરચ  
ખાતે ઉધાર

૩૭૧= ગાંધીને લાંથી સોદા  
લાચા ખિલ નંબર ૧૩

૩) રોકડા પરચૂરણુ સોદા  
૪૦૧=

૫૬૧ કારતક સદ ૧૫ શ્રી ખરચ  
ખાતે ઉધાર.

૫૩) સુરતના કણિયા કલાણુ  
જુલાને લાંથી માલ લાચા  
તે ખિલ નંબર ૩૪૩ ના

૩૧ પરચૂરણુ રોકડો સોદા.  
૫૬૧

૨૫) કારતક વદ ૨ ગાંધી મગન  
જેઠા ઉધનાવાળાને ખાતે ઉધાર  
રોકડા હા. પોતે લઈ ગયા

૧૦) કારતક વદ ૧૦ શ્રી ખેતી  
ખાતે ઉધાર જુવારની રખે-  
વાળીના જુલાને રોકડા.

૩૮૧ કારતક વદ ૧૩ શ્રી ખરચ  
ખાતે ઉધાર તે જમે કાપડિયા  
રંગીલદાસ મોતીરામ નવ-  
સારીવાળાના ખાતે.

૨૫) કારતક વદ ૧૩ કાપડિયા  
રંગીલદાસ મોતીરામના ખાતે  
ઉધાર ખા. ખિલ નંબર ૫૨૧  
પેટે રોકડા લીધા તે હા. પોતે

૧૩૬૩૫=

૬૨૬૧ શ્રી જણસ આડી

૧૪૨૬૧૧=

તા. ૧-૧-૪૦ થી તા. ૩૧-૧-૪૦ સુધી

③

01117 dl. 9-9-80

૦૧૮ શાક મસાલો

०॥८॥ यादने भसाये।

01117

01117 dl. 3-1-80

૦૧૧૧ શાક મસાલો

૦૧ દીવાસળી ૧૨

०।०।। सेव भमरा

$$0111 =$$

12 08-6-7 17

૩૧- તેલ ખાંડ

१।२२।

॥ शक्र भ्रात्रे

०)- परचूरण

81

4) ≡ ग. १५-१-४०

४१= डेरॉसीन ७५० १

०॥= शाके भात्र

०)॥ परम्युरण

4/3

११) दि. २३-१-४०

૧૦૧ દાળી મણ્ય ર

०॥ शाक भाज

०। परचूरण

99) -





५॥ भारद्वाज पोर्टर मुकादमी

३                      ०॥                      २

૧૫૥ ધર્માદા (સેંકડે ૦) - લેખે) હકસાર્થ (ટકા ૦૥૥ લેખે)

၂၇၁

၇၃၇။

39. =

$$9599) =$$

4

૧૬) જાણ વસતર (ડીસ્કાઉન્ટ) કે વટાવ (ગ્રા ૧ લેખ)

૧૯૪૧નાં બાકી નક્કી આગતી મિતિના અમારા ખાતે જમા કરી જવાય લખશે. બૂલચૂક લેવીદેવી આ સાથે રહેને રસીદ બીડી છે તે મુજબ માલ સંભાળી લઈ લખશે. અત્રે નાણું બીડ સખત છે તો બાકીની હાંડી બીડી મોકલશે અગર ગણુદેવી શાં ભગવાનદાસ નરસીંહદાસને ત્યાં ભરશે આ સાથે ભાવતું લીસ્ટ બીડયું છે પોપાણુ મુજબ ખરીદ લખતા રહેશે ગોળા રૂ. ૮૨ થી ૮૩ છે એજ કામકાજ સાલ ૧૯૬૭ના આસો વદ ૬ ને વારે બોમ દા. પટેલ દેવજી કલ્યાણજી.

કાગળ નમૂનો નંબર ૧૮.

● ○○○○○○○○○○○○○○○○○

51 91

સુરત તા. ૩૦-૧૦-૪૦

સ્વસ્તિ શ્રી મુખ્યમંદિર મહાશુભસ્થાને શ્રી પાંચ શા. કેશરીચંદ બાણુભાઈ  
જોગ શ્રી સુરત મંદિરેથી લી. દેસાઈ નાનાભાઈ હરિભાઈના નમસ્તે વાંચશો. જત  
તમારો તાર ચોખાના ભાવ બાળતનો મળ્યો અમારા હિસાબે ચોખા લલતો  
નાની મિલના ગૂણુ ૧૦૦ અને જીરાસાલના ચોખા ગૂણુ ૫૦ મળી ગૂણુ  
૧૫૦ બજાર કસી ખરચ વગેરેમાં ફાયદો થય તેમ કરી રેલ્વે મારફત  
રવાના કરશો. રસીદ સાથે ભરતિયું બીડી આપશો. આ સાથે હાંડી ૧ રૂ.  
૧૨૦૦) ની શાં રામચંદ વીરચંદ ઉપરની બીડી મોકલી છે તે પહોંચ્યા  
(મળ્યા) શીકરાયા (હાંડીના નાણાં મળ્યા) લખશો, દરરોજ ભાવનું લીસ્ટ  
બીડતા રહેશો કે પોસાણુ મુજબ ખરીદ લખતા રહીએ. દેશી ગોળનો ભાવ  
લખશો. ગોળ સુકો દાણાદાર પીળો, ડીકળી લલકરી વજન મણુ ૧૧ થી મણુ  
૧૧૧ સુધીની છે. તમારા ખાતે ગણુદેવીવાળા શા ભગવાનદાસ નરસીંહદાસને  
ત્યાં રૂ. ભરીએ કે કેમ તે લખી જણાવશો એજ કામકાજ સાત ૧૯૯૬  
ના આસો વદ ૪ ને ચાર રવેજ દા. પોતે.

# વરસ આખરે ખાતાંની માંડવાળના નીચમે

( જુઓ જમા ખચીં મેળ પાનું ૮૦થી ૮૪ )

૧—કાચું સરવાયું કાઢવું એટલે ચોપડા બરાબર (ખરા) થયા જાણવા.

૨—જે જે વ્યાજી ખાતાંઓ હોય તેઓનું વ્યાજ ગણી કાઢવું. અને સામ સામે હિસાબ સમજી જવો. પછી જેની જેની પાસે વ્યાજ લહેણું થયું હોય તેઓનાં ખાતે ઉધારી શ્રી વ્યાજ ખાતે જમા કરવા અને દેવું વ્યાજ થયું હોય તો તેઓનાં ખાતે જમા કરી શ્રી વ્યાજ ખાતે ઉધારવા પછી જે નક્કી લહેણું અને દેવું થયું હોય તે જીને ખાતે માંડીવાળી નવે ખાતે ચઢાવી લેવું. જીનામાં નવી ખાતાવહીનું પાનું અને નવામાં જીની ખાતાવહીનું પાનું ટાંકવું (મુકવું) જુઓ. જી. ખા. પાનું ૮૬થી ૧૦૧ અને ન. ખા. પાનું ૧૦૨ થી ૧૦૮.

૩—વરસ આખરે (આસો વદ ૦) એ.) વેપારનો માલ જે સિલ્લક રહ્યો હોય તેને આજના બજારભાવે કે પડતર કિંમતે વેપારના સિલ્લક માલ ખાતે ઉધારવા અને શ્રી વકરા ખાતે જમા કરવા પણ કેટલાક તે સિલ્લક માલની બાકી વકરા ખાતે જમા મુકી ન. ખા. પાનું લખે છે. અને નવામાં જી. ખા. પાનું લખે છે. (એટલે બાકી કાઢે છે.) એ પ્રમાણે કર્યા પછી શું નફો કે ખોટ તે નીકળશે. નફો હોય તો ખરીદ ખાતે ઉધારી વટાવ ખાતે જમા કરે છે. અને ખોટ હોય તો વકરા ખાતે જમા કરી વટાવ ખાતે ઉધારે છે.

૪—દલાલ, મુકાદમ, ગાડીલાડું, વખારભાડું, દુકાનભાડું વગેરેનાં બીલોનો હિસાબ આપવાનો હોય તો તેઓના (બીલ-વાળાઓના) ખાતે જમા કરી શ્રી વટાવ ખાતે કે ખાતેવાર ઉધારવા.

૫—મહેતાજી વગેરે દુકાનનાં પગારદારો હોય તેઓનાં ઠરાવ પ્રમાણેનો પગાર, દરેકનાં ખાતે જમા કરી શ્રી પગાર કે વટાવ ખાતે ઉધારવા.

૭—દુકાનના લહેજાનાં પ્રમાણમાં અસામી ખાધ અને જો મશીન હોય તો મશીન ઘસારો કાઢવો. તે રકમ અસામી ખાધ ખાતે અથવા મશીન ઘસારા ખાતે જમા કરી વટાવ ખાતે ઉધારવા.

૮—આખરે વટાવ ખાતે દુકાનનો કુલ નફો કે ખોટ તે માલમ પડશે. તે નફો ખોટનો હવાલો (જમાખર્ચ) શેઠ (માલિક) ના ખાતે લઈ જવો, અને જો ભાગીદારો હોય તો ભાગીદારોના હિસ્સા પ્રમાણે જમાખર્ચનાં ખર્ચું.

નમૂનો નંબર ૨૦.

0 000000000000000000

શ્રી ૧૫

દેસાઈ પરબુભાઈ નારાયણના ખાતાનું વ્યાજ સાલ ૧૯૯૬

9

ॐ

૦ રૂ. ૪૫) માગશર વદ  
૧૨ શની

૪૩૭ રૂ. ૧૫૦ કારતક સુદ  
૧ રવી

૦ રૂ. ૧૫) પોષ સુદ ૧૫  
બુધ

८२॥ ३।. ४५) १॥-१०

૦ રૂા. ૬૦) મહા વદ ૩  
સોમ

34॥ ३१. १५) २-१३

39C 31. 60) 311-9

૨૦ રૂ. ૬૦) શાગણુ મુદ્ર  
૧૦ ભોમ

૪૮ રૂ. ૩૦) પોષ ૧૬ ૭  
બુધ ૧૧-૩

० ३१. ३०)

૧૨૧॥ ૩૧. ૧૨૦) ચૈત્ર સુદ

२० डा. ३०) ०११-५

१ सोम

- ૦ રૂા. ૭૫ વૈશાખ ૨ ગરેઉ
- ૦ રૂા. ૩૦) જેઠ વદ ૦૦) શુક્ર
- ૦ રૂા. ૧૫)
- ૦ રૂા. ૧૫)
- ૦ રૂા. ૧૨૦) શ્રાવણ સુદ ૫ શુક્ર
- ૦ રૂા. ૧૫૦) ભાદરવા વદ ૯ બુધ
- ૦ રૂા. ૧૫)
- ૦ રૂા. ૧૫)
- ૦ રૂા. ૭૫)
- ૦ રૂા. ૧૦૫) આસો વદ ૦૦) બુધ
- ૦ રૂા. ૯૦) બાકી લેણા આસો વદ ૦૦) બુધ
- ૦ રૂા. ૩૦)
- ૦ રૂા. ૬૦)

- ૦ રૂા. ૩૦)
- ૭૭ા રૂા. ૭૫) ૧-૧
- ૪૪ રૂા. ૧૫) ૨ા-૧૩
- ૨૧૨ રૂા. ૧૫૦) જેઠ વદ ૮ શુક્ર
- ૩ા રૂા. ૧૫) ૦-૭
- ૧૬૪ રૂા. ૧૨૦) ૧-૧૧
- ૪૪ા રૂા. ૧૫ ૨ા-૧૪
- ૪૨ રૂા. ૧૫) જેઠ વદ ૧૩ બુધ ૨ા-૬
- ૧૦૬ા રૂા. ૪૫) અષાઢ સુદ ૧૨ ભોમ ૨-૧૧
- ૬૭ા રૂા. ૭૫) શ્રાવણ વદ ૧૧ ગરેઉ ૦ા-૧૨
- ૨૨૧ા રૂા. ૧૩૫) ભાદરવા સુદ ૧૦ બુધ
- ૧૭૧ા રૂા. ૧૦૫) ૧ા-૪
- ૫૦ રૂા. ૩૦) ૧ા-૫
- ૫૦ રૂા. ૬૦) આસો સુદ ૫ રવી ૦ા-૧૦

૨૦  
તારીખ

૧૩૦૬

ઉ

૯૦) બાકી મુદલ લેણા  
દાઢિ વ્યાજના લેણા સર  
૧૨૮૬ દા. રૂા. ૦ા લેખે.

૯૬ાઢિ



સૂઠ (સળંગ) વ્યાજ નમૂનો નં. ૨૧.

ખા. ૫૧. ૧૩૬.

[illegible]

श्री १।

કુટવાળા રામજી કલ્યાણના ખાતાનું વ્યાજ સાલ ૧૯૯૬-૯૭.

2

③

੦ ਡੀ. ੩੦੦) ਮਛੀ ਸੁਫ  
੧੫ ਸ'. ੧੯੯੬

૭૯૧૦ રૂ. ૧૫૦૦) માગશર  
વહ પ સં. ૧૯૯૬

૦ રૂ. ૨૧૦૦) જેઠ વદ ૯  
સં. ૧૯૬૬

५५० रु. ३००) ११.१०

0 रु० १२००)

9340 રૂ. 9200) ૬-૪

0 31. 600)

६५६० इ. २४००) यैत्र सुह  
१२ स. १६६६

૦ રૂ. ૨૦૦૦) બાદરવા સુદ  
૧૦ સં. ૧૯૯૬

२१६० रु. ६००) २-१२

७४०० रु. १५००) ४११-१३

० रू. १५००)

૧૨૬૬૬૩૩ ૩૦૦૦) શ્રાવણ સુદ  
૧૦ સં. ૧૯૬૬

• ३१. ५००)

૦ રૂ. ૧૫૦૦) માગશર  
સુદ ૧૦ સં. ૧૯૯૭

400 31. 400) 9-0

₹००० ₹. १५००) ४-०

૦ રૂ. ૧૫૦૦) મહા સુદ  
૧૫ સં. ૧૯૯૭

₹ ९९९९॥ ३१. १०००) ६-५

0 31. 9000)

૨૧૬૮૩૩. ૪૫૦૦) આસો વદ  
૩ સં. ૧૯૬૬

0 31 400)

૧૬૫૦ રૂ. ૫૦૦) ડા.૧૨

૦ રૂ. ૪૦૦૦) બાકી લેખા  
કાગણી સુદ ૧૫ સં.  
૧૯૬૭

१६७३३१ ३१. ४०००) ४११-१३

५१८२०

તારીખ

ઉ

૪૦૦૦) બાકી મુદલ લેણા

૨૫૬) ૥૥ વ્યાજના લેણા સર  
૫૧૮૨૦ ઠા. રૂ. ૦૥  
લેખે.

૪૨૫૬) ૥૥

દેશી કાપતી રીતે દીવાળી બાકી વ્યાજ

૦ ૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦

શ્રી ૧૧

હુટબાળા સમગ્ર કલ્યાણના ખાતાનું વ્યાજ સાલ ૧૯૯૬

ખા. પા. ૧૩૬

જ

ઉ

- ૦ રૂ. ૩૦૦) મહા સુદ ૧૫ ૭૬૧૦ રૂ. ૧૫૦૦) માગશર વદ ૪
- ૦ રૂ. ૨૧૦૦) જેઠ વદ ૬ ૫૫૦ રૂ. ૩૦૦) ૧૥ ૧૦
- ૦ રૂ. ૧૨૦૦) ૭૩૬૦ રૂ. ૧૨૦૦) ૬-૪
- ૦ રૂ. ૬૦૦) ૬૫૬૦ રૂ. ૨૪૦૦) ચૈત્ર સુદ ૧૨
- ૦ રૂ. ૨૦૦૦) ભા. સુદ ૧૦ ૨૧૬૦ રૂ. ૬૦૦) ૨-૧૨
- ૦ રૂ. ૧૫૦૦) ૭૪૦૦ રૂ. ૧૫૦૦) ૪૥-૧૩
- ૦ રૂ. ૫૦૦) ૭૨૫૦ રૂ. ૩૦૦૦) શ્રાવણ સુદ ૧૦
- ૦ રૂ. ૭૦૦૦) બાકી લેણા ૫૦૦ રૂ. ૫૦૦) ૧-૦
- આસો વદ ૦)) ૬૭૫૦ રૂ. ૧૫૦૦) ૨૥-૬
- ૦ રૂ. ૨૫૦૦) ૧૬૫૦ રૂ. ૪૫૦૦) આસો સુદ ૦-૧૩
- ૦ રૂ. ૪૫૦૦) ૨૬૬,૭૦

તારીખ

ઉ

૭૦૦૦) મુદલ

૧૩૩૧) ૥૥ વ્યાજના લેણા સર  
૨૬૬૭૦ ઠા. રૂ. ૦૥

૭૧૩૩૧) ૥૥



**અગ્રેજી (બૃંક) રીતે ભતિવાર દિવાળી બાકી નગ્રાજ  
કેન્વાળા રામજી કલ્યાણજી બાળ પાનું ૧૩૬૧ સાલ ૧૯૯૬૧**

મિતિ	જમા મુક્યા ૩ ઉપાડ્યા	રકમ જમા ઉધાર	બાકી રહ્યા જમા ઉધાર	દિવસ	જમા	પ્રોડેક્ટ ઉધાર	રિમાક
માગશર વદ ૫	ઉપાડ્યા	... ૧૫૦૦	...	૧૫૦૦	...	૨૭૫૦	
મહા સુદ ૧૫	જમા મુક્યા	૩૦૦	...	૧૨૦૦	...	૨૨૮૦	
ચૈત્ર સુદ ૧૨	ઉપાડ્યા	...	૨૬૦૦	૩૬૦૦	૨-૧૨	૮૬૪૦	
જેઠ વદ ૯	જમા મુક્યા	૨૧૦૦	...	૧૫૦૦	...	૨૩૦૦	
શ્રાવણ સુદ ૧૦	ઉપાડ્યા	...	૩૦૦૦	૪૫૦૦	૧-૦	૪૫૦૦	
ભાદરવા સુદ ૧૦	જમા મુક્યા	૨૦૦૦	...	૨૫૦૦	૧-૮	૩૧૬૬૫૫	
આસો વદ ૩	ઉપાડ્યા	...	૪૫૦૦	૭૦૦૦	૦-૧૩	૩૦૩૩૫	
આસો વદ ૦)) બાકી	બાકી રહ્યા મુદલ દોહ્યા વ્યાજના દોહ્યા	...	...	૭૦૦૦		૨૬૬૭૦	
		ટકા રા. ૬)	...	૧૩૩૮૫			

૨૬૬૭૦x૬ = ૧૩૩૩૫ ના રા. ૧૩૩૩-૫-૬  
૧૨

૭૧૩૩૮૫ સાલ ૧૯૯૭ના કરતક સુદ ૧મે વ્યાજવાના થયા તે

**ટીપ:-**વ્યાજ બૃંક રીતે ગણવામાં ખાના જરૂરી જરૂરી રાખે છે.

નમૂનો નંબર ૨૩.

३१ १६

કુંટવાળા આત્મારામ ઠાકોરદાસનું ખાતું સન ૧૯૪૦

(કરન્ટ એકાઉન્ટ ખા. પા. એ. ૬૧)

3

③

૧૨૦૦) તા. ૨-૩-૪૦ રોડકડા

૯૧૫) તા. ૧૫-૫-૪૦ ચેકથી

૩૦૦૦) તા. ૧૫-૬-૪૦ ચેક

૧૨૧૭) તા. ૪-૭-૪૦ ચેકથી

૨૪૦૦) તા. ૪-૮-૪૦ એક

૬૧૬) તા. ૧૮-૬-૪૦ ચેકથી

૧૦૦૦) તા. ૩૦-૧૦-૪૦ રોકડા

૧૬૭૮) તા. ૩૦-૧૦-૪૦ ચેકથી

૬૦૦) તા. ૨૦-૧૧-૪૦ રોકડા

૬૧૫) તા. ૩-૧૨-૪૦ ચેક

330) તા. ૩-૧૧-૪૦ રોજડા ચેકથ

4994)

૪૦૫૬) તા. ૧૨-૧૨-૪૦ એકથી

(224)

१६४४) ता. १२-१२-४० श्रीकस

દીપોજીટમાંથી ઓવર

୫।୩ ଓପର

११०५६)

ફીકસ ડીપોઝીટ ખાતું' સન ૧૯૪૦

ખા. પા. એ. ૧૦૧.

9

६

૪૫૦૦) તા. ૨-૭-૪૦ રોકડા

8400)

કરન્ટ એકાઉન્ટનું ટકો ૧ ફીકસ ડીપોઝીટ ટકા ૨ અને  
ઓવરડ્રાફ્ટ ટકા ૪ લેખે તા. ૩૧-૧૨-૪૦ સુધીનું ગણા. હવે  
તા. ૨૪-૧૨-૪૦ સુધીનું વ્યાજ ગણી મૂકે છે. બાકી દિવસ ૭  
નું તા. ૧-૧-૪૧ એ વધારી લે છે. તો આપણે તા. ૩૧-૧૨-૪૦  
સુધીનુંજ ગણ્યું છે. વધુ સમજ પાને ૧૬૨ મે છે.

**0 0000000000000000**

શ્રી ૧૬

કુટવાળા આત્મારામ ઠાકોરદાસનું ખાતું.

પાને ૧૪૧ નું શીક્ષ ડીપોઝીટ ખાતાનું વ્યાજ સને ૧૯૪૦

તારીખ	ઉપાડ કે જમા	રકમ		બાકી રકમ		માસ રહ્યા	પ્રોડક્ટ	
		ઉધાર	જમા	ઉધાર	જમા		ઉધાર	જમા
૨-૭-૪૦	જમા મૂક્યા રોકડા	૦	૪૫૦૦	૦	૦	૬	૦	૨૭૦૦૦
૩૧-૧૨-૪૦	બાકી મુદલ ચાજ	...	...	...	૪૫૦૦ ૪૫			૨૭૦૦૦

$$\frac{20000 \times 2}{100} = 400 \text{ मीटर}$$

४५४५ ३३ दि. १-१-४९

# કુટુંબનામ: આત્મારામ કોડોરદાસના ખાતાનું વ્યાજ સન ૧૯૪૦

કરન્ટ એકાઉન્ટ ખા. પા. ૧૪૦ થેક સીસ્ટમ.

તારીખ	જમા ચેક/રોકડા	રકમ	બાકી રહ્યા	દિવસ રહ્યા	પ્રોડ્યુક્ટ	રિમાઈન્ડ
	ઉધાર	જમા	ઉધાર	જમા	ઉધાર	જમા
૨-૩-૪૦	...	૧૨૦૦	...	૭૪	...	૮૮૦૦
૧૫-૫-૪૦	૬૧૫	...	...	૩૧	...	૮૮૦૦
૧૫-૬-૪૦	...	૩૦૦૦	...	૧૯	...	૬૨૪૦૦
૪-૭-૪૦	૧૨૧૭	...	...	૩૧	...	૬૪૧૦૦
૪-૮-૪૦	...	૨૪૦૦	...	૪૫	...	૨૦૧૦૦૦
૧૮-૯-૪૦	૬૧૯	...	...	૪૨	...	૧૬૧૬૦૦
૩૦-૧૦-૪૦	૧૯૭૮	૧૦૦૦	...	૪	...	૧૧૫૦૦
૩-૧૧-૪૦	૩૩૦	...	...	૧૭	...	૪૩૨૦૦
૧૦-૧૧-૪૦	...	૬૦૦	...	૧૩	...	૪૦૮૦૦
૩-૧૨-૪૦	...	૯૧૫	...	૯	...	૩૬૫૦૦
૧૨-૧૨-૪૦	૪૦૫૬	...	૧૯૪૪	૨૦	૩૮૯૦૦	...
૩૧-૧૨-૪૦	૧૯૪૪	...	૧૯૪૪	૩૮૯૦૦	૭૧૮૭૦૦	...
આકી સિદ્ધલ	૧૯૪૪	...	૪૧	૧૯૪૪	તા ૧-૧-૪૧ નક્કી	...
વ્યાજના	૧૯૪૪	...	૧૯૪૪	૧૯૪૪	...	...

ટીપ:-વ્યાજુ ધંધાવાળા મોટા મોટા શહેરોમાં છપાવી રાખે છે.



# ચેક નમૂનો નંબર ૨૫ ધી બેંક ઓફ ઈન્ડિયા લી. સુરત

ચેક નંબર

સુરત, તા. - - ૧૯૪૦

આપને (આંકડામાં) ચોડેર બેર

રૂપીઆ ચાલુ અક્ષરે

રૂ.

નંબર \_\_\_\_\_

તા. \_\_\_\_\_

આપને \_\_\_\_\_

રૂપીઆ \_\_\_\_\_

રૂ. \_\_\_\_\_

ચેક લખનારની સહી

ટીપ્-ચેકની એક બાજુએ / / આડી લીટી કાઢે તેને દ્વિસ ચેક કહે છે તેનાં નાણાં ખાતેદારોનેજ મળે આપે છે. એટલે ચોરાયા તો ફિકર નહિ. પણ રાખ્યાવાળાની સહી જોઈએ. ડીફર્ડ ચેક એટલે મુદ્દતી ચેક. બેરર ચોર ચોડેરના નાણાં તરત મળે છે. (સહી કરેલા). બેરરના ગમે તેને ખાત્રી લીધા વગર આપે છે અને ચોડેરના બેંક નાણાં ખાત્રી લઇ આપે છે. (હંડી લખનાર તેમ ચેક લખનાર પણ તેના નાણાં પાછાં આપવા બંધાય છે.) દસ્તાવેજી લખી આપનાર બંધાય છે તેમ ચેક એ દસ્તાવેજ જેવો છે.

## ચીઠીનો નમૂનો નંબર ૨૬ અ

સુરત, તા. ૨૬-૧૦-૪૦

શ્રી પાંચ શા. નેમચંદ નાથાજી લી. હે. નાનાભાઈ હરીભાઈ જત. હુમારા ખાતે ઉધારી રૂ. ૨૨૫) અંકે બસો પચ્ચીસ પૂરા હેસાઈ મકનજી મોરારજીને આપજો. એજ કામકાજ સાલ ૧૯૬૬ના આસો વદ ૧૩ ને વાર ભોમ દા. પોતે.

## ચીઠીનો નમૂનો નંબર ૨૬ બ

સુરત, તા. ૩૦-૧૦-૪૦

શ્રી પાંચ શા. નેમચંદ નાથાજી લી. શા. નેમચંદ નાથાજી જત આ ચીઠી પાકેથી હેસાઈ વલ્લભભાઈ દાજીભાઈની વતી રૂ. ૪૫૦) અંકે ચારસો પચાસ પૂરા રોકડા શાહ બેગ આપવા સાલ ૧૯૬૭ના કારતક વદ ૧૪ દા. પોતે.

## ચીઠીનો નમૂનો નંબર ૨૬ ક

ગીરોવ રાખનાર હેસાઈ નાનાભાઈ હરીભાઈ લી.

ગીરોવ મૂકનાર \_\_\_\_\_ જત.

તમારી પાસેથી રૂ. \_\_\_\_\_ અંકે \_\_\_\_\_

લીધા તેની અવેજમાં જણુસ સોનાની \_\_\_\_\_

ચાંદીની \_\_\_\_\_ તોલા \_\_\_\_\_ ની મૂકી દા.

ગા. ની તેરીએ લીધા તે વરસ \_\_\_\_\_ માં આપી લઈ જવી

સહી નહિ તો એ મુદત બાદ વેચી દઈ તમારા રૂ. વસુલ કરી

શકે સહી. સાલ ૧૯૬૬ના આસો વદ ૧૨ ને વાર સોમ.

ગીરોવ મૂકનારની સહી \_\_\_\_\_

## હૂંડીનું ખોખું થતાં સુધીમાં તે ઉપર જે જે લખવામાં આવે છે તે વિષે

૧. શ્રી ૧ ની ઉપર વેચાણ કરવામાં આવે છે. તે લિ. હેસાર્થ નીછાભાઈ ગુલાભભાઈ જત આ હૂંડી હેસાર્થ રણછોડજી ગોવિંદજીને વેચી છે. સહી દા. ખોતે. જુઓ પાનું. ૧૫૫.

૨. મુંબઈ ખીડનાર મથાળું ભરે તે જત આ હૂંડીના નાણાં પટેલ કલ્યાણજી વિકૃલભાઈ ઠે. પાયધુની શરાફ ખબરવાળા બેગ ભરબે જુઓ પાનું ૧૫૫.

૩. મુંબઈવાળો ટપાલ વાંચનાર જેણે હૂંડી ખીડી મોકલી હોય તેના નામનો અકેકો અક્ષર ની. ગુ. લખે છે અને હૂંડી નોંધનાર પછી હૂંડી નોંધનું પાનું લખે છે; અને તે હૂંડી હેખાડ કરવા છતાં, નહિ સ્વીકારાઈ હેય તો તે ઉપર મિતિ હેખાડ કર્યાની લખે છે; જુઓ પાનું ૧૫૬ અને પછી જેટલા દિવસ નાણાં પાછળ ભરે તેટલા દિવસનું વ્યાજ ટકા ગાા લેખે લેવાનો રિવાજ છે.

૪. ભરપાઈ કરનાર-વસુદ્ધ પટેલ કલ્યાણજી વિકૃલભાઈ જત આ હૂંડીના નાણાં ભરી પૂરાં પામ્યા છે. જુઓ પા. ૧૫૬.

૫. હૂંડીના નાણાં ભરનાર હૂંડીનું ખોખું હૂંડી લખનાર ઉપર ખીડી મોકલે છે; અને કેટલાક પોતાની પાસે રહેવા દે છે.

## હૂંડીનાં નામ

૧. શાહબેગી હૂંડી એટલે હૂંડીના નાણાં પાછાં મળી શકે એવો માણસ જેઈ અગર જામીન લઈ નાણાં આપવા તે. એ હૂંડીનું વેચાણ થઈ શકે છે.

૨. નામબેગી હૂંડી એટલે જે માણસને નાણાં અપાવ્યાં લખ્યું હોય તે માણસનેજ નાણાં મળી શકે છે. એવી હૂંડીઓ હવે કવચિતજ લખાય છે. કારણ કે તે હૂંડીનું વેચાણ થઈ



શકતું નથી; અને કાગળમાં લખ્યા પ્રમાણે નિશાની બરોબર મળે છે તોજ નાણાં આપે છે. નહિ તો ઓળખાણની, જામીન વગેરે માટે મુશ્કેલી પડે છે.

૩. ધણીજોગી હૂંડી એટલે રાખ્યાવાળાનેજ નાણાં મળી શકે છે, એવી હૂંડીઓ હવે કવચિતજ લખાય છે. કારણ કે નામજોગી હૂંડીની માફક વેચાણ એ હૂંડીનું પણ થઈ શકતું નથી; અને કાગળ પ્રમાણે નિશાની નહિ મળે તો એ હૂંડીનાં નાણાં મેળવવાં મુશ્કેલ થઈ પડે છે.

૪. કોરેપુઠેની હૂંડી એટલે નહિ સ્વીકારાએલી હૂંડી.

૫. જવાબી હૂંડી એટલે રાખ્યાવાળાને જેને નાણાં આપવાં હોય તેને ત્યાં નાણાં ભરાવ્યાનો જવાબ આણી આપવો તે.

૬. સાખૌ હૂંડી એટલે દેવા પેટે મોકલેલી હૂંડી.

૭. લોણી હૂંડી એટલે હૂંડી લખી તરત હૂંડી ખીડી આપવી કે અવેજ મોકલી આપવો તે.

૮. તમારી વતીની હૂંડી એટલે તમારા ખાતાંની હૂંડી. એ હૂંડીનો વટાવ, વ્યાજ વગેરે તેમના ખાતેજ લખવામાં આવે છે.

૯. દર્શની, રોકડી કે તરતની હૂંડી એટલે જે હૂંડીના નાણાં દેખાડ કરે તેજ દિવસ નાણાં મળી શકે એવી હૂંડી.

૧૦. કાચી હૂંડી એટલે જે દિવસે હૂંડી આવે તે દિવસે દેખાડ થઈ શકે નહીં તે. (જે દિવસે હૂંડી આવી આવે તે દિવસની કે તે દિવસ પછીની લખી મિતિ હોવી જોઈએ.)

૧૧. પાકી હૂંડી એટલે જે દિવસે હૂંડી આવી હોય તેજ દિવસે દેખાડ થઈ શકે તે. (લખી મિતિ હૂંડી આવી તે દિવસ અગાઉની મિતિનો હોય છે.)

૧૨. મુદતી હૂંડી એટલે જે દિવસે હૂંડી દેખાડ કરે તે દિવસ પછી હૂંડીમાં લખ્યા પ્રમાણેની મુદતે નાણાં મળે તે. વધુ વિગત જુઓ પાને ૧૪૮ ની ટીપમાં.

૧૩. ટીપ હૂંડી એ દસ્તાવેજ જેવો છે. હૂંડી નહિ સ્વીકારાય તો હૂંડી લખનારને નકરામણ સ્વીકરામણ (વ્યાજ વગેરે

## હૂંડીનાં નાણાં ભરવાનો રિવાજ

૧. તરત મુદતની, રોકડી કે દર્શની હૂંડીનાં નાણાં દેખાડ કરે તેજ દિવસે ભરવાનો રિવાજ છે. દેખાડ કરવા છતાં નાણાં નહીં ભરે તો જેટલા દિવસ પાછળ ભરે તેટલા દિવસનું વ્યાજ ટકા ગા લેખે લેવાનો રિવાજ છે.

૨. મુદતી હૂંડીમાં દિન વળતાની હૂંડીનાં નાણાં દેખાડ કરવા પછી બીજે દિવસે નાણાં ભરે છે. મુદત દિન ભોમનાં ચોથે દિવસે અને મુદત દિન ચાર ચારનાં ૯, ૧૩, કે ૧૫ જે ગામનો રિવાજ, તે પ્રમાણે નાણાં ભરે છે.

ટીપ ૧ મુદતી હૂંડીઓ હવે કવચિતજ લખવામાં આવે છે. કારણ કે તેવી હૂંડીના ઘરાક એટલે વેચાણ લેનાર કોઈકજ હોય છે; કેમકે વ્યાજ, વટાવ, સ્ટાંપ ભરવો પડે છે અને દર્શની હૂંડીમાં ગમે તેટલા રૂ. ની હૂંડી હોય તો પણ ૦) — આનાનોજ સ્ટાંપ ભેઈએ છે પણ હવે તે રિવાજ નથી. અને મુદતીમાં સ્ટાંપ વધુ ભેઈએ છે. એવાંનુકસાનને લીધે એવી હૂંડીઓ લખવાનો રિવાજ બંધ થયો છે. જેથી હવે મુદતી હૂંડી લખવાને બદલે આજ પછી એટલે હૂંડી લખે તે દિવસ પછી, બે, પાંચ, આઠ કે પંદર જેટલા દિવસ નાણાં પાછળ અપાવવાં હોય તેટલા દિવસ પાછળ લખી મિતિ લખે છે. એટલે આજે ભાદરવા સુદ ૧ છે, તો લખી મિતિ ભાદરવા સુદ ૨-૩-૫-૮; વદ ૧-૪-૬ વગેરે લખે છે. એવી કાચી હૂંડી મુદત થયેજ દેખાડ થાય છે. એવી હૂંડીઓ લખે છે પણ એવી હૂંડીઓના લેનાર થોડાજ હોય છે, કારણ કે ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે વ્યાજ, વટાવ અને સ્ટાંપનું નુકસાન વેઠવું પડે છે; અને જો હૂંડી બીડી માલ મંગાવ્યો હોય તો માત્ર ધારેલા વખતે આવી શકતો નથી; કારણ કે હૂંડીનાં નાણાં મળે માલ મોકલે છે. એ બધું હૂંડીની બાબતમાં અજાણ માણસોમાં ચાલતું હતું; પણ હવે હૂંડીની બાબતમાં

ધણા માણસો જાણુકાર થયેલા હોવાથી મુદતી હૂંડીઓ હવે કવચિતજ લખાય છે.

૨. જેના ઉપર હૂંડી લખી હોય તેની પાસે હૂંડી લખનારના ફા. લેણા હોય તો તેની નિશાની એ જે કાગળ મધ્યે લખીશું લખે છે; અને દેવા હોય તો હુમારે ખાતે ઉધારી આપજો લખે છે.

૩. હૂંડી લખનારે જેના ઉપર હૂંડી લખી હોય, તેના ઉપર કાગળ લખવો જોઈએ. તેમાં હૂંડી લખી તેની તમામ વિગત જણાવવી પડે છે. જો તેમ નહિ કરે તો હૂંડી સ્વીકારનાર લખનારને તાર કરે છે, અગર કાગળ લખી જણાવે છે કે તમારી આવી વિગતની હૂંડી આવી છે તે શીકારવી કે કેમ ? તેનો હુમને જવાબ આપો તો એમાં જે ખરચ થાય તે લખનારને શિરે હોય છે. અને જવાબ મળેથી હૂંડી સ્વીકારે છે, એટલે નાણાં ભરે છે.

## હૂંડી ગેરવલ્લે પડે તો શું કરવું

હૂંડી ગેરવલ્લે પડે તો તે હૂંડી જેણે ખીડી મોકલી હોય તેની પાસેથી પેંઠ મંગાવવી. પેંઠ ગેરવલ્લે પડે તો પરપેંઠ મંગાવવી. અને પરપેંઠ ગેરવલ્લે પડે તો કાગળ મંગાવવો પડે છે.

## પેંઠ, પરપેંઠ વગેરે લખવા વિષે

હૂંડીની માફક પેંઠ લખવામાં આવે છે. માત્ર વધારામાં હૂંડીની વિગત લખી રાખ્યાવાળો કહે છે કે હૂંડી ગેરવલ્લે પડી છે. તો તમો તમારા મેળ, નોંધ, ખાતાવહી, વગેરે ચોપડા તપાસી જોઈ તે હૂંડી નહિ સ્વીકારી હોય તો આ પેંઠ સ્વીકારી નાણાં આપજો. હુમો તમને એકજવાર મજરે આપીશું. જો હૂંડી સ્વીકારી નાણાં આપ્યાં હોય તો આ પેંઠ રદ સમજી ફાડી નાંખજો. એજ કામકાજ મિતિ, વાર, દસ્કત લખે છે. પેંઠની માફક પરપેંઠ લખવામાં હૂંડી, પેંઠની વિગત પરપેંઠમાં લખાય છે તેજ પ્રમાણે કાગળ લખાય છે.

## હુંડીવહીનો ચોપડો

શ્રી ૧૧

ભરૂચ, અમદાવાદ, મુરત, વલસાડ વગેરે

૧૦૦૦) શા. નગીનચંદ પ્રીજ્ઞુઅજ્ઞદાસ અમદાવાદવાળાને ખાતે જમા, વદ ૭ ખા. ફૂંડી ૧ રૂા. ૧૦૦૦)ની સુંબઈ શા. કેશરીચંદ ભાણુભાઈ ઉપરની લખી બીલ્લીભોરાથી શા. જેઠાલાલ દુર્લભદાસની તમારા રાખ્યાની નંબર ૨૨૨ની

તરતની શાહજેગ લખી મિતિ સુદ ૪ની સ્ટાંપવાળી  
તમોએ ખીડી મોકલી તેના દર રૂ. ૬૬૬૬૬૬૬૬ ઉધાર  
હેસાઈ જોગીલાઈ શંકરજી સુદ ૭

૪૭૦૦)

ૐ

શ્રી ૧૧

તારીજ

ઉ

૦) ૧૧ શ્રી ગણેશાય નમઃ ૨૫૦૦) હેસાઈ પરાગજી સુરભાઈ

૨૪૬૬૬૬૬ શા. રામજી ભગવાન  
તલાભવાળાને ખાતે જમા  
સુદ ૨ ખા. હૂંડી ૧  
રૂ. ૨૫૦૦)ની તમોએ  
મુંબઈની ખીડી મોકલી  
તેના.

કું. મુંબઈવાળાને ખાતે  
ઉધાર સુદ ૩ ખા. હૂંડી  
૧ રૂ. ૨૫૦૦) ના મુંબ-  
ઈની તમોને ખીડી  
મોકલી તેના.

૫-----

૧૧૬૬૬ શા. માણેકચંદ કપુર-  
ચંદના ખાતે ઉધાર સુદ  
૪ ખા. હૂંડી ૧ રૂ.  
૧૨૦૦) ની તમોએ  
વેચાણ લીધી તેના.

૩) વટાવના

૩૪૬૬૬૬૬ ખાકી નકકી

૫-----

૧૧૬૬૬૬૬ યા. કેશવલાલ હીરા-  
લાલ વીરમગામવાળાને  
ખાતે જમા સુદ ૩ ખા.  
હૂંડી ૧ રૂ. ૧૨૦૦)ની  
મુંબઈની તમોએ ખીડી  
મોકલી તેના.

૦૧૧ વટાવ

૧૧૬૬૬ ખાકી

૬૬૬૬૬૬ હેસાઈ જોગીલાઈ શંક-  
રજીના ખાતે ઉધાર સુદ  
૭ ખા. હૂંડી ૧ રૂ.  
૧૦૦૦) ની તમોએ  
વેચાણ લીધી તેના.

૧૧૧ વટાવ સ્ટાંપ

૧૧ ૦)

૦૧ વટાવ

૧૧૬૬૬૬૬ ખાકી નકકી.

૬૬૬૬૬૬૬ ખાકી

૬૬૮૧૧ શા. નગીનચંદ્ર પ્રીત-  
ભુખણદાસ અમદાવાદ  
બાળને ખાતે જમા  
સુદ ૭ ખા. હૂંડી ૧  
રૂ. ૧૦૦૦) મુંબઈની  
તમેએ બીડી આપી તેના

૧) શ્રી વટાવ ખાતે ઉધાર

૪૭૦૦)

૧૧ વટાવ

૬૬૮૧૧ બાકી

ખાતે શ્રી વટાવ ખાતે જમા

૪૭૦૦)

ઘણા ઉપર પ્રમાણે જમાસ આખરે તારીજ બાંધે છે, અને કેટલાક  
દરરોજ ઉપર પ્રમાણે હૂંડી નોંધી તેની નીચે જમા ખર્ચ નાંખે છે.

ટીપ-૧ કમીશન એજન્ટો આ પ્રમાણેની હૂંડીવહી રાખે  
છે; અને પાકેમેળ, નોંધની માફક પાકી ખાતાવહીમાં એ હૂંડી  
વહીનો ચોપડો પણ ખતવાય છે. કારણ કે કમીશન એજન્ટોને  
બહારગામથી ઘણીજ હૂંડીઓ આવે છે, તેમાંથી જેટલી વેચવી  
હોય તે તે વેચી દે છે અને જે મુંબઈ બીડની હોય તે બીડી  
મોકલે છે. અને જે પોતાના જામની હૂંડી હોય તો દેખાડ  
કરી તેનાં નાણાં મળે ત્યારે ખારોખાર મેળમાં જમે કરે છે.

૨ કોઈને હૂંડી વધારે લખવાની કે વધારે લેવાની હોય  
છે. અને કોઈને ત્યાં હૂંડી વધારે આવેલી હોય તો જેને જેવો  
વહીવટ તે પ્રમાણે હૂંડીવહી રાખે છે, અને જેમને ત્યાં દરરોજની  
હૂંડીનો વહીવટ નહીં હોય તો તેઓ હૂંડીવહી રાખતો નથી;  
પણ મેળમાં જમા ખર્ચ નાંખે છે, અથવા તો હૂંડીના રૂ.  
મળે તે મેળમાં જમા કરે છે; અને આપે તે મેળમાં ઉધારે છે.

## હૂંડીની નોંધ

હૂંડી નોંધ એટલે હૂંડીની વિગતવાર ચાદી કરી લેવી તે.  
૧. મુંબઈવાળાઓ કે જે કમીશન એજન્ટો અગર હૂંડીનો  
વેપાર (ધંધો) કરનારાઓ હોય છે તેઓને ત્યાં દરરોજ ટપાલ

માફરતે ઘણીજ હૂંડીઓ આવે છે તો તેઓ જમા હૂંડી નોંધ રાખે છે. જુઓ પાનું ૧૬૦. હૂંડી સ્વીકારનાર ઉપર ઘણાજ દેશાવરવાળાઓની લખાએલી હૂંડીઓ આવે છે, તો તેને વાસ્તે તેઓ ઉધાર હૂંડી નોંધ રાખે છે. જુઓ પાનું ૧૬૧.

ટીપ:-મુંબઈ એ ઇન્ડીઆનું તેમજ બીજા દેશાવરોનું મુખ્ય બંદર છે. એને વાસ્તે આપણામાં કહેતી ચાલે છે કે મુંબઈ ચોર્યાસી બંદરનો વાવટો છે. એટલે મુંબઈમાં દરેક દેશના લોકો વેપારાર્થે વસેલા હોય છે તેથી મુંબઈની હૂંડીનું વેચાણ દરેક દેશાવરમાં થાય છે. સુરત, ભરૂચ, અમદાવાદ, કલકત્તા, દિલ્હી, નાગપુર વગેરેની હૂંડીનું વેચાણ જલ્દી થઈ શકતું નથી. કારણ કે મુંબઈ સાથે દરેક દેશાવરવાળાઓને લેવડદેવડ હોય છે, તેવું મુંબઈ સિવાયના દેશાવરોને હોતું નથી એટલે બીજા દેશાવરની હૂંડીનું વેચાણ જલ્દી થતું નથી અને વટાવમાં પણ ફેર પડે છે એટલે મુંબઈવાળાઓને ટપાલ મારફતે હૂંડી આવે તે એટલે દેખાડ કરવાની તે; અને પોતાના ઉપર લખાએલી હૂંડી સ્વીકારવાની તે હૂંડીઓને માટે જમા ઉધાર હૂંડી નોંધો રાખવી પડે છે, હૂંડી પાછી બીડે અગર પેઠ મંગાવવી પડે તો તે પણ તેમાંજ લખી રાખે છે. પાછી બીડી અગર પેઠ મંગાવવી તે તારીખ હોય તે હૂંડી નોંધમાં લખે છે, અને બાકીના ઉપર રોજમેળ પાનું લખે છે. એટલે જે હૂંડીના રૂ. જે મેળના પાને આવ્યા હોય તે મેળનું પાનું લખી લે છે, તેમ ઉધાર નોંધમાં પણ જે હૂંડીના નાણાં ભર્યા હોય, તે હૂંડીના રૂ. નીચે ટાંપ, અને રોજમેળ પાનું લખે છે, જે હૂંડીના નાણાં નહિ ભર્યા હોય, તે હૂંડી ઉપર ચોકડી મૂકે છે, જે દિવસ દેખાડ કરી તે દિવસે નાણાં નહિ મળે તો તે દિવસ હૂંડી ઉપર લખી લે છે, અને જે દિવસે નાણાં ભરવાં જોઈએ, તે દિવસે નાણાં નહિ ભરે તો જેટલા દિવસ નાણાં પાછળ ભરે તેટલા દિવસનું વ્યાજ ટકા ગા લેખે લેવામાં આવે છે, અને તે વ્યાજના પૈસા વ્યાજ ખાતે

જમા કરે છે, જેની હૂંડી આવેલી હોય તેને મિતિ આપે છે, અને જે પોતાના ઉપર લખાએલી હૂંડીનું વ્યાજ પોતાની ભૂલથી આપવું પડે તો વ્યાજના પૈસા વ્યાજ ખાતે ઉધારે છે, અને તેમને દેખાડ મિતિ આપે છે. જુઓ મે. પા. ૧૬૦. ૧૬૧. હૂંડી દેખાડનારનું અને સ્વીકારનારનું જે લખનારની ભૂલથી આપવું પડે તો વ્યાજના પૈસા લખનારને ખાતે ઉધારે છે. કારણ કે દેશાવરવાળા સાથે રકમ અને મિતિ મળવી જોઈએ.

### સવાલ.

૧. આજની મિતિ સાલ ૧૯૯૬ ના માગશર વદ ૨ ને વાર ગરેબી તા. ૨૮-૧૨-૩૬ તમો એટલે દેસાઈ દયાળજી નાનુભાઈ અમદાવાદમાં છે. તમારે અમલસાડ દેસાઈ નીંછાભાઈ ગુલાબભાઈ ઉપર રૂ. ૨૦૦૦) મોકલવા છે, તો તમોએ અમદાવાદમાં અમલસાડની હૂંડીની તપાસ કરી તો અમલસાડની હૂંડી મળતી નથી, તો મુંબઈની હૂંડી ગાંધી મોહનલાલ કરમચંદ પાસે રૂ. ૦) બ લેએ વટાવ આપી રોકડેથી લખાવી લીધી. ગાંધી મોહનલાલ કરમચંદ મુંબઈની હૂંડી દેસાઈ પરાગજી સુરભાઈ કું. ઉપર નંબર ૩૫૧ ની તરતની શાહુજોગ આજની મિતિની સ્ટાંપવાળી લખી આપી તેના રૂ. તમોએ રોકડા આપ્યા; અને હૂંડી અમલસાડ દેસાઈ નીંછાભાઈ ગુલાબભાઈ ઉપર બીડી મોકલી તેમણે એટલે નીંછાભાઈ ગુલાબભાઈએ રૂ. ૦) = ઓછાથી જમા કરી અને તેજ ભાવે ઉધાર દેસાઈ રણછોડજી જોવિંદજીને વેચી લીધી તેમણે મુંબઈ પટેલ કલ્યાણજી વિઠ્ઠલભાઈ મહેતા ઉપર બીડી મોકલી તેમણે દેખાડ કરી ત્રીજે દિવસે સ્વીકારાઈ તો એ હૂંડીનું દરેક ઠેકાણેનું દરેક જણનું મિતિવાર નામું માંડે; અને હૂંડી લખી તે ઉપર ખોખું થતાં સુધીમાં જે જે લખવામાં આવ્યું હોય તે લખી લાવો.

ટીપ-મુંબઈ સિવાય બહાર દેશાવરવાળાઓને ત્યાં બહાર ગામથી મુંબઈની હૂંડી આવે તો રૂ. ૦) = ઓછાથી જમા કરવાનો રિવાજ છે. અને પછી વેચાણ કરતાં એક દિવસ વાર લાગે અને



વટાવ આપવો પડે કે મળે તો પોતાને શિર રહે છે. એટલે રકમનો આંકડો અને મિતિ એક બીજાની મળી રહે છે.

## જવાબ.

જત આ હૂંડીના નાણાં પટેલ કલ્યાણજી વિકુલભાઈ કે  
પાયધુની તાંબાકાંટાવાળા જોગ ભરજો.

લીં દેસાઈ નીછાભાઈ ગુલાબભાઈ જત આ હૂંડી દેસાઈ  
રજુછોડજી ગોવિંદજીને વેચી છે, સહી. દા. પોતે.

શ્રી ૧૧



નંબર ૩૫૧.

સ્વસ્તિ શ્રી મુંબઈ બંદરે મહાશુભસ્થાને શ્રીમાન દેસાઈ  
પરાગજી સુરભાઈ કું. જોગ શ્રી અમદાવાદથી લી. શા. મોહનદાસ  
કરમચંદના પ્રેમયુક્ત યથાઘટિત. જત અત્રેથી રાખ્યા દેસાઈ  
દયાળજી નાનુભાઈ પાસેથી રૂ. ૨૦૦૦) અંકે બે હજાર એક  
હજારથી બમણા લીધા તે શાહ વેપારી જોગ, સુદત તરત  
નાણાં હૂંડીની રીતના ગ્રથ ઠામ ઠેકાણું ચોક્કસ કરી આપજો.  
નિશાની એ જે કાગળ મધ્યે લખીશું. એજ કામઝજ, સાલ  
૧૯૬૬ ના માગશર વદ ૨ ને વારગરેજી તા. ૨૮ માહે ડીસેમ્બર  
સને ૧૯૩૬ દા. પોતે.

રૂ. ૨૦૦૦)

શ્રીઆ પાંચસોથી થોડાણા પુરા કરી આપજો.

દેવજી કું. નો. પા. ૧૭ દેખાડ આગશર વદ ૪

વસુલ પા. કલ્યાણજી વિકૃલભાઈ જત આ કુંડીના  
નાણાં ભરી પૂરા પામ્યા છે.

શ્રી પાંચ હેસાઈ પરાગજી સુરભાઈ કું  
કેં તાંબાકાંટા મું મુંબઈ ર.

હૂંડી લખનાર શા. મોહનલાલ કરમચંદ અમદાવાદવાળાનો મેળ  
 : ૦૭૭૭૭૭૭૭-૪૨૨૨- શ્રી ૧।

સાલ ૧૯૬૬ના માગશરવદ રને વાર ગરેહી તા. ૨૮-૧૨-૭૬

૨૦૦૦) દેસાઈ પરાગજી સુરભાઈ  
કું. મુ'બઈવાળાને ખાતે  
જમા માગશર વદ ૪ ખા.  
ફૂ'ડી ૧ રૂ. ૨૦૦૦) ની  
લખી હમારી તમારા  
ઉપરની નંબર ૩૫૧ ની  
રાખ્યા દેસાઈ દયાળજી  
નાનુભાઈ તરતની શાહ-  
બેગ લખી મિતિ આજની  
ના રોકડા હા. મહાદેવજી.

૦૧- શ્રી હૂંડીઆમણ ખાતે  
જમા હૂંડી રૂ. ૨૦૦૦)ના  
દા. રૂ. ૦)૦ લેખે હા.  
દે. દયાળજી નાનુભાઈ.

2000/-

## હુંડી રાજ્યાવાળા.

દેસાઈ દયાળજી નાનુભાઈ અમદાવાદવાળાનો મેળ

[illegible]

માલ ૧૯૯૬ના માગશર વદ રને વાર ગરેઝી તા. ૨૮-૧૨-૭૬

૦)૧। શ્રી ગણેશાય નમઃ

૩૦૦૦) શ્રી પુરાંત બાકી

3000)

૧૯૯૭ા દેસાઈ નીછાભાઈ ગુલાબ-  
ભાઈ અમલસાડવાખાને  
ખાતે ઉધાર માગશર વદ  
૩ બા. ફૂંડી ૧ રૂ. ૨૦૦૦)  
ની મુંબઈની દેસાઈ યરા  
ગજી સુરભાઈની કું. ઉપ



## હુંડી વેચાણ દેનાર

દેસાઈ રણછોડજી ગોવિંદજી અમલસાડવાળાનો મેળ

[illegible]

શ્રી ૧૬

આથી ૧૯૯૬ના માગશર વહ અને વાર શુક્ર તા. ૨૬-૧૨-૭૬

---

૦)૧। શ્રી ગણેશાય નમઃ

૧૯૬૭ા દેસાઈ નીંછાભાઈ શુલા-  
ખભાઈના ખાતે જમા  
હૂંડી ૧ રૂા. ૨૦૦૦) ની  
તમેએ વેચાણ આપી  
તેના ઉધાર પા. કલ્યાણજી  
વિહૂલભાઈ મુ'ખધવાળાને  
ખાતે.

У

## २॥ वटावना

૧૯૯૭૧ બાકી

૨૥ શ્રી હૂંડીઆમણ ખાતે  
જમા હૂંડી રૂ. ૨૦૦૦)  
ના વટાવના હા. નીધા-  
ભાઈ ગુલામભાઈ

२०००)

૨૦૦૦) પા. કલ્યાણજી વિઠ્ઠલભાઈ  
મુંબઈવાળાને ખાતે ઉધાર  
ભાગશર વહ ૪ બા.  
હૂંડી ૧ રૂ. ૨૦૦૦) ની  
મુંબઈના દેસાઈ પરગજી  
સુરભાઈ કું. ઉપરની  
નંબર ૩૫૧ ની લખી  
અમદાવાદથી શા. મોહ-  
નચંદ કરમચંદની રાખ્યા  
દેસાઈ દયાળજી નાનુ-  
ભાઈની તરતની શાહ  
જોગ લખી મિતિ  
વહ ૨ ના

૨૥ જમે વટાવ ખાતે.

૧૬૬૭ા જમે      હે સા ધ  
નીછાભાઈ ગુલાભાઈ

२०००)

## હિંદી દેખાડ કરનાર

હાંડી નોંધ પાનું ૧૭

[illegible]

31 91

સાલ ૧૯૯૬ના માગસર વદ ૪ને વાર શનેઉ તા. ૩૦-૧૨-૩૯

3

૨૦૦૦) દેસાઈ રણછોડજી ગોવીંદજી અમલસાડવાગાને ખાતે જમા  
ખા. હૂંડી ૧ રૂ. ૨૦૦૦) ની દેસાઈ પરાગજી સુરભાઈ  
કુાં. ઉપરની લખી અમદાવાદથી શા. મોહનચંદ કંરમચંદની  
રાખ્યા દેસાઈ દયાળજી નાંતુભાઈ નંબર ૩૫૧ની તરતની  
શાહજોગ લખી મિતિ વદ ૨ ની સ્ટાંપવાળી.

પા. કલ્યાણી વીરૂપભાઈ મુંબઈવાળાનો મેળ

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय श्री १।

શ્રી ૧૬

સાલ ૧૯૬૬ના માગસર વદ દ્વિતીય વારસોમ ત.. ૧-૧-૪૦

५

६

૨૦૦૦) દેસાઈ રણછોડજી ગોર્ધી-  
દજી અમલસાડવાજાને  
ખાતે જમા વદ ૪ બા.  
હૂંડી ૧ રૂ. ૨૦૦૦)ની  
દેસાઈ પરાગજી સુરભાઈ  
કું. ઉપરની હૂંડી નોં. પા.  
૧૭ હા. નાનાભાઈ.

૧) શ્રી વ્યાજ ખાતે જમા  
હા. દેસાઈ પ રા ગ જી  
સુરભાઈ કું.

२००१)

# હૂંડી સ્વીકારનાર

## હૂંડી નોંધ પાત્રું ૨૧.

### શ્રી ૧

સાલ ૧૯૯૭ના માગસર વદ ૪ને વાર શનેઉ તા. ૩૦-૧૨-૩૯

ઉ

૨૦૦૦) પા. કલ્યાણજી વિકૃલભાઈ ડે. તાંબાકાંટા મારવાડી રામ નારાયણ બળદેવના માળામાં ત્રીજે દાઢરે હૂંડી ૧ રૂ. ૨૦૦૦)ની લખી અમદાવાદથી શા. મોહનચંદ કરમચંદની રાખ્યા દેસાઈ દયાળજી નાનુભાઈ નંબર ૩૫૧ ની તરતની શાહજોગ લખી મિતિ માગસર વદ ૨ રો. પા. ૨૧૧.

દેસાઈ પરાગજી સુરભાઈ કુંઠ મુંબઈ.

શ્રી ૧

સાલ ૧૯૯૬ના માગસર વદ ૬ને વાર સોમ તા. ૧-૧-૪૦

જ

ઉ

૨૦૦૦૧) શ્રી પુરાંત બાકી.

૨૦૦૧)

૨૦૦૦) શા. મોહનદાસ કરમચંદ અમદાવાદવાળાના ખાતે ઉધાર માગસર વદ ૪ બા.હૂંડી ૧ રૂ. ૨૦૦૦)ની લખી તંતમારી હમારા ઉપરની રાખ્યા દેસાઈ દયાળજી નાનુભાઈ નંબર ૩૫૧ની તરતની શાહજોગ લખી મિતિ વદ ૨ ના નાણાં પા. કલ્યાણજી વિકૃલભાઈને ભર્યાં હા. નાનાભાઈ.

૧) શ્રી વ્યાજ ખાતે ઉધાર હૂંડી રૂ. ૨૦૦૦) ના ૨૦૦૧)

## ઉધાર હૂંડીઓના જમા ખર્ચ વિષે.

૧. હૂંડી લખનાર જેના ઉપર હૂંડી લખે તેને ખાતે જમા કરે અને જેને લખી આપે તેને ખાતે ઉધારે છે.

૨. હૂંડી રાખ્યાવાળો જેની પાસે લખાવે તેને ખાતે જમા કરે અને તે હૂંડી જેને ખીડી મોકલે તેને ખાતર ઉધારે છે.

૩. હૂંડી વેચાણ કરનાર જેણે હૂંડી ખીડી મોકલી હોય તેને ખાતે જમા કરે અને જેને વેચાણ આપે તેને ખાતે ઉધારે છે.

૪. હૂંડી વેચાણ લેનાર હૂંડી જેની પાસેથી વેચાણ લીધી હોય તેને ખાતે જમા કરે અને જેને ખીડી મોકલી હોય તેને ખાતે ઉધારે છે.

૫. હૂંડી દેખાડ કરનાર જમા ખર્ચ નાંખતો નથી પણ હૂંડી નોંધમાં નોંધી રાખે છે. અને જ્યારે નાણાં મળે; ત્યારે જેણે હૂંડી ખીડી મોકલી હોય તેના ખાતે જમા કરે છે. જુઓ પાનું ૫૩.

૬. હૂંડી સ્વીકારનાર જમા ખર્ચ નાંખતો નથી પણ જેણે હૂંડી દેખાડ કરી હોય તેનું નામ, ઠામ, વિગત સાથે હૂંડીનોંધમાં નોંધી લે છે અને નાણાં જે દિવસે ભરે છે તે દિવસેજ લખનારને ખાતે ઉધારે છે. અને વ્યાજ આપેલે કરે તે વ્યાજ ખાતે જમા ઉધાર કરે છે અને સામાવાળાને મિતિ દેખાડ થએલી લખે છે. જે ખરી મિતિ છે. તેજ ખતવાય છે એટલે દેશાવરવાળા સાથે મિતિ મળે છે. જુઓ પાનું ૫૪.

૭. રોકડી હૂંડીના નાણાં આપે તો ઉધારે છે અને નાણાં મળે તો જમા કરે છે.

૮. હૂંડીનો વટાવ જેને ગરજ (જરૂર) હોય તે આપે છે. અને પોતાની વતીની હૂંડી હોય તો વટાવ ખાતે કે હૂંડીઆમણ ખાતે લખે છે અને ખીજની વતીની હોય તો વટાવ તેમના ખાતે લખે છે.

૯. મિતિ વિષે-દેશાવરવાળા સાથે મિતિ મળી રહે તે ધ્યાન રાખી એક ખીજની મળી રહે તેજ લખે છે. અને ખતવે છે.



## લોન, શેર, ચેક, બેંક, પોસ્ટ વગેરેની વધુ સમજ

**લોન**—સરકાર કે અર્ધ સરકારને નાણાંની જ્યારે જ્યારે પડે છે. ત્યારે ત્યારે લોન કાઢે છે. એમાં પાકેજ નહિ એવી (વગર મુદતી) બીજી લાંબી મુદતે પાકે અને ટુંક મુદતમાં પાકે એવી હોય છે. કે જેના વ્યાજનો દર બાંધેલો હોય છે તે વ્યાજ દર છ, છ, મહિને મળી જાય છે, કે જેનો ધર બેઠાં ચેક ઇમ્પીરીયલ બેંક ઉપરનો મળી જાય છે. એ લોન પછી પાછાં સરકારને વધુ નાણાંની જરૂર પડે તો ડીબેન્ચર કે બોન્ડ કાઢે છે. તે પણ વ્યાજનો દર અને મુદત પાકવાની બાંધેલી હોય છે. અને વ્યાજ તો લોન માફક મળતુંજ રહે છે.

**શેર**—કોઈ પણ ધંધા (વેપાર)માં ભાગીદાર થવું. કોઈ ધંધો મિલ, જીન; ખનીજ પદાર્થોની ખાણો, ડેરી, ચાહના ખગીયા, ઇલેક્ટ્રીક, રેલ્વે, ટ્રામ વગેરેનો ઉદ્યોગ કરવા પૈસાદારો અને તેના નિષ્ણાંતો (અનુભવીઓ) મળી ધારાધોરણ નક્કી કરી તે ધારાધોરણ પ્રમાણે ચાલવા બંધાઈ સરકારમાં રજિસ્ટર કરાવી અમુક લિમિટેડ ક્વાં ના નામથી ધંધો ચાલુ કરે છે. અને જેમ વધુ નફો કરે શેરના ભાવો વધે છે. ખોટ આવે ત્યારે ભાવ ઉતરતા જાય છે. વ્યાજ જેમ નફો વધારે કરે તેમ વધુ અને ખોટ આવે ત્યારે ઓછું વ્યાજ વહેંચે છે. પણ પ્રેક્ષરન્સ શેરનું વ્યાજ નક્કી કરેલું હોય તે તેઓને પ્રથમ વહેંચે છે.

**ચેક**—વેપારીઓ કે શરૂઆત ચિટ્ટી કે ફૂંડી લખે છે, અને તેના નાણાંની લેવડદેવડ થાય છે. તેમ બેંકો ચેક મારફતે કરે છે. ચેક ક્રોસ કે જેના નાણાં ખાતામાં ખાતેદારનેજ મજરે આપે છે. ચેક બેરર કે જેના નાણાંઓળખ લીધા સિવાય જે જાય તેને સહી કરે મળી જાય છે. ચેક ઓર્ડર કે જેનાં નાણાં પાકી ઓળખ આપવાથીજ મળે છે. ડીફર્ડ ચેક (ડયુડેઈટ) એટલે અમુક

તારીખ રહી નાણાં મળે છે. એજ પ્રમાણે દૂંડીઓમાં પણ હોય છે. પણ કંઈક ધારાધોરણ નાણાં આપવા લેવામાં હોય છે.

**ઝંક**—શરદ્ધની માફક ડા. વ્યાજે લેવા આપવા અને દૂંડીપત્રની માફક ચેક વગેરે આપવા લેવાનો ધંધો કરે છે. ઝંકના ધારાધોરણ બાંધેલા હોય છે તેજ પ્રમાણે તે ચાલે છે અને શરદ્ધના કેઈ ધારાધોરણ બાંધેલા હોતા નથી. એટલે ઘરાક જોઈ મરણ પ્રમાણે એકમેકને પાલવે તેમ આપલે કરે છે.

**પોસ્ટ**—ઝંકની માફકજ ધારાધોરણ બાંધેલા હોય છે તેજ પ્રમાણે વ્યાજે આપલે કરે છે. અને કેટલીક બાબતના ધારાધોરણમાં સરકાર તરફથી બંધાયેલી હોય છે. તેજ પ્રમાણે તે કામકાજ કરે જાય છે. પણ એ ખાતું સરકારથી અલગ છે.

**ટીપ**—ચેક-સીસ્ટમ (રિવાજ) બાર વાવ્યાની અંદર ભરો તો તે દિવસ મજરે આપે છે, અને બાર વાવ્યા પછી ભરો તો બીજો દિવસ મજરે આપે છે; ચેકના નાણાં જેને લખી આપ્યો તેને પાછાં નાણાં આપવા બંધાયેલો હોય છે; ચેક એ દસ્તાવેજ જેવોજ છે. ઝંકો એ અનેક અનેક ખાતે આપલે કરે છે, કરન્ટ, સેવિંગ, પ્રીક્સ-ડીપોઝીટ, કેશ-સર્ટિફિકેટ, બોન્ડ, ઓવર ડ્રાફ્ટ, સેઇફ ડીપોઝીટ વોલ્ટ વગેરે અનેક ખાતે આપલે કરે છે.

**શેર**—પ્રેફરન્સ, ઓરડીનરી, ડીફર્ડ વગેરે હોય છે. તેમાં પ્રથમ હક્ક પ્રેફરન્સ પછી ઓરડીનરી અને છેવટે ડીફર્ડનો હોય છે.

**ઓવર ડ્રાફ્ટ**—ઉછીના પૈસા લઈ સ્વીકારવા બાબત.

**કેશ-સર્ટિફિકેટ**—અમુક મુદતે રોકડા આપવાની નોટ.

**સેઇફ ડીપોઝીટ વોલ્ટ**—ભાડું આપી ખાતુ વગેરે લેવું.

**પ્રોડેએઇટ**—સરકાર તરફથી દાખલો ખર્ચ છે. વીલ, મરણનો દાખલો, માણસનો જન્મનો દાખલો, દસ્તાવેજ વગેરેનો લેવો તે.

**સીક્યુરીટીઝ**—સહીસલામતી માટે જે બાંહેધરી લેવામાં આવે છે તે.

**સેવીંગ**—અમુક મુદત અમુક શરતેના અનામત ફીકસ ડીપોઝીટ અમુક મુદત સુધીનાંજ.

**સ્ટેપ**—ટિકિટ કે કાગળ સરકાર તરફથી છપાએલા હોય છે. કે જે પોસ્ટ માટેના અને પ્રજા માટેના હોય છે. તે ઉપર લખાએલું લખાણ લખવા ધારાધોરણ બાંધેલા સરકાર તરફથી હોય છે. જે થોડી થોડી મુદતે ફરતાજ રહે છે. માટે જાણકારને પૂછી માહિતગાર થવું પણ ઠરાવથી ઓછો હોય તે. દશ પટ વધારે આપી પૂરો કરવો પડે છે.

**ડ્રાફ્ટ**—ઝંક પોતે પોતાની ઝંક કે શાખા ઉપર જે લખી આપે છે તે.

## સાંકળિયાંની સમજૂતી

સાંકળિયાંને કેટલાક અનુક્રમમણિકા પણ કહે છે. અને અંગ્રેજીમાં ઇનડેક્સ કહે છે. મોટી મોટી ઝંકો મોટા મોટા વેપારીઓને એ વગર ચાલેજ નહિ. એનાથી અમલદારોને ઝટ ખાતું મળી શકે છે. માણસોના ખાતાં અક્ષર ઉપરથી હાલમાં ઘણાજ સાંકળિયાં રાખે છે. બહાર ગામડાં, મોટાં મોટાં શહેરોમાં, લક્ષ્મીનાર કે ગામવાર ખાતાંઓ રાખે છે. અને ઝંકો જેવીને વિશેષ ખાતાંઓ એક અક્ષર પર હોય છે. તો ક, કા, કિ, કી, કુ વગેરે એક અક્ષરના એકથી બાર વિશેષ પાનાને ૧-૨-૩-૪-૫-૬ એમ નંબર આપે છે. એટલે ઝંક જેવાઓને સાંકળિયા માટે એવો રિવાજ રાખવો પડે છે, જેમને જેવી અનુકુળતા તે પ્રમાણે આસામીઓના ખાતાંઓનું સાંકળિયું રાખે છે. પછી અમુક પાનાથી માલ ખાતાંઓ વિશેષ હોય તો ક, કા, વળી ઉપર કે ક, કા, વળીના આધારે રાખે છે. પછી અમુક પાનાથી ખર્ચ ખાતાંઓ રાખે છે. ત્યાર પછી બહારગામવાળા કે દેશાવરવાળાઓ અનક્રમવાર. રેલ્વે લાઈનવાર. કે ક. કા. વળી ઉપર અને

પછી મહેતાજીઓ, મુકાદમો, દલાલો, વગેરેનો અમુક અમુક પાના અને છેવટે જોડાણ ખાતાંઓનો ભાગ જોડાણ ખાતાં એટલે એક ખાતું પાડ્યું છે. અને તેમા લેવડ-દેવડના વહીવટ પ્રમાણે જગ્યા રાખી બીજું ખાતું પાડે છે. પાડેલાં ખાતાંની જગ્યા પુરી થઈ જાય અને હજી ખતવાની જગ્યા જોઈએ તે રહે નહિ. (હોય નહિ) ત્યારે જોડાણ ખાતાંઓના લત્તામાં જુના ખાતાંના સરવાળા લઈ આગળ બાકી રહેતું ખતવાનું તે ખતવે છે. ઍકોને, કરંટ (ચાલુ) ખાતાં, સેવીંગ ખાતાં, પ્રીકસ-ડીપેન્ડીટ ખાતાં, કેશ-સર્ટિફિકેટ, ખાતાં શેર ખાતાં, લોન ખાતાં વગેરેના લત્તાવાર ક, કા વળી કે ક, કા વળીના નંબર ૧, ૨, ૩ વગેરે પ્રમાણે મોટી મોટી ઍકો, રેલવે સરકાર, મોટા શરાફ, મોટા વેપારીઓ જેમને જેવી અનુકૂળતા તે પ્રમાણે રાખે છે. માટે જેમને જેવું કામકાજનો વહીવટ તેઓને જેવી પોતાની અનુકૂળતા તેઓ તે પ્રમાણે રાખે છે.



## ખાતાંઓની સમજૂતી

શ્રી રવખાતુ, શ્રી મૂડીખાતુ, શ્રી ભંડોળખાતુ કે દુકાનખાતુ એ હવે કોઈકજ રાખે છે. હવે જીનો જમાનો નથી. ખરા માલિકને બદલે બીજો મહેતાજી કે કામ કરનાર સગો વગેરે થઈ શકે છે. હવે દુનિયા લોળી કે કાચી નથી. માટે એ ખાતેના રૂપીઆ પોતાના નામેજ જમે કરે છે. શ્રી ખાતે, શાહ ખાતે કે લીટી ખાતે એ એકજ માણસ કે જેતું નામ દુકાનના કામ કરનારને જણાવવું નહિ હોય તેને માટે રાખે છે. પણ ઈન્કમ ટેક્ષ કે સરકાર પૂછે ત્યારે બતાવવું પડે છે અને તે ખાતાંની તેઓ વધુ તપાસ રાખે છે. અને યાદી પણ કરી રાખે છે. તે સામાને ત્યાંની તપાસ કરે, ત્યારે ત્યાં તે પ્રમાણેજ છે કે કેમ તે તપાસે છે. અને તે પ્રમાણે બાકી નહિ મળે તો ચોપડા ખોટા ઠેરવે છે. વેપારીઓની ચોરી પકડવા ધણીજ તપાસ રાખે છે. જેથી હવે એવાં છુપાં ખાતાંઓ રાખતા નથી. ખંડોની માફક સત્ય કામકાજ (સાચું નામું) લખતા થઈ ગયા છે. પછી કોઈ રાખે તો માલિકના કોઈ માલિક નથી.

શ્રી મેળ ખાતે, વિગત ખાતે કે શ્રી બાબત ખાતે એટલે બે પાંચ ખાતે ઉધાર કે જમા કરવા હોય તે બધાં ખાતાંઓની બાબત એકજ હોય તો તે એકજ બાબત બે પાંચ ખાતેમાં ગૂંચવાડો ન થાય. અને સરળતા અને ટુંક લખાણમાં લખાઈ જવા સાફ એ ત્રણમાંથી ગમે તે ખાતે જમા કે ઉધાર કરી વિગત લખી પેટાંમાં ખાતેવાર જમા કે ઉધારે છે. પણ યાદ રાખવું કે તે શ્રી મેળ ખાતેની રકમ ખતવવામાં આવતી નથી પણ પેટાંમાંની બે પાંચ ખાતે ઉધાર કે જમા હોય તે ખતવાય છે.

ઉપલક્ષ કે ઉપર ટપકેની રકમો માટે મોટા શરાફે, મોટા વેપારીઓ વગેરેને ત્યાં મહેતાજીઓ બજારમાં જાય ત્યારે માલ ખરીદ કે માલ ઉતારવા ચઢાવવા વગેરેના ખર્ચ માટે રૂપીઆ

લઈ જાય ત્યારે રોજરોજનું ઉપલકીયું જુદું હોય તેમાં લખી લે છે. અને તે લઈ ગએલા રૂપીઆનો હિસાબ આપે છે ત્યારે ઉપલક રૂપીઆ પર ચોકડી મૂકે છે અને જે જે ખાતે ઉધારવા હોય તે તે ખાતે ઉધારે છે. એ પ્રમાણે ઉપલેકિયું જુદુંજ રાખે છે, તેનો સરવાળો શ્રી જણસ બાકીમાં નોટ, રોકડા, ઉપલેક, પરચૂરણ વગેરેમાં લખાય છે.

અનામત ખાતે એટલે કોઈ વગર વ્યાજી રૂા. મૂકી જાય તે એ ખાતે જમા કરે છે. પણ હવે જીનો જમાનો નથી માટે તેઓ પોતાના નામે જમે કરાવે છે. કોઈ નોટ મળે, રૂા. જડે કે ચોરીની નોટ રૂા. ૧૦૦૦) ની રૂા. ૧૦) માં લે અને માલ આપે તો વધારાના રૂા. ૬૦) એ ખાતે જમા રાખે છે. અને ઘરાકની બીડમાં ગઢલામાં નાંખી. રૂા. ૧૦) ની જાણી પણ રાત્રે સિલક વખતે રૂા. ૬૦) વધ્યા તે એ ખાતે લખે છે અને સરકારે ચોરી પકડાય ત્યારે એ ખાતે ઉધારી આપી દે છે અને ચોરને મદદ કરવાના ગુન્હામાંથી મુક્ત થાય છે. કોઈ આડતિયો મૂકવા આપે તો તે એ ખાતે જમા કરે છે અને પાછા લે ત્યારે એ ખાતે ઉધારે છે. વગેરે કાયદેસર અને ચોકસાઈથી નામું લખવું જોઈએ.

શ્રી સિલક વધઘટ ખાતે મેળ મેળવતાં વધેઘટે ઘણું ઘણું ચાદ કરવા છતાં કોઈ રકમ ભૂલથી લખવા રહી ગએલી હોય તે રકમ એ ખાતે લખાય છે માટે નામું લખવાની ખાંધણી નામું લખતી વખતે શું શું બાબતો ચાદ કરી લખવી. તો પાનું ૨ કલમ ૬ ધ્યાન રાખવી.

શ્રી ખર્ચ ખાતું એટલે દુકાન અંગેનો ખર્ચ તેજ ખર્ચ ખાતે લખવો બાકી માલને અંગેનો ખર્ચ તે માલ ખરીદ ખાતે કે દરેક દરેક માલ ખાતાંઓ જુદાં હોય તો તે જે તે ખાતેનો ખર્ચ તે તે ખાંડ, ચોખા, ઘઉં, વગેરે ખાતે લખવા.

**શ્રી માલ ખરીદ વકરા ખાતું એટલે જે જે વેપારીઓ** કબ્રિયા, ગાંધી, કટલરી, કાપડિયા, લોઢાંવાળા, શાકભાજીવાળા, હોટલ-વાળા, વગેરે જેને જેને દરેક ખાતાંઓ જુદાં રાખતાં પાલવી શકે નહિ તેઓજ એ ખાતું રાખે છે. ખરીદ ખર્ચ થાય તે એ ખાતે ઉધારે છે, અને વકરો થાય તે એ ખાતે જમા કરે છે.

**વટાવ—**ખાતું એ ખાતે માલમાંથી વેપારીઓના ધારા મુજબ જે કાપી આપવો અને લેવો તે એ ખાતે લખાય છે. નફો કે ખોટ લખાય છે. કરકસર, છૂટછાટ આપીએ લઈએ તે લખાય છે. વરસ આખરે આખી દુકાનના ખાતાંઓનો વધારો ઘટાડો એ ખાતે લખવામાં આવે છે. દુકાને શું પેદા કર્યું કે ગુમાવ્યું તો એ ખાતેથી શેડને (માલિક) ખાતે અથવા ભાગીદારો હોય તે તેઓના ખાતે લઈ જવામાં આવે છે.

**શ્રી સરંજમ ખાતું—**એટલે ફરનીચર દુકાનને અંગે લેવામાં આવે તે એ ખાતે લખાય છે. અને ખર્ચ ખાતે હવે કોઈકજ લખે છે એ ખાતું જુદું રાખવાથી કે જે દવાવાળા, ઘડિયાંદારી, આંકિસવાળાઓ, પેઢીવાળાઓ વગેરેને એ ખાતેની મોટી રકમ હોય એટલે ઘસારો આવકમાંથી મજરે મળે છે.

**વ્યાજ ખાતું—**એટલે રૂપિયા આપવા લેવા તે ઉપર જે વધારો આપવા લેવામાં આવે છે તે.

**શ્રી ધર્માદા ખાતે—**મોટા મોટા વેપારીઓ કમીશન એજન્ટો માલ વેચે દેશાવર મોકલે તેઓ પાસેથી જે એ જાળતના (ધર્માદાના) કાપી લે છે તે જમે કરે છે અને ખરચે છે (આપે છે) તે એ ખાતે (ઉધારે છે) લખવામાં આવે છે.

**શ્રી વેપારના સિલક માલ ખાતું—**એટલે વરસ આખરે રહેલો માલ (વેચતાં) બજાર ભાવે કે પડતર કિંમતે એ ખાતે ઉધારી વકરા ખાતે જમા કરે છે. એટલે ખરીદ વકરામાં નફો

ખોટ માલમ પડે છે અને એ માલ ખાતેની બાકી નવી ખાતા-  
બહીએ ચઢે છે. અને કારતક સુદ ૧ મે માંડી વળાય છે જુઓ  
જમાખર્ચી મેળ પાને ૮૨ અને કારણક સુદ ૨ પાને ૮૫.

**દલાલી**—એટલે જે માલ આપવા લેવામાં મદદ કરે છે.  
લાવતાલ ઠેરવી આપે છે તે બદલ જે તેને હુકમ આપવામાં આવે  
છે તેને ફટકિયા દલાલી કે જે માલ સોદાનો જોખમદાર નથી  
હોતો તેજ દલાલી ખાતે લખાય છે બાકી જોખમદાર હોય તે જે  
દલાલી લે છે તેને દલાલી નહિ પણ હુકસાઈ કહે છે. સદાવાળાઓ  
હુકસાઈ નહિ પણ દલાલીજ કહે છે. જેને જેવો રિવાજ તે  
પ્રમાણે જમે ઉધાર કરે છે.

**હુકસાઈ ખાતુ**—માલ મોકલવો, કોઈનો વેચાવા આવે  
તેને વેચવો વગેરે કામ કરવા બદલી જે હુકમ લેવામાં આવે છે તે.

**ભાડા ખાતુ, પગાર ખાતુ, મજૂરી ખાતુ, ટપાલ  
ખર્ચ ખાતુ, ભોજન ખર્ચ ખાતુ**—વગેરે વગેરે જેને જેવાં  
કામની અનુકૂળતા (જરૂર) તે પ્રમાણે તેઓ રાખે છે કે જેનો  
અર્થ ખાતામાંજ આવી જાય છે. વળી માલના પણ જુદા જુદા  
ખાતાંઓ શ્રી ચોખા, શ્રી આંડ, શ્રી ઘડ, શ્રી ચાંદી,  
શ્રીહુમ વગેરે વગેરે ખાતાંઓ મોટા મોટા વેપારીઓ પોતાના  
વેપારની અનુકૂળતા તે પ્રમાણે રાખી ખાતેવાર જમા ઉધાર કરે છે.  
અને જેનો તેનો ખર્ચ તે જે તે ખાતે ખર્ચ નક્કી ટોટો જોવા  
માટે લખે છે તેમ હુકાનનું પણ સમજવું ભાગીદારો હોય તો તે  
ઘરખર્ચ, ચાંદણા ખાતુ, દાગીના ખાતુ, સ્વભંડોળ ખાતુ,



શાહ ખાતુ, લીટી ખાતુ, મૂડી ખાતુ, ભંડોળ ખાતુ વગેરે અનેકા અનેક ખીચડી જેવાં ખાતાંઓ વેપારીઓ રાખતા નથી માટે પ્રથમ જે ખાતાંઓની સમજમાં લખ્યું છે તે ધ્યાન રાખવું તોજ ખરૂં શું અને ખોટું શું તે જણાય છે.

**પેકીંગ ખર્ચ**—માં ઝળાઈ કે બંધાઈ, વીમો, મારફત, ભાડું જગાત, નુર, મપાઈ કે તોલાઈ, ભરાઈ શીયાઈ, પાટીઆં ખેખું, કોથળા, લોઢાંની પટ્ટી વગેરે હોય છે તે જેને જેવી અનુકૂળતા તે પ્રમાણે ખાતાંઓ રાખે છે અને વરસ આખરે તે ખાતાંઓ માંડી વાળે છે.

કાચા માલ ઉપરથી પાકો માલ બનાવનાર, જરીવાળા, વજાટવાળા, સાબુ, વગેરે કારખાનાવાળાઓ જુદાં જુદાં ખાતાંઓ રંગ, સુતર, રેશમ, સાળ (સાંચા) કારીગર, મજૂર વગેરે વગેરે જેમને જેવી અનુકૂળતા તે પ્રમાણે ખાતાંઓ રાખે છે અને પછી ખરીદ વકરા ખાતે માંડી વાળે છે. તેમજ મહેતાજી, નોકર, ગાડી, બળદ કે ઘોડાગાડી કે મોટર વગેરે વખાર ભાડું વગેરે જે જે ખાતાંઓ રાખવા ઘટે છે. તે રાખે છે અને વરસ આખરે ખરીદ ખાતે માંડી વાળે છે. લેણામાં આસામી ખાધ, સાંચા મશીનમાં મશીન ઘસારો ઓશીસ અંગે સરસામાન (ફરનીયર) વગેરેની ખાધ કાઢવામાં આવે છે કે જે દર સાલ અનામત તરીકે રાખવામાં આવે છે, અને તેમાંથી ભાંગે તુટે તે લેવામાં આવે છે. રકમ મોટી થાય અને નવું મશીન થોડી કિંમતનું લેવું હોય તો તે પણ તેજ ખાતેથી લે છે અને ભારે કિંમતનું મશીન નવું લે તો તે મશીન ખાતે ઉધારે છે. માટે ઘણાંજ વિચાર કરી નામા લખાય છે. માટે સ્કૂલ માસ્તરો વગેરે ખીન અનુભવીના નામાના ઢબ સિવાય છપાએલાં નામા ફાયદાકારક થવાને બદલે નુકશાન કર્તા છે કે વેપાર, આડામાં વળતર, (વટાવ,) ખારદાન, તોલ, મુદત અને ખર્ચ કસર અને ભાવ કસર

અને સામ સામે હિસાબ સમજે ત્યારે ઘણી ઘણી જાતની કસરે! હકસાર્થ, ટપાલ ખર્ચ, હૂંડીઆમણ, વટાવ વગેરે લેવા આપવાનો હોય છે, અને તેના જમાખર્ચો અને મોટી મોટી પેઢીઓમાં ઘણા ઘણા માણસો દેશાવર માલ ખરીદ માટે જાય છે. રૂ. અત્રેથી લે છે. ત્યાં આડતિયા પાસે લે છે. હૂંડી લખે છે. ખર્ચો કરે છે અને તે બધો હિસાબનો ચોડો (થાકડો) પેઢીમાં આપે છે. તેનાં નામા માંડવાં બીજી પેઢીઓ, દુકાનો, મીલ, જીન વગેરેના નામા માંડવાં. સરવાળાં કાચાંપાકાં કાઢવાં મેળવવાં જમા-ખર્ચો મેળ કરવા વગેરે. ઝીણવટથી વેપારમાં નામા લખવાનું કામ કરવાનું શીખવવામાં આવે તો ભારે જન સેવા થઈ શકે છે.

બાકી તો ચોડનું ચોડ કરેલાં (ભૂલોથી ભરેલાં) નામા શીખવવાથી ભારે નુકસાન કર્તા ઉગતી પ્રજા ઉપર કરી શકે છે.

**લોન ખાતુ**—કોઈપણ જાતની લોન લે અથવા વેચે તો ખર્ચ સાથે એજ ખાતે લખે છે. વ્યાજ આવે એજ ખાતે જમા ખર્ચ નાંખી. એ (ખાતે ઉધારી વ્યાજ ખાતે જમા કરે છે.) અને ચેકના રોકડા આવે તો એજ ખાતે જમા કરે છે. અથવા રોકડા મળે. વ્યાજ ખાતેજ જમા કરે છે. પણ હવાલો માણસ માફક નાંખવામાં આવે તો ઘણુંજ સાફ કે ખાતામાં જમે ઉધાર દેખાય છે. એટલે વ્યાજ આવેલું નક્કી લોન ખાતાં ઉપરથીજ માલમ પડે છે.

**શેર ખાતુ**—એ પણ લોનની માફકજ રાખવાથી અને વ્યાજ અને શેર ખરીદ વકરાની લેવડદેવડ કરે તેનું નામું માંડવું કે વ્યાજ અને શું પેદા કર્યું કે ગુમાવ્યું તે માલમ પડે છે.

**ભાડા ખાતુ**—જેમને વધારે મકાનો હોય તે દરેકે દરેક મકાનનાં ખતાંઓ રાખી ભાડું જમે કરવું, ખર્ચ ઉધારવો એમ રાખવાથી દરેક દરેક ખાતેનું ખરોખર માલમ પડે તેમ નામું માંડવું

વિશેષ સાઈ છે. વળી વેપારીઓને પાંચ દશ વખારો હોય તો તે દરેક દરેકનાં ખાતાં રાખવાં, અને પછી છેવટે નફા ખોટ (વટાવ) ખાતે લઈ જવાં.

કેશ સર્ટિફિકેટ ખાતુ—એ ખાતે ખરીદીએ અથવા વેચીએ તો એ ખાતેજ જમે ઉધાર લગ્યા જવું અને ખાકી વધારો ઘટારો હોય તેનો હવાલો વટાવ ખાતે લઈ જવો અથવા ખાકી ખેંચવી એ જેમને જેવી મરજી હોય તે પ્રમાણે તે લખે જાય છે. (રાખે છે.)

ટીપ્સ:—હુમારા ગુજરાતી વેપારી તથા શરાફ વગેરે ભાઈઓ જાંક અથવા લિમિટેડ કુંઠની માફક ધારાધોરણ ખાંધી કામકાજ કરે અને નામું લખે તો ઘણીજ સારી રીતે કાચાં પાકાં સરવાયાં ખરો નફો કે ખોટ માલમ પડે અને વળી ખીબું જાંક કે લિમિટેડ કુંઠ તુરતા તુરત વરસ આખરે સરવાયું કાઢી નફો નુકસાન બહાર પાડે છે. તેનું કારણ કે જેટલા જેટલા માણસોની જરૂર તે પ્રમાણે માણસો પગારદાર રાખે છે. કે જેમને જે કામ કરવા આપેલું હોય તે બરોબર તૈયાર રોજરોજ રાખ્યા જાય છે ત્યારે હુમારા વેપારી ભાઈઓ પાંચ માણસનું કામ એક માણસથી લે છે. અને ખીબું અનેકા અનેક કામ સોંપ્યું હોય તે સિવાય કરાવે છે. એટલે કામ પૂરેપૂરું થઈ શકતું નથી. અરે પાકું નામું ચોમાસામાં કરે છે. ખતવે છે. વ્યાજ ગણે છે. સામસામે હિસાબ નવા વરસ પછી ફાવે ત્યારે સમજે છે. એટલે એ પણ એક રિવાજ ખરાબ છે કે જે લિમિટેડ કુંઠો કે જાંકોમાં એવી રીતે ચલવી શકેજ નહિ. તે રિવાજ હજી ચાલ્યાજ કરે છે. તો એ બાબતમાં સુધારો ખાસ કરવાની જરૂર છે અને નિતિ નિયમે દરેક માણસો મારફતે કામ કરાવવાની જરૂર છે. એવી હુમારા વેપારી ભાઈઓને ખાસ વિનંતિ છે કે જેથી નવા બેસતા વરસે જુના વરસમાં શું પેદા કર્યું કે ગુમાવ્યું તે બખર પડી જાય કે

જેથી નવા વરસમાં કયું કામ કરવું અને કયું કામ ઘટાડવું વગેરેની સમજ પડે. વળી કોને કોને ધીરવા કોને કોને ન ધીરવા વગેરે ઘણુંજ ધ્યાનથી કામ કરવા સમજ પડે. વળી ખર્ચ પણ શું વધારવો કે ઘટાડવો તે પણ માલમ પડે છે.

## મેળોની સમજૂતી વિષે

ટીપ—કોરા ચોપડાના પ્રથમ અને ચોપડાની પૂજા કરવી. પછી ચોપડાના પાના લાખી જવાં. પહેલે પાને મેળ દોરો કે બાંધો એટલે વચ્ચેવચ્ચ “શ્રી ૧૧” ડાખી બાબુએ “નિશાની” પછી એક સળ મૂકી સાત સળમાં એકવડી લીટી દોરી સાલ, મિતિ, વાર, તારીખ લખવી, અને ગયા દિવસની સિલક લખવી. જો નવી દુકાન અથવા નવુંજ નામું શરૂ કરવુંહોય તો રોકડા શેઠના ખાતે જમા કરવા. ગયા દિવસની સિલક નથી માટે ૦) ૧૧ શ્રી ગણેશાય નમઃ કરી લખવા એટલે ઇશ્વરની પ્રાર્થના છે કે હમારી લક્ષ્મી સવા ગણી કરો. ઘણાજ વેપારીઓ બેસતા વર્ષે પ્રથમ લખે છે. પછી શ્રી પુરાંત કરી લખે છે. જે સવાલની એક વાર સમજૂતી આવી હોય તે બીજા મનોચત્તનમાં ફરીથી આવશે નહિ. માટે ખૂબ ધ્યાન રાખી મનન કરવું. પાને ૨૫ મે જવાબ છે. તે પાકો મેળ છે. પણ તમારે તો કાચો (ટાંચણ કે ટિપ્પણ) સવાલ ઉપરથી કરવાનો છે. તો તમારે તો સવાલ વાંચવો અને કાચા મેળમાં જવાબ કરવો. તો કલમ ૬ પાને ૨ છે. તે યાદ કરી કલમ ૧૮ અને ૧૯ નમૂનો નંબર ૫-૬ પાને ૬-૭ છે તે સમજી કરવો. કાચા મેળ ઉપરથી પાકો મેળ કરવો ખાતાવહીનું સાંકળિયું કરી ખાતાં પાડી ખતવવું. અને ત્રણ ત્રણ કે છ છ મહિને કાચું સરવાયું કાઢવું પછી વરસ આખરે જમા ખર્ચી મેળ કરવો ખતવવો અને પાકું સરવાયું કાઢી જીને ચોપડેની બાકી નવે ચોપડે નવી સાલમાં ચઢાવવી. વટાવ ખાતે જમા કે ઉધાર વિગત લખવી નહિ. વેપારી ધારા મુજબ કારણકે લખાણ મેળનું વધી જાય અનેક ખાખત ઝીણી ઝીણી લખવાનો રિવાજ નથી.

## સમજૂતી મનોચત્ર ૧ થી ૧૮ સુધીની

સવાલ ૧-( પાનું ૧૭૪. મેળની ટીપ ખૂબ ધ્યાન રાખી લખવું.) શેઠ રોકડા કાઢ્યા તેના માલિક તેઓ છે. તેમના નામે જમે કરવા કારણકે મૂડી ખાતે, સ્વલંગોળ ખાતે, કે દુકાન ખાતે જમા કરવાથી અકસ્માત વખતે ઘણીજ આફતો આવે છે. જેથી હવે અસલ જુના જમાના માફક કરવાનો રિવાજ નથી.

સ. ૨-આજ પહેલાંનું દેવું છે તે દેવાદારોને ખાતે જમા કરી (જે મિતિના હોય તે મિતિવાર) દેવું શેઠ આપવાના છે માટે શેઠના ખાતે ઉધાર છે. સ. ૩-લેણું જેની જેની પાસે છે તે દરેક દરેકના ખાતે મિતિવાર ઉધારી માલિક (લેવાના) શેઠ માટે શેઠના ખાતે જમા કરવા. એજ પ્રમાણે માલ, મિલકત, શેર, લોન, દર દાગીના વગેરે હોય તેના ખાતેવાર ઉધારી શેઠના ખાતે જમા કરવા જુઓ મહેતાજી લાગ ૨ નો. સવાલ. ૪, દુકાન અંગેનો ખર્ચ છે. માટે તે ખર્ચ ખાતે ઉધાર છે. સ. ૫. ફરનીચરને સરંજમ (સર સામાન) કહે છે. માટે એ રકમ ખર્ચ ખાતે લખે તો ખોટું નથી. પણ એ વરસે, ચાર વરસે, દુકાનમાં શું શું સામાન છે. તે પૂછે તો જવાબ ખર્ચ ખાતેથી તારવી કાઢતાં વાર લાગે એટલે એ ખાતું હોય છે. આજે વેપારીઓ રાખે છે. વળી ઇનકમમાંથી એનો ઘસારો મજરે મળે છે એટલે સરંજમ ખાતે ઉધાર્યા છે. સ. ૬.-દુકાન અંગેનો ખર્ચ માટે ખર્ચ ખાતે ઉધાર છે. સ. ૭-વેપાર માટે ઉધાર ખાંડનો દાગીનો લાવ્યા માટે શેઠ નુરમામદને ખાતે જમા કરી આપણે પરચૂરણ માલના વેપારી છીએ. એટલે દરેક ખાતાંઓ માલનાં રાખતાં પાલવે નહિ માટે માલ ખરીદ અને માલ વકરો એકજ ખાતું છે. માટે માલ ખરીદ ખાતે ઉધાર દરેક માલ ખાતાંઓ માટે નામાનો મહેતાજી લાગ ૨ નો. જુઓ. સ. ૮-રોકડેથી ચોખા વેપાર માટે લીધા માલ ખરીદ ખાતે ઉધાર પૂરા ભાવ પ્રમાણે (મિલ પ્રમાણે) તેમાંથી જે વટાવ

(વળતર) કાપી રૂ. આખ્યા. વેપારી ધારા મુજબ તે વટાવ ખાતે જમા છે. સ. ૯-ઝંકમાં મૂક્યા (ધીયા) માટે ઝંક ખાતે ઉધાર છે. સ. ૧૦-રોકડ વકરો એ શ્રી માલ વકરા ખાતે જમા કર્યા છે. કાચામાં જેમ જેમ માલ રોકડ વેચાએલો તે આંકડા અને માલનું નામ લખી રાખેલું હોવું જોઈએ તેના સરવાળો કરી માથે ચઢાવી દેવા. જુઓ કાચોમેળ પાનું. ૧૧૪-૧૧૫ નમૂનો નંબર ૫૦. તે રોકડો વકરો જણાવ્યો છે, એ યાદ રાખવું. સ. ૧૧-મેળ અંધ કરો, એટલે જુઓ કલમ ૧૧ પાનું ૫ અને જુઓ નમૂનો નંબર ૫. પાનું ૧૧૪-૧૧૫ અને પાકો મેળ નમૂનો નંબર ૬ પાનું ૧૧૫.

### મનોયત્ન ૨ જાની સમજૂતી (માહિતી)

ટીપ:—મેળની સમજૂતી પાને ૧૭૪ની ખૂબ મનન કરી લખવું.

સ. ૧—મેળ આધો (દોરો) જુઓ કલમ ૧૦ પાનું. ૫.  
સ. ૨—નોટના રોકડા આખ્યા તેમાં જે વધારો મળ્યો તે વટાવ ખાતે જમા. સ. ૩-રોકડેથી માલ લીધો તેમાં ખીલ મુજબ માલ ખરીદ ખાતે ઉધાર અને વેપારી ધારા મુજબ વટાવ કાપી લીધો તે વટાવ ખાતે જમા. સ. ૪-ઉધાર માલ આપ્યો માટે જેને આપ્યો તેના ખાતે ઉધાર અને માલના વકરા ખાતે જમા સ. ૬-માલને અંગેનું ગાલ્લીનું લાડું આપ્યું તે માલ ખરીદ ખાતે ઉધાર. સ. ૯-ઉમાકાન્ત વ્યાજે મૂકી ગયા માટે તેમના ખાતે જમા. સ. ૧૦-વલ્લભલાઈને ધીયા માટે તેમના ખાતે ઉધાર અને વટાવ કાપી લીધો તે વટાવ ખાતે જમા કરવા.

### મનોયત્ન ૩ જાની સમજૂતી

ટીપ:—પાને ૧૭૪ની ટીપ યાદ કરી લખવું.

સ. ૨-માલ મંગાવવા તાર કર્યો માટે માલ ખરીદ ખાતે ઉધાર છે. સ. ૩-માલ પેટે અથવા ખાનુ આપીએ તો તે જે લે છે તેમના ખાતે ઉધાર. સ. ૫-માલ લીધો તો ખિલ પ્રમાણે તેમના ખાતે જમા કરી માલ ખરીદ ખાતે ઉધાર અને તે માલ પેટે આખ્યા તે તેમના ખાતે ઉધાર છે. (ખિલમાંથી બાદ કરવાનો રિવાજ વેપારી વેપારીનો નથી) એ રિવાજ જુના

માનાનો હવે રહ્યો નથી. અને તે ખોટુંજ છે. સ. ૬-શેઠ  
મામદના ખાતે ખાંડ દા. ૧ ના જમે છે, તે આખ્યા માટે  
માર માલ સાપ્તી લાવેલા એટલે વટાવ કાપ્યો નથી. સ. ૯-શેઠ  
વતી છોકરાની શ્રી આપી માટે તેમના ખાતે ઉધાર.

### મનોચત્ર ૪ થાની સમજૂતી

સ. ૨-મહેતાજીએ પગાર પેટે લીધા માટે તેમના ખાતે  
ધાર છે. સ. ૩-ઉધાર હૂંડી લઈ મોકલી માટે જેમને ત્યાંથી  
ધી તેમના ખાતે વટાવ આપવો કીધો તે સાથે તેમના ખાતે  
મા કરી મુંબઈ ખીડી તેમને આવતી કાલે મળવાની માટે  
મને ખાતે આવતી મિતિના ઉધાર છે, અને વટાવ એ આપણા  
તી મોકલી માટે વટાવ ખાતે ઉધાર છે. સ. ૧૦-શેઠના વતી  
ના રૂપીઆ આખ્યા માટે શેઠના ખાતે ઉધાર છે.

### મનોચત્ર ૫ માની સમજૂતી

સ. ૨-શેઠ નુરમહમદને ૨૧ ગૂણનો હિસાબ આપ્યો માટે  
માના ખાતે તે ઉધાર અને વટાવ કાપી લીધો તે ટકા  
લેખે વટાવ ખાતે જમા છે. સ. ૬-સોદામાં આજે મોહનભાઈ  
નુવાર આપી ગયા માટે તેમના ખાતે જમા કરી ઉધાર છે. સ. ૮-  
મચંદને ત્યાંથી હૂંડીના રૂ. ૧૨૦૦) અને વ્યાજ એક દિવસનું ૦)૩  
માંગ્યું' તો તે વ્યાજ ૦)૩ તેમના ખાતે જમા કરી વ્યાજ ખાતે  
ઉધાર (વ્યાજ દેવાનું જમા ખર્ચ) અને રૂ. ૧૨૦૦) તેને  
આખ્યા માટે તેમના ખાતે ઉધાર છે. વટાવના રૂ. ૦૮૮ જમે રહ્યા  
તે તેઓ માંગતા આવે ત્યારે આપવાના છે. (માંગ્યા નહિ માટે આખ્યા  
નથી) સ. ૧૩-ખાંડનું ગાદી ભાડું તથા ઉતરાઈ આપી તે માલ  
અંગે માટે માલ ખરીદ ખાતે ઉધાર છે.

### મનોચત્ર ૬ ઠાની સમજૂતી

સ. ૨-મુંબઈવાળાની વતી તેમના લખવા મુજબ રૂ. ભર્યા માટે  
મુંબઈવાળાને ખાતે ઉધાર છે. સ. ૧૮-ઘોડાગાડીના પૈસા મહેતાજીને  
દુકાનના કામ માટે મોકલેલા માટે શ્રી ખર્ચ ખાતે ઉધાર છે.

## મનોયત્ન ૭ માની સમજૂતી

સ. ૨-ભરતિયું આપણે માલ મંગાવેલો તેનું આવ્યું તે તે ભરતિયાના નક્કી રૂપીઆ જેમણે ભરતિયું મોકલ્યું તેમના ખાતે જે મિતિનું ભરતિયું નક્કી રૂપીઆની મિતિ લખી હોય તે મિતિના તેમના ખાતે જમા કરી શ્રી માલ ખરીદ ખાતે ઉધારી પેટાંમાં ભરતિયાંની નકલ આંકડાની ઉતારી લેવી. કારણકે ભરતિયું જતું રહે તો શ્રીકર નહિ. સ. ૪ વેપારનો માલ ઘરાકને કાગળમાં બાંધી કે કોથળીમાં ભરી આપવા માટે લીધા તેથી માલ ખરીદ ખાતે ઉધાર છે.

## મનોયત્ન ૮ માની સમજૂતી

સ. ૭-અલેચદનું ઘર લખી લઈ આપ્યા માટે તેમના ખાતે ઉધાર છે. વટાવ કાપી આપ્યા તે શ્રી વટાવ ખાતે જમા છે. સ. ૯-વ્યાસતેલનો ડબ્બો દુકાનમાં ખત્તી માટે લાવેલા તે ખર્ચ ખાતે ઉધારેલા માટે ખાલી ટિનના ખર્ચ ખાતેના આવ્યા તે ખર્ચ ખાતે જમા છે. સ. ૧૦ મજૂર પગારદાર નથી. અને કાયમનો નથી. માટે ખર્ચ ખાતે ઉધાર છે.

## મનોયત્ન ૯ માની સમજૂતી

સ. ૩-દુકાનના ઘરાકને ત્યાં કન્યાદાનનો ચાંદલો કર્યો માટે ખર્ચ ખાતે ઉધાર છે. (કેમકે દુકાનને કંઈ કન્યા પરણાવવી નથી. કે ચાંદલા ખાતે ઉધારે.) સ. ૪-ઉપલકિયું હોય નહિ તો ઉછીના કે ઉપલક લઈ જાય તે તેમના ખાતે ઉધાર છે. અને પાછા આવી જાય ત્યારે તે રકમ “ભ” કરી ઉઠાવી દે છે. અને ખાતામાં ખતવતા નથી. પણ ખા. પા.ની જગોએ ઉઠાવી તે મિતિ ખા. પા.ની જગોએ લખે છે. સ. ૫. આપેલા ભાવે જમે કરી માલ ખરીદ ખાતે ઉધાર છે. સ. ૬-ઘરમ કર્યો તે ધર્માદા ખાતુ છે. માટે ધર્માદા ખાતે ઉધાર છે. (મોટા મોટા વેપારીઓ, શરાફી માલ આપે તેની પાસેથી ધર્માદા ગૂણુ પૈસા કે સેંકડે માલ આપ્યો હોય તે જા. ઉપર ચઢાવે છે. તે ધર્માદા ખાતે જમા



કરે છે, અને આપે છે. ત્યારે ધર્માદા ખાતે ઉધારે છે. ૩, ખાંડ, ચોખ્ખા વગેરે વેપારીઓને ત્યાં (અને શરાફની પેઢીમાં) મોટી રકમ જમા થાય છે. તે બે પાંચ વરસનું એકડું કરી આપે છે. ત્યારે ભારે ધર્માદા કહેવાય છે. પણ તે તો બીજાઓ પાસેથી લઈ ધર્માદા કરે છે. સ. ૮-ખારોખાર માલ એક જણથી લીધો બીજાને અપાવી દિધો તેનો ગાળો (વધારો) પડ્યો તે શ્રી વટાવ ખાતે જમા છે. સ. ૯-શેઠ પોતાના ઘરે દુકાનમાંથી માલ લઈ ગયા તો શેઠના ખાતે ઉધારી માલ વકરા ખાતે જમા છે. સ. ૧૫-છોકરાને અને દુકાનને કાંઈ લેવા દેવા નથી માટે શેઠના ખાતે ઉધાર છે.

### મનોયત્ન ૧૦ માની સમજુતી

**સવાલ ૧**—રોકડમેળ કે રોકડ જેવી રકમોનું નામું માંડવું અને ઉધાર માલ લાવીએ અથવા આપીએ તો તેનું નામું નોંધથી માંડવું. (ફક્ત માલનુંજ) બાકી નામું મેળમાં મંડાય છે. સ. ૩-જણસ (દાગીના) પાછી લઈ ગયા તે બદલ મેળમાં સહી લેવી વધારે સલામત છે. સ. ૨-શેઠના ખાતે જમા કરી રકમ નીચે બે કરી (ઉડાવી) ખા. પા. ની જગોએ નોમમાં વદ ૧૦ અને દસમમાં વદ ૯ લખવી. સ. ૭-સોદામાં ખાનુના આપીએ તો તેમના ખાતે ઉધાર.

### મનોયત્ન ૧૧ માની સમજુતી

**સવાલ ૨**—અંકલેશ્વરવાળાએ રૂ. મોકલ્યા તે તેમને ખાતે જમા અને તેમના વતી માલ લીધો તો તે તેમના ખાતે ઉધાર છે. સ. ૩-મુંબઈવાળાને રૂ. મોકલ્યા માટે મુંબઈવાળાને ખાતે ઉધાર વદ પહેાંચ આવેથી ૧૪ ભરી છે. ખતવતી વખતે વદ ૧૪ ખતવવી. સ. ૫-તપાસ ઘણી કરે તે છતાં મેળ ન મળે તો શ્રી સિદ્ધક વધઘટ ખાતે લખવા (ઉધારવા કે જમે કરવા.)

### મનોયત્ન ૧૨ માની સમજુતી

**સવાલ ૪**—છૂટ કસરના આખ્યા માટે તે વટાવ ખાતે ઉધાર છે. સ. ૬-ટપાલ ખર્ચખાતું નથી માટે ખર્ચ ખાતે

ઉધાર છે. સ. ૭-ગીની અમલ રૂ. ૧૫) ની કિંમતની ગણતરી હતી માટે સિદ્ધકમાં જેટલી ગીની હોય તેટલા રૂ. ૧૫) પ્રમાણે ગણી મૂકવા તેમાં વટાવ આપીએ તો ઉધાર અને વટાવ મળે તો જમા કરવા હાલ વેપારમાં સોનાના ભાવનું ધોરણ નક્કી નથી માટે ગીની લઈએ અથવા આપીએ તો તે હેમ ખરીદ ખાતે જમા ઉધાર કરે છે.

### મનોયત્ન ૧૩ માની સમજૂતી

સવાલ ૩—દાળ પાછી આપી ગયા તો જે ભાવે ઉધારેલી તે ભાવે તેમના ખાતે જમા કરી શ્રી માલ ખરીદ ખાતે ઉધાર છે.

### મનોયત્ન ૧૪ માની સમજૂતી

સવાલ ૨—જનવાળા પાસે સોદાથી વધારાનો ભાવ રૂ. ૨) લેખે રૂ. ૨૦૦) જનવાળાને ખાતે ઉધારી શ્રી વટાવ ખાતે જમા છે. હવે આપણા ખાનાના રૂ. ૫) અને આજના રૂ. ૨૦૦) મળી કુલ માગતા રૂ. ૨૦૫) થયા તે તેમણે આપ્યા માટે તેમના ખાતે જમા છે.

### મનોયત્ન ૧૫ માની સમજૂતી

સવાલ ૨—જમા છે તે આપવા માટે તેમના ખાતે ઉધાર તેમાંથી વટાવ ટકા એક લેખે કાપી લીધો તે વટાવ ખાતે જમા (વટાવ કુલ માલ પરજ હોય) અને ઉધારણી જેમને ત્યાંથી લાવ્યા તેમના ખાતે જમા.

### મનોયત્ન ૧૬ માની સમજૂતી

એજ યાને ૭૬ મે આપેલી છે.

### મનોયત્ન ૧૭ માની સમજૂતી

યાને ૧૩૩, ૧૩૪. એ સમજૂતી આપેલી છે. તે પ્રમાણે કામ કરેલું છે.

### મનોયત્ન ૧૮ માની સમજૂતી

સાલ ૧૯૬૭ નો નવો કારતક સુદ ૧ ના મેળમાં જુઓ આસો વદ ૦)) ના જમા ખર્ચી મેળમાં બાકી સિદ્ધક માલના જે ખાતે ઉધાર છે. તે ખાતે જમા કરી શ્રી માલ ખરીદ ખાતે

ઉધાર છે. (હવાલો ઉલટાવ્યો) શ્રી વેપારના સિદ્ધક માલ ખાતુ નવી સાલમાં માંડી વળાયું. પછી આજની લેવડદેવડનું નામું માંડો ઘણાંજ બાકી ચઢાવે છે તેને માટે ટીપ જમાખચી મેજ નીચે જુઓ ખાતું ૮૪.

## હિસાબ ગણવાની સહેલી રીત

વેપારનો મુખ્ય વિષય હિસાબનો છે. એટલે હિસાબ મોઢે મોઢે કે જલદી જવાબ કહી શકે એજ છે. તેને વાસ્તે જૂના જમાનામાં પ્રથમ આંક શિખવતા હતા અને તે પાકા થએલા બહુવા મોઢે ઉલટા સુલટી સવાલના જવાબ લેતા હતા અને તે આંક પૂરેપૂરા એક થી એકત્રિસાં, સવાયા, દોઢા, અઢીઆં, ઉઠાં, નાની અગિઆરી, મે.ટી અગિઆરી, પાયા, અરધા, પોણા, આના, પાન, દોકડા, બઢામ, સાડા સાતનો પા વગેરેના દશ દશ પાવરા શિખવતા હતા. ત્યારબાદ વાંચન ઉપર ધ્યાન રાખતા હતા. (શિખવતા હતા.) એ બધું શિખ્યા બાદ કુંચી, કે.બટકો ઉપર પુરેપુરું ધ્યાન આપતા હતા. હવે તો વીસાં સુધી અને પાયા શિખ્યા કે બસ કે બીજા આંકના પાંચ પાંચ પાવરા શિખ્યા એ બસ. ગુણાકાર કે ભાગાકારથી બીજા આંકો થઈ શકે છે. એટલે આંકના વિષયનો ખેડો પાર ઉતરી ગયો. એટલેજ ત્રિરાશી કે ગુણાકાર ભાગાકારથી હિસાબો ગણે છે. તેમાં અમારા અંગ્રેજી શિખેલા લઘુઓ તો પુરેપુરા આંક નોન સર (નહિ જોઈએ સાહેબ) કહે છે. તોજ મજા, શેરના આનપાનનો કાવ આનપાન સાથે ગણી શકતા નથી. અને ત્રિરાશીથી ગણવા બંધ તો કલાકે પણ જવાબ કહી શકતા નથી. તેજ પ્રમાણે ખાંડી, ગાદ્દી, ટન, હુન્ડવેટ, રતલ વગેરેના ભાવ આનપાન સાથેનો ત્રિરાશીથી બે કલાકે પણ ગણી શકે નહિ. કારણકે લાંબા લાંબા ગુણાકાર, ભાગાકાર ત્રિરાશીની હોય છે એટલે કંટાળે છે. એટલે જલદી કેમ થાય તેને માટે એકજ દાખલો નીચે મુજબનો આપ્યો છે. અને તે ગણવાની સહેલી રીત કુંચી કોષ્ટક સાથે ગણી બતાવ્યો છે.

રૂા. ભાર	શેર
૪૦ =	૧
શેર	મજુ
૪૦ =	૧
મજુ	ટન
૫૬ =	૧

$$૫૬ \times ૪૦ \times ૪૦ = ૮૯૬૦૦$$

રૂપીઆ ભાર થયા.

રૂા. ભાર	રતલ
૪૦ =	૧
રતલ	મજુ
૨૮ =	૧
મજુ	હંડવેટ
૪ =	૧
હંડવેટ	ટન
૨૦ =	૧

$$૨૦ \times ૪૪ \times ૨૮ \times ૪૦ = ૮૯૬૦૦$$

રૂપીઆ ભાર થયા.

કુંચી—જેટલે રૂા. એક મજુ તેટલા આનાનું અઢી શેર જેટલે આને અઢી શેર તેટલાજ ઉપઆનાનું અઢી શેર. વધુ વિગતેની કુંચીઓ જુઓ નામનો મહેતાજી ભાગ ખીજો.

તોલ કાઢવાની રીત—જુઓ કલમ ૭૪ પાને ૨૨ મે.

વટાવ અને મુદત માટે—જુઓ કલમ ૭૫-૭૬ પાને ૨૨ મે.

ટીપ્પણી—હાલમાં નવું તોલ ચાલુ થયું છે. પણ ખાંડી, ગાદી વગેરે જેટલા મજુની છે તેજ ઉપર ભાવ યોજાય છે.

કોષ્ટક		મજુ ખાંડી	
રૂા. ભાર	શેર	૨૦ =	૧
૮૦ =	૧	વગેરે વગેરે અને તોલ તો	
શેર	મજુ	જે જે માલમાં હવું તે	
૪૦ =	૧	ચાલુજ છે.	

દાખલો—ખાંડ દાગીના (ગુણ) ૮ ને તોલ્યાં તો અંગાળી મજુ હાલના ચાલુ તોલે મજુ ૨૧૧ શેર ૧૧ થયાં. તેમાંથી બારદાન શેર એક લેખે બારદાન બેવડું હોય તો શેર ૧૧ લેખે કાપવું. ઠર મજુ ૧ ના રૂા. ૧૩૧૮ તોલ ૪૧ છે. વટાવ ટકા ૩ લેખે મુદત દિવસ ૨૨ ની ટકા ૧૧૧ લેખે કાપી નકકી કેટલા રૂપીઆ બરોબર છે.

મહુ શેર	
૨૧૫ - ૧૫	
<hr/>	
૦ - ૮ ખારફાન	
<hr/>	
૨૧૫ - ૩૫ ખાફી રહ્યા	
×૪૦	
<hr/>	
૮૪૦	
૧૦	
૩૫	
<hr/>	
૪૧) ૮૫૩૫ (૨૦૫૫ મહુ	
૮૨	
<hr/>	
૩૩૫	
૩૦૫૫	
<hr/>	
૨૫૫	
×૪૦	

૪૧) ૧૧૦ (૨૫ શેર	
૮૨	
<hr/>	
૨૮	
૨૦૫	
<hr/>	
૭૫	
×૧૬	
<hr/>	
૪૧) ૧૨૦ (૨૫૫ અધાળ	
૮૨	
<hr/>	
૩૮	
૩૦૫૫	
<hr/>	
૭૫	
×૧૬	
<hr/>	
૪૧) ૧૧૬ (૨૫૫ ઉપ અધાળ	
૮૨	
<hr/>	
૩૪	
૩૦૫૫	
<hr/>	
૩૫	

ટીપ:-ઉપ અધાળનો હિસાબ ગણવામાં આવતો નથી. એટલે  
 બે અધાળ ઉપર હોય તો ૦૫ વધારી લેવો એટલે પાકા મહુ  
 ૨૦૫૫ શેર ૨૫ અને અધાળ ૩૫ થયાં ભાવ.

રૂ. ૧૩૧૮૧ છે.	૫૩
×૨૦૧૧ ૨૧૧	૫ _____
૨૬૦	૮૧૧૧૧ વટાવના બાદ
૧૦	૨૭૪)૧૧૧
૧૧૧	×૨૨ દિવસના સર વ્યાજ
૬૧૧	૮૧ ૦૧૧ લેખે.
૦૧૧૧ ૨૧	૫ _____
૦૧૧૧૧ ૧	૧૧૦૧ વ્યાજના બાદ
૦)૧	૨૭૨૧૧૧ નકકી રોકડા કુલ
૨૮૨૧૧૧ નકકી	જવાબ.

**ટીપ:**—વેપારમાં વેપારીઓને ત્યાં ૧૧ પાઈની ઉપર થાય તો પૈસે ગણાય અને ૧૧ ની અંદર હોય તો તે પાઈ છોડી દેવાય છે. એને વાસ્તે કહેવત છે કે હિસાબ કોડીનો અને બક્ષીસ લાખની માટે હિસાબ ગણવામાં, પાઈ પણ મુકવી.



## પરિક્ષાના પ્રશ્નો. (સવાલો)

૧. આજે મિતિ સાલ ૧૯૯૬ ના શ્રાવણ સુદ ૪ છે. પહેલ વહેલી દુકાન શરૂ કરે ત્યારે મેળ બાંધી (દોરી) રોકડા રૂ. ૫૦૫૦) કાઢ્યા તે જમા કરો. તેમાં બે લાગીદારો મળી દુકાન શરૂ કરી છે. તો દેવ જીતેન્દ્રલાલ નાનુભાઈએ રૂ. ૩૧૨૫) કાઢ્યા અને ૧૯૨૫) દેવ મનુભાઈ દુર્લભભાઈએ કાઢ્યા. તેમાં બંનેનો ભાગ સરખો છે. (અરધા અરધ) ના લાગીદાર છે તો તે જમા કરો.

૨. ખંક આંક ઇન્ડિયામાં ચાલુ ખાતે રૂ. ૫૦૦) ભર્યા અને સેવીંગ ખાતે રૂ. ૨૦૦૦) ભર્યા તે ઉધારો.

૩. કાપડ મુંબઈથી કટપીસની ગાંસડી ૫ ખરીદી ત્યારે દેવ જીતેન્દ્રલાલ ગયા તેમણે રેલ્વે ભાડું, ઘોડાગાડી, પરચૂરણ ખર્ચ મળી રૂ. ૧૧) નો હિસાબ આપ્યો, અને મુંબઈથી તે ગાંસડીનું ભરતિયું રૂ. ૨૧૦૬૧૧૧ નું આવું શ્રાવણ સુદ ૨

નું આંધુ' તેનું જમાખર્ચ નાંખો અને મુ'બઈવાળા આપણા આડતિયા શા. નરોત્તમદાસ હરજીવનદાસને શ્રાવણ સુદ ૩ એ રા. ૧૫૦૦) રોકડા આપ્યા છે. તેને આજના મેળમાં લખો.

૪. અત્રેથી શા. હાથલાઈ હરગોવનદાસને ત્યાંથી ઉધાર  
કાપડ લીધું. તેનો આંકડો ખિલ નં. ૭૪ આજની મિતિનું આબુ  
રૂા. ૧૧૧૧ લખ્યો.

પ. જાફરઅહલી મીલમાંથી આજે કાપડ બિલ નં. ૩૨૩ મુજબ રોકડેથી લીધું. તેના આંકડાના રૂા. ૩૨૩- થયેા તેમાંથી વટાવ ટકા ૩ લેખે અને મુકત માસ બેની કાપી લઈ રોકડા અપ્યા. હા. રૂા. ૦૧૧ ની તેરીખે.

૬. નામું લખવામાં શી શી બાબત ધ્યાન રાખી લખીએ  
કે ઉત્તમ નામું લખાયું કહેવાય.

૭. કયા કયા વેપારીઓને ત્યાં માલ ખરીદ વકરા ખાતું હોય અને કયા કયા વેપારીઓને ત્યાં દરેક માલ ખાતાંઓ જુદાં જુદાં હોય તે દાખલા દલીલ સાથે જણાવો.

૮. માલ્લ ખરીદ વકરા ખાતાંવાળાઓએ કઈ કઈ બાબતો ઉપર કાળજી રાખવી. કે દેવાળામાં ડુલ્લવા વખત આવે નહિ.

૬. હાંડી અને ચેકમાં ફરક શો તે લખો.

૧૦. નીચેના ખાતાનું વ્યાજ અસલની રીતે, સુધરેલી (કાપતી) રીતે, અને ઝંકની રીતે ગણો. દા. વા ટકાની તેરીખે દિવાળી ખાકી. ત્રણ રીતે વ્યાજ સરખું આવવું જોઈએ. આના પાન સાથે દિવસે દિવસનું ગણો.

[illegible]

३१ ११

દે० જીતેન્દ્રલાલ નાનુભાઈનું ખાતું સાલ ૧૯૯૬

५

ॐ

300) ਪੋਥ ਸੁਫ ਪ

૧૦૦૨૧-III કારતક સુદ ૧

१२०१।= चैत्र वह ६

૪૭૫) કાગણી સુદ ૧૨

१५१५॥ श्रीवाङ्मय सुद १५

૨૫૨૫) વૈશાખ વદ ૩

૩૩૩૫૫૫ ભાદરવા સુદ ૫

309 ௬௩௩-௩௩

४३३६)

૧૧. આજે એક ભાગીદાર બીજા ભાગીદારથી છૂટો થાય છે. ત્યારે જુની દુકાનનો હિસાબ સામ સામે મળી સમજી લે છે. તો જુનામાં અને આજે નવા ચોપડામાં નીચે મુજબનું નામું મારે.

રોકડા રૂ. ૫૦૦) છે ઉધરાણી રૂ. ૧૨૦૦૦) ની છે. અસામી ખાધ ખાતે રૂ. ૬૦૦૦) જમે છે. અને તે રૂ. ૧૨૦૦૦) ની ઉધરાણી રૂ. ૨૪૦૦) માં પહેલા ભાગીદારે લીધી છે. પહેલા ભાગીદારના રૂ. ૬૨૦૦) જમે છે. બીજાના રૂ. ૬૨૦૦) જમા છે. માલ રૂ. ૬૧૦૦) નો છે. તે તથા સરંજામ (ફરનીચર) ખાતે રૂ. ૧૫૦૦) છે તેની ખાધ ખાતે રૂ. ૬૦૦) જમે છે. બાકી રૂ. ૬૦૦) માં પહેલા ભાગીદારે રાખ્યો છે. હવે પહેલા ભાગીદારે ધી બેંક ઓફ બરોડામાં રૂ. ૭૦૦૦) જમે મૂકી ચાલુ ખાતે બીજા ભાગીદારને રૂ. ૬૪૫૦) આપવાના થયા તેનો હિસાબ ચૂકતેનો ચેક ધી બરોડા બેંક ઉપરનો લખી આપ્યો.

૧૨. એક લેણદાર નામે પટેલ મોરાર પેમા બારડોલીના નીચે મુજબ સામ સામે હિસાબ આજે સમજી લે છે. તેનું નામું મારે.

રૂ. ૧૫૦૨) બાકી મુદલ આપણા લેણા છે.

૨૧૦) વ્યાજના વ્યાજવહી પાના ૭ મુજબ લેણા થયા છે.

૧૫) એમના વતી ચાંદી લઈ વેચેલી તેના હકસાર્ધના આપણા લેણા થયા છે.

૩) ભાવેના લીસ્ટ બીડેલાં તેના ટપાલ ખર્ચના આપણે મજરે લીધા.

૧૭૩૦)

૫

૨૦) કસરના લીધા.

૧૦) કેરી કંડીઆ ૨ શેડના માટે મોકલેલી તેના તેઓએ મજરે લીધા.

૭૦૦) રોકડા આપ્યા.



૧૦૦૦) નું નવું ખાતું પાડી આપ્યું (સામાદસ્કતનું)

૧૩. શા. ગુલાબચંદ પ્રેમચંદને ઉધાર માલ રૂ. ૧૫૨૬૩

નો આપેલો તેને ત્યાંથી આજે ઉધરાણી લાવ્યા તેને વળતર રૂ. ૧) અને મુદત દિવસ ૨૨ ની ટકા ૦૧૧ લેખે કાપી આપી લઈ આવ્યા.

૧૪. ઠા. મુળજી હરીદાસને ત્યાંથી આટો ગૂણ ૫૦૦ દા. રૂ. ૧૪૧૦૧ લેખે લેવા આપણે નક્કી કર્યું તે પેટે તેને આજે રૂ. ૨૦૦૦) નો ચેક નં. ૪૧૦૧ ખી. ના ધી ખામ્મે ખેંક ઉપરનો લખી આપ્યો. ડીલીવરી દિવસ આઠની શરતે. તેમાંથી આજે આટો ગૂણ ૧૦૦ દા. રૂ. ૧૪૧૦૧ લેખે રોકડેથી વટાવ ટકા ૧૧ લેખે કાપી આપી રોકડા લીધા.

૧૫. દે. જીતેન્દ્રલાલ નાનુભાઈથી કપાસિયા ગાલ્લી ૫૦ દા. રૂ. ૨૭) લેખે ભાદરવા વદ ૦)) ના વાયદાના લેવા કર્યા હતા તે વખતે તેમને રૂ. ૨૦૦) આપેલા હવે આજે વાયદો પૂરો થયો તો ભાવ રૂ. ૩૨) છે. તો તે વલણ લેવાનું થયું તે રૂ. ૨૫૦) રોકડા અને રૂ. ૨૦૦) આપેલા તે મળી રૂ. ૪૫૦) રોકડા આજે આપી ગયા.

૧૬. ઘરમાં પોતાના છોકરા ભુલાભાઈની વહુ નંદુ ખેનની જણસ ખંગડી ૨ તોલા ૧૨ ની દા. રૂ. ૩૧) લેખે દુકાનમાં વેચવા રાખી દા. રૂ. ૦૧ ની તેરીખે. શેઠ નાનાભાઈ દુકાનનો કખાટ રૂ. ૫૦) નો લઈ ગયા અને પોતાના ઘરનો કખાટ રૂ. ૩૦) નો આપ્યો.

૧૮. મેળમાંથી ઉપલેક રૂ. ૧૪૦) મહેતાજી ગુલાબભાઈએ લીધેલા તેમાં રૂ. ૧૦૦) નો હિસાબ નીચે પ્રમાણે આપ્યો. કે જે સિલ્લકમાં ઉપલક છે.

શેઠના માટે ખિલ નં. ૬૩ મુજબ ચોખા ગૂણ ૧ અને ઘઉં ગૂણ ૩ દાળ તુવરની ગૂણ ૧ મળી ગૂણ ૫ ના રોકડા રૂ. ૬૦) આપ્યા. અને પેન્સિલ ડઝન ૧ રૂ. ૦૧

કાગળ ધ્યાયા ૨ રૂ. ૦૮૮ પ્લોટીંગ રૂ. ૦૮૮ ફુકાન માટે લાવ્યા. આસતેલ ૩૫૫૦ ૧ શેઠને ત્યાં મોકલ્યો તેના રૂ. ૪) અને કોલસા મજુ ૪ના રૂ. ૩) અને શાકભાજી શેઠને ત્યાં મોકલ્યું તેના રૂ. ૦) રોકડા થયા. બાકી રૂ. ૧) રોકડો ફુકાનમાં આપ્યો. એ પ્રમાણે રૂ. ૧૦૦) નો હિસાબ આપ્યો.

૧૬. રૂ. ૧૫૦) શાઠ નાથુ નાનુને ખાતે જમા કરવાને બદલે ઉધારી ગયા તો શું કરવું તે લખ્યો.

૨૦. રૂ. ૧૦) સિદ્ધલક વધઘટ ખાતે ઉધારેલા તે આજે શેઠ નાનાભાઈને યાદ આવ્યા. તે પોતાના ઘરના રામાને પગાર માસ નવેમ્બરનો આપેલો તે યાદ આવ્યું.

૨૧. શેઠ નુરમામહને મિઠાંની ગૂણુ ૧૬ દા. રૂ. ૪) લેખે આપી અને તેઓથી આટાની ગૂણુ ૫૦ દા. રૂ. ૧૨) લેખે લીધી તેનું બિલ આવ્યું અને મિઠાંની ગૂણુનું આવ્યું. તેનું નામું નોંધથી માંડો.

૨૨. નામું ઓછું કરવા વેપારીઓ શું શું ઉડાવે છે કે નામાને હરકત આવે નહિ. અને તે ઓછું કેમ થાય તે જણાવો અને તેથી ફાયદો ગેર ફાયદો શું તે જણાવો.

૨૩. આપણા વેપારનું નામું તપાસતાં ખોટ છે અને ઇન્કમ ટેકસવાળાઓ ટેક્સ શા કારણથી લે છે. તે જણાવો અને એવું ક્યારે બને.

૨૪. વેપારીઓ રૂ. ને પાન આના સાથે વ્યાજ દિવસે દિવસનું ગણે છે. ત્યારે ખંકેવાળા નથી ગણતા તેનું કારણ શું અને તેને વાસ્તે તેમણે શા શા ધારા બાંધ્યા છે તે લખો.

૨૫. કાચા માલ ઉપરથી પાકો માલ બનાવનારા વેપારીઓ તમારી બધુ પ્રમાણે લખો. અને કાચા માલ બનાવનારને કઈ કઈ જાતના ખાતાંઓ રાખવાં પડે તે જણાવો અને તે કેમ માંડી વાળે તે લખો.

૨૬. માલના બિલમાંથી શુ શુ' બાદ થાય તે જણાવો.

૨૭. રોકડ બિલ અને ઉધાર બિલ એટલે શુ' અને તેમાં શુ શુ લખાય તે જણાવો.

૨૮. ઉધાર બિલને રોકડ બિલ કરી નામુ' કેમ માંડે.

૨૯. પેટાં ફેડ કાપતી રીત સમજાવો.

૩૦. વારોવાર મેળવવાની રીત લખો.

૩૧. શ્રી મેળ ખાતું, વિગત ખાતું કે બાબત ખાતું એટલે શુ' અને તે ક્યારે લખાય. અને એ ખાતાંઓ ખતવાય કે કેમ તે જણાવો.

૩૨. મેળમાં નોંધનું નામુ' મંડાય કે કેમ અને ઉધાર નોંધમાં જમે નોંધનું નામુ' મંડાય કે કેમ તે જણાવો, અને એ બે ચોપડા જુદા જુદા રાખવાનું કારણ શુ' તે જણાવો.

૩૩. પટેલ કાના જેરામ પાસે મુદલ રૂ. ૫૦૦) અને વ્યાજના રૂ. ૨૨૫) મળી આજે રૂ. ૭૨૫) માંગીએ છીએ, તેમાં તેઓએ છૂટ કસરના રૂ. ૧૨૫) લીધા રૂ. ૨૦૦) રોકડા આપ્યા. બાકીનાં કાંધાં વરસ ૪ ના રૂ. ૧૦૦) સોના વગર વ્યાજ આપવાનો હસ્તાવેજ કરી આપ્યો. કાંધું ચૂકે તો છૂટ મૂકેલ રૂ. અને વ્યાજ ટકા રૂ. ૦૮ લેખે આપવાની શરત છે. તેનું નામુ' માંડો.

૩૪. આપણા વેપારીઓ કાચું પાકું સરવાયું વરસ આખરે કેમ બહાર પાડી શકતા નથી. અને ખંકો અથવા લિમિટેડ કુંઠો ઓ સરવાયાં ખીજેજ દિવસે બહાર પાડે છે, તેના કારણે જણાવો.

૩૫. અંગ્રેજી બજેલાઓ કેમ હિસાબો આનપાનના ખાંડી, ગાદ્દી, ટન, હંડ્રેટ વગેરેના ગણી શકતા નથી. અને ગણે છે તો કઈ (શી) રીતે. તો તેઓને આપણી માફક ગણવાને શુ શુ પાકું જોઈએ કે હિસાબ જલદી થોડી મહેનતે ગણી શકે.

૩૬. નીચેના ખાતાંનું શુઠ (વ્યાજનું વ્યાજ) નહિ તે અને વારોવાર દિવાળી બાકી દા. રૂ. ૦૮ ની તેરીખે ગણો અધીક માસ સાથે સાલ ૧૯૬૫ માં બે શ્રાવણ છે.

६

२५५०

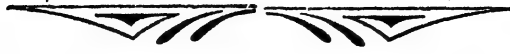
સાલ ૧૯૯૬.

६

840

[ બાકી પ્રશ્નો (સવાલો) જુઓ પાને ૧૬૩ થી. ]

## વ્યાજના પ્રોટેક્ટ તારીખ પ્રમાણે કાઢવા વિષે



૧. તારીખ ૧ થી પાંચ કે છ તારીખ સુધીમાં ઍકના ઠરાવેલા દિવસોમાંજ રૂ. ભરે તો આખા માસનું વ્યાજ મળે છે. તે તારીખ પછી ભરે તો આવતા માસથી વ્યાજ મળે છે, પણ જો તમે લો તો પહેલી તારીખથી વ્યાજ ગણે છે. એટલે તા. ૭ થી ૩૧ સુધીમાં કોઈપણ તારીખે ઉપાડો તો તે મહિનાની પહેલી તારીખ ગણે છે. જેથી ઍકના ઠરાવેલા દિવસોમાંજ આપ લે કરવી ફાયદાકારક છે. એવો કરન્ટ એકાઉન્ટ સિવાય બીજાં ખાતાંમાં હોય છે. પણ કરન્ટ એકાઉન્ટમાં ખાર વાગ્યા પહેલાં ભરે તો તે દિવસ મજરે મળે છે. તે પછી ભરે તો આવતો દિવસ મળે છે. કરન્ટ એકાઉન્ટમાં રોજરોજનું વ્યાજ ગણાય છે. રૂ. ને આનાપાનનું વ્યાજ ગણાતા નથી. કોઈ કોઈ ઍક દશ ઉપરના રૂ. ના પણ સર આપતા નથી. તેમ ઍકના ઠરાવથી ચોછા રૂ. હોય તો તેનું વ્યાજ પણ આપતા નથી. વળી ઍકો પોતાના ઠરાવ પ્રમાણે રૂ. ના ભાગ પાડે છે. વગેરે ખાત્રત ઍકોના ધારાધોરણ જાણી કામ કરવું રૂ. ભરવા લેવા વ્યાજના સર કાઢવા માટે રૂ. અને દિવસનો જે ગુણાકાર તે સર (પ્રોટેક્ટ) કરન્ટ એકાઉન્ટમાં હોય છે. બાકી ખાતાંઓમાં રૂ. અને મહિનાનો ગુણાકાર તે સર (પ્રોટેક્ટ) સર (પ્રોટેક્ટ) નું વ્યાજ ગણવા વિષે દિવસના સરને વરસના ટકાએ ગુણી વરસના દિવસે ભાગતાં જે આવે તે દોકડા અને માસ (મહિના) ને સરને વરસના ટકાએ ગુણી ખાર માસે ભાગવાથી જે આવે તો દોકડા.

ટીપ:-જુઓ પાનું ૧૫ કલમ ૪૭. પાનું ૧૪૨-૧૪૩.



## જમા ખર્ચાં મેળ વિષે

ટીપ્સ:—કલમ પાને ૮૫ આસામી ખાધ, મશીન ઘસારો, ફરનીચર ઘસારો વગેરે ખાતાંઓની કેટલાક બાકી ખેંચે છે. અથવા તો મશીન ખાતે કે ફરનીચર ખાતે લઈ જાય છે. પણ હમારા ધ્યાન મુજબ આસામી ખાધ માફક અનામત જમા રાખે એ વધુ સગવડ ભરેલું છે. કેઈ કેઈ એ નફા ખોટ (વટાવ) ખાતે જમા ખર્ચાં હવાલો નાંખે છે. જેમને જેવો વિચાર તે પ્રમાણે નામું માંડે છે. જેમકે એક ઘણા ઘરેનો (બીલ્ડીંગ) નો માલિક હોય તે ખર્ચાં બીલ્ડીંગ ખાતે ઉધારે છે. આવક બીલ્ડીંગ ખાતે જમા કરે છે. અને ખરીદ કરીમત રહેવા દઈ બાકી વધારો ઘટારો વટાવ ખાતે (નફા ખોટ ખાતે) લઈ જાય છે. અને કેટલાક બાકી ખેંચે છે. જેમને જે ઠીક લાગે તે પ્રમાણે જમા ખર્ચાં નાંખે છે. તેજ પ્રમાણે ઉપરનાં ખાતાંઓનું પણ સમજવું. નવુંજ મકાન હોય ત્યારે ખર્ચાં ઓછો થાય છે. લાડું વધારે આવે છે અને જીનું થાય તેમ રીપેરીંગ ખર્ચાં વધે છે. લાડું પણ ઓછું આવે છે એટલે બાકીજ ખેંજવી એ સારામાં સાફ છે પણ નવું હોય ત્યારે આવકમાંથી ઘસારો અનામત રાખવો અને તેમાંથી ખર્ચાં કરવો (રીપેરીંગ) નો વિશેષ સારો છે. તેજ પ્રમાણે મીલ, જીન, સ્ટોરનું સમજવું. અને એ બાબતમાં પૂર્ણ વિચાર કરી જમા ખર્ચાં નાંખવું કે ઇન્કમ ટેક્સ વખતે છેતરાવાનો વખત આવે નહિ. કારણકે હવે તો ઇન્કમ ટેક્સવાળા બહુ બહુ તપાસ કરે છે. અને કાચાં પાકાં સરવાયાં રીતસરના માંગે છે. તો વેપારી રિવાજે નામા રાખતાં શીખો કે ખરોજ ઇન્કમ ટેક્સ ભરવો પડે.

૪૨. નીચેના ખાતાનું કરન્ટ એકાઉન્ટ રીતે અને સેવીંગ રીતે વ્યાજ તા. ૩૧-૧૨-૪૦ સુધીનું ગણા. કરન્ટ ખાતાનું ટકો ૦૯ સેવીંગનું ટકા ૧૯ લેખે.

५१ ११

ભટ્ટ મોહનલાલ ગોવિંદરામનું ખાતું સન ૧૯૪૦

४	३
१५००) तल. २-२-४०.	६०५) तल. २०-३-४०.
१०११) तल. ३ ७-४०.	३००) तल. २-६-४०.
६१७) तल. २५-१०-४०.	११५०) तल. ३०-८-४०.
३४२८)	५०१) तल. ३-१०-४०.
	२५५६)

૪૪. વ્યાજ ગણવાની રીત કેટલી કે જે રીતે ગણા તે રીતે વ્યાજ સરખુંજ આવે, અને વ્યાજ ગણવાનો અનુભવી અને જ્ઞાન અનુભવી કઈ રીતે જલદી ગણે.

૪૫. વ્યાજની જત્રી (વ્યાજનો કોઠો) કેમ મોટા વેપારીઓ શરકો રાખતા નથી.

૪૬. ખંકો જ'ત્રીથીજ વ્યાજ મુકે છે. કે ગણીને મુકે છે. ગણતાં ગણતા હોય અને જ'ત્રીથી મુકે છે તેનું કારણ શું.

૪૭. ખાતાવહી એટલે શું તે શા ઉપરથી થાય.

૪૮. ઉધરાણીની ખાતાવહી અને પાકી ખાતાવહીમાં ફેર શો.

૪૯. ડબલ ખાતાં એટલે એક ધણીનાં બે ખાતાં કોણ કોણ રાખે અને તે કેવી રીતે થાય તે જણાવો.

૫૦. આઠ સળે, બાર સળે, છ સળે, કયા કયા વેપારી નામું માંડે તે કારણ સાથે જણાવો.

૫૧. અસલ અને હાલ નામામાં કયો કયો ફેરફાર થયો, કેમ થયો તે જણાવો.

૫૨. સામ સામે હિસાબ સમજવો એટલે શું અને તેનું નામું કેવી રીતે મંડાય તે દાખલો આપી જણાવો.

૫૩. ઉધરાણીવાળાઓ સામાને કયે ચોપડે શું લખી આપે, અને મુંબઈવાળા કયે ચોપડે શું લખી આપે.

૫૪. નામાના ચોપડા કેવી રીતે બાંધવા કે ફાયદો થાય અને તે ફાયદો કયો તે જણાવો.

૫૫. ટકા વ્યાજ કોને કહે અને તેરીખ વ્યાજ કોને કહે.

૫૬. મજુરને, નોકરને, કારીગરને, સાધારણ વેપારીને અને મોટા વેપારીઓને કયા ચોપડાની જરૂર.

૫૭. હૂંડી ઉપર ખોખું થતાં સુધીમાં શું શું લખવામાં આવે છે.

૫૮. છાપેલા મેળ વગેરે ચોપડા રાખે છે. તેથી શી શી હુરકતો આવે છે અને સરવાળો બાંધેલા કોરા ચોપડાથી શા શા ફાયદા થાય તે જણાવો.

૫૯. કેટલાક વેપારીઓ નોંધમાં તારીખ કરતા નથી. ત્યારે શું કરે છે અને તેથી ગેર ફાયદો શો તે લખો.

૬૦. વેપારીઓમાં માલ આપ લે કરે છે. તેમાં (બિલની અંદર) વળતર, મુદત લખતા નથી. તો તે ક્યારે કેમ કપાય તે લખો.



૬૧. અસલના છપાએલાં નામાઓમાં એ બાબત માલનો વટાવ, મુદતતોલ નથી અને કોઈકમાં હોય તો તે બાદ કરી બિલના નામા માટે છે. તે રિવાજ અસલ હતો કે હાલ છે. કે જે બાદવાળા નામાં માટે તો તે ખોટુંજ કેમ કહેવાય તેના કારણ લખો.

૬૨. અસલ જુના કે નવા છપાએલાં નામાઓમાં મોટા વેપારી, સરકાર (કમીશન એજન્ટ)ના, નામા બતાવે છે. પણ ભરતિયાં મંગાવેલા માલના, ઓર્ડરથી મોકલેલા માલના, કોઈના વેચાવા આવેલા માલના અને વેચવા મોકલેલા માલના નામા અને માલ વેચવા મોકલેલા અને આવેલા માલના નામા અને વેચાણ ખર્ચના આંકડા અને તેના જમા ખર્ચો કયાં છે. કેમ બતાવ્યાં નથી. તેના કારણો જણાવો.

૬૩. કોઈ કોઈ નામવાળાઓએ ખાતાવહી બતાવી કાચાં પાકાં સરવાયાં કાઢી બતાવ્યાં છે. તે ખરાં છે કે ખોટાં તે તપાસવા શું શું કરવું તે જણાવો કે ખરો નફો કે ખોટ છે તે જણાઈ આવે.

૬૪. સ્કુલ ફાઈનલવાળાઓ અને સીનીયર માસ્ટર શરાફના અને મોટા વેપારીઓને ત્યાંના નામાં નહિ માંઢી શકે તેનાં કારણો જણાવો.

૬૫. કેટલાક વેપારીઓ વરસ આખરે સિદ્ધક માલની બેલેન્સ જુનામાં ન ખા. પા. કરી મૂકે છે અને બાકી ન ખા. પા. ને સિદ્ધક માલના ચઢાવે છે. તેથી અને સિદ્ધક માલનું જમા ખર્ચ નાંખવાથી ફાયદો ગેર ફાયદો જણાવો.

૬૬. વેપારીઓની વ્યાજવહીઓમાં દિ ઉધાર કે જમા અને માસ. દિવસ ઉપરમાં દિ. કેમ લખતા નથી. તથા બાકી લેણાનો દિવસ ગણે છે. તેના કારણો જણાવો.

૬૭. વેપારીઓમાં મુખ્ય વિષય હિસાબનો હોય છે તે હિસાબો અંગ્રેજી નામાઓમાં અને પહેલેના છપાએલાં નામામાં કેમ બતાવે નથી, તેને આનપાન ઉપર રૂ. ના સર કેમ ગણાતા નથી.

૬૮. ખંકેથી અને શરાફથી શા શા ફાયદા તે જણાવો.

૬૯. શરાફે તુટ્યા અને ખંકે વધી તેના કારણો જણાવો.

૭૦. ઇન્કમ ટેક્ષવાળાઓ ચોપડામાંથી શું શું તપાસે છે.  
અને ચોપડા ખોટા ઠેરવવા શું શું લખી લઈ તપાસે છે. તે જણાવો.

૭૧. કચું સરવાયું ક્યારે અને કેમ નીકળે.

૭૨. પાકું સરવાયું ક્યારે અને કેમ નીકળે.

૭૩. જમા ખર્ચી (અચળમેળ) એટલે શું અને તે કરવાનું કારણ શું.

૭૪. ધર્માદા ટ્રસ્ટવાળાઓએ હિસાબ કેવી રીતે કેમ બતાવવો તે જણાવો.

૭૫. નવું વર્ષ કોણ કોણ ક્યારથી ગણે છે.

૭૬. ચોપડાઓનું પૂંજન કયા દિવસે કેવી રીતે કોણ કરે કરાવે તે જણાવો.

૭૭. મેળ, નોંધ દોરો અને બંધ કરો એટલે શું.

૭૮. નોકર, મજૂર, સ્ત્રી અને ખેડુત કેવી રીતે નામું રાખે કે હાલતાં ચાલતાં લખી શકાય.

૭૯. અસલ કરતાં હાલ નામા વધવાનું કારણ શું.

૮૦. નામાનો (વેપારનો) તકતો કયો ચોપડો.

૮૧. કાચું નામું અને પાકું નામુંમાં ફરક શો.

૮૨. રોજમેળ અને રોકડમેળમાં ફરક શો.

૮૩. ખિલ અને ભરતિયામાં ફરક શો.

૮૪. જાંગડ ખુક એટલે શું અને તે કોણ રાખે.

૮૫. ઉઘરાણી ખુક એટલે શું અને તેમાં શું શું લખાય.

૮૬. તારીજ એટલે શું અને તે શાની શાની થાય.

૮૭. સાદું, કાપતું, સૂઢ, વારોવાર, અને તારીખવાર વ્યાજ કેમ ગણાય કોણ ગણે અને તેમાં લેનારને કયા વ્યાજમાં ફાયદો તે અનુક્રમ વાર જણાવો.

૮૮. સામાદસ્કતનો ચોપડો એટલે શું અને તે કોણ રાખે.

૮૯. હૂંડીના નાણાં ભરવાનો રિવાજ લખો.

૯૦. હૂંડીવહી અને હૂંડી નોંધમાં ફરક શો અને તે કયાં કયાં કોણ રાખે છે.

૯૧. નામ ભોગી, ધણી ભોગી અને મુદતી હૂંડી હવે કેમ લખાતી બંધ થઈ અને તેના કારણ જણાવો.

૯૨. જુના ચોપડા કાઢી નાંખી હવે નવેસરથી નવું નામું નામાની પદ્ધતિઓ માંડવા શું શું કરવું.

૯૩. ભરતિયું એટલે શું.

૯૪. કાગળ અને તેનો જવાબ લખવાની માહિતી લખો.

૯૫. મંગાવેલા માલના દેશાવરથી આવેલા ભરતિયાનું નામું કેવી રીતે મંડાય.

૯૬. ખારદાન, તોલ, વટાવ, મુદત એટલે શું.

૯૭. કાચી હૂંડી કેને કહેવી અને પાકી હૂંડી કેને કહેવી. મુદતી હૂંડીના નાણાં ક્યારે મળે.

૯૮. પચ્ચીસ ખિલ ઉધાર માલ આપ્યો તેનાં આખ્યાં અને પંદરથી ઉધાર માલ લાવ્યા તેનાં ખિલ આવ્યાં તો તેનું નામું કેમ મંડાય.

૯૯. હવે, દુકાન ખાતું, સ્વલંગાળ ખાતું, મૂડી ખાતું કેમ રાખતા નથી.



વેપારી વર્ગને મુનિમો અને મેનેજરો

## મેળવવાનું ઉત્તમ ઠેકાણું

અમારે ત્યાં ગુજરાતી પાકું નામું શીખી સર્ટિફિકેટ લઈ સુરત, રંગુન, મદ્રાસ, કરાંચી, કલકત્તા અને આફ્રિકા આદિ દેશ દેશાવરોમાં નોકરી માટે જનાર ઉમેદવારો હંમેશા તૈયાર હોય છે. જેમના પાકા હરફ હોઈ ઠરેલ અને શાંત સ્વભાવના પ્રમાણિક તથા અંગ્રેજી મેટ્રીક સુધી ના જ્ઞાનવાળા વિદ્યાર્થી ઉમેદવારો મળશે. જરૂર હોય તો લખો. વળી કાચા ઉપરથી પાકું નામું, સરવાયું, ખાતાંના વ્યાજો ગણી આપવામાં આવે છે.

લખો યા મળો:—

: શાખા :	{	ઝીણાભાઈ નીછાભાઈ મહેતા
હીરાબાગ સામે,		સરાફી પાકા નામાની સ્કુલના માસતર.
૬૨, પટેલ રોડ મુંબઈ-૪.		ઠે. ભવાની વડ, સુ. સુરત.

નામાનો મહેતાજી ભાગ ૧-૨.

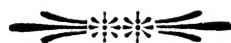
“વ્યાજગુરુ” અને “હૂંડી શિક્ષક”

વેપારી તત્વો ૩.

દરેક લાયબ્રેરીઓ અને ઈનામ માટે; સ્કુલ તથા કોલેજોમાં શીખવવા લાયક દરેક દરેક વેપારી તથા મહેતાજીઓને ઉપયોગી તથા નામું શીખનાર ઉમેદવારોને માટે આ પુસ્તકો એક સાધન છે માટે જરૂર ખરીદો.  
કિં. રૂ. ૩-૧૩-૦ વી. પી. ખર્ચ જુદું.

ઝીણુભાઈ નીછાભાઈ મહેતા.

સરાફી નામાની સ્કુલ, ભવાની વડ મુ. સુરત.



સરાફી પાકા નામાની સ્કુલ

અમારા તરફથી ચાલતી જુની વરસ ૨૩ ની આખા ગુજરાતના અનેક ઉમેદવારોએ લાભ લીધેલી અને પ્રસિદ્ધ થએલી સરાફી પાકા નામાની સ્કુલની ટર્મ દર ત્રણ ત્રણ મહિને શરૂ થાય છે. ને પરીક્ષા લઈ સર્ટિફિકેટ અપાય છે. ત્રણ માસની સ્કુલ ફી. રૂ. ૧૩) અને પુસ્તકાદિનું ખર્ચ રૂ. ૬ છે. નામું શીખનારે લખવું અગર મળવું.

: શાખા :

હીરાખાગ સામે,

૬૨, પટેલ રોડ મુ.ખર્ષ-૪.

ઝીણુભાઈ નીછાભાઈ મહેતા

સરાફી પાકા નામાની સ્કુલના માસ્તર.

ઠ. ભવાની વડ મુ. સુરત.

“નામાના મહેતાજી” માટે મળેલા અભિપ્રાયોમાંથી

થો ડા એ ૩ જ

## અભિપ્રાયો.



વેપારી દષ્ટિએ નામાનો અભ્યાસ કરવા માટે ‘નામાનો મહેતાજી’ સર્વોત્તમ છે. ઘરે અભ્યાસ કરીને નામાની પરીક્ષા આપી શકાય તેવી સુંદર રચના કરવામાં આવી છે. શાળા, લાયબ્રેરી માટે મંજૂરી આપવા લલામણુ કરી શકાય.

સમાજ શિક્ષણ (નવસારી પ્રાંત) (ડીસેમ્બર ૧૯૨૫)

\*

\*

\*

\*

નવી કેળવણીનો વિશેષ પ્રચાર થયા પછી તો દેશીનામાનું શિક્ષણ અપાતું તદ્દન બંધ થયું છે, દેશીનામામાં કાબેલ એવા પુરૂષો બહુ ઓછા મળી આવે છે. આપણી નામાની પદ્ધતિ બહુ ઉત્તમ છે અને અનુભવી સિવાય બીજાઓને તો ચોપડા પૂરા સમજાય નહિ. એ કળામાં આપણે બહુ આગળ વધ્યા હતા અને તેનો આપણી બેઠરકારીને લીધે નાશ થાય એ તો મેળવેલું ધન ખોયા જેવું શરમાવનારું કહેવાય. તેના શિક્ષણ માટે શાળાઓમાં વ્યવસ્થા થવી જોઈએ અને તે માટે મ્યુનિસિપાલિટીઓ તરફથી રાત્રિશાળાઓ કાઢવામાં આવે તો અમારું માનવું છે કે ઘણા શુભાસ્તાઓ, કલાકો અને વિદ્યાર્થીઓ તેનો અવશ્ય લાભ લે. તે દિશામાં રા. ઝીણાભાઈનો પ્રયત્ન આવકારદાયક લેખાવો જોઈએ; અને અભ્યાસ માટે તેમનું આ પુસ્તક બહુ ઉપયોગી માલૂમ પડશે.

બુદ્ધિ પ્રકાશ (સપ્ટેમ્બર ૧૯૨૫)

## ::: ઝીણાભાઈ મહેતાના પુસ્તકો :::

નામાનો મહેતાજી ભાગ ૧ કિં. રૂ. ૦-૧૨-૦

” ” હિંદીમાં ” ” ૧-૦-૦

નામાનો મહેતાજી ભાગ ૨ ” ” ૧ ૧૧-૦

આ બન્ને પુસ્તકો ગુજરાત વિદ્યાપીઠ તથા મુંબઈ મ્યુનીસીપલ કોર્પોરેશને પાઠ્ય પુસ્તક તરીકે મંજૂર કરેલાં છે.

### ==\*: એજ કર્તાના બીજા ઉપયોગી પુસ્તકો :\*=

બ્યાજગુરૂ અને હૂંડી શિક્ષક .... કિં. રૂ. ૦-૬-૦

નામાનું તત્વ, સરવાળાં, કાઠાં પાઠાં

ખરીદ વકરાનો સવાલ જવાબ .... ” ” ૦-૪-૦

શરાફ (કમીશન એજન્ટ)ની પેઢીનો સ. જ. ” ” ૦-૬-૦

લીમીટેડ કું.નો સ. જ. .... ” ” ૦-૫-૦

શાળાની દર ત્રણ ત્રણ મહિને ટર્મ શરૂ થાય છે. સ્થાપના સન ૧૯૧૦થી આજસુધીમાં ૬૭૦૦ ઉપરાંત ઉમેદવારોએ લાલ લીધો છે.

અમારા પુસ્તકોથી ઘર બેઠાં અભ્યાસ કરી અત્રે પરીક્ષા આપી સર્ટીફિકેટ મેળવી શકે છે.

: મળવાનું ઠેકાણું :

: મુખ્ય શાળા :

હરિપુરા, ભવાની વડ,

સુરત (સીટી)

: શાળા :

૬૨, વિક્રમભાઈ પટેલ રોડ,

હીરાબાગ સામે, મુંબઈ ૪.

